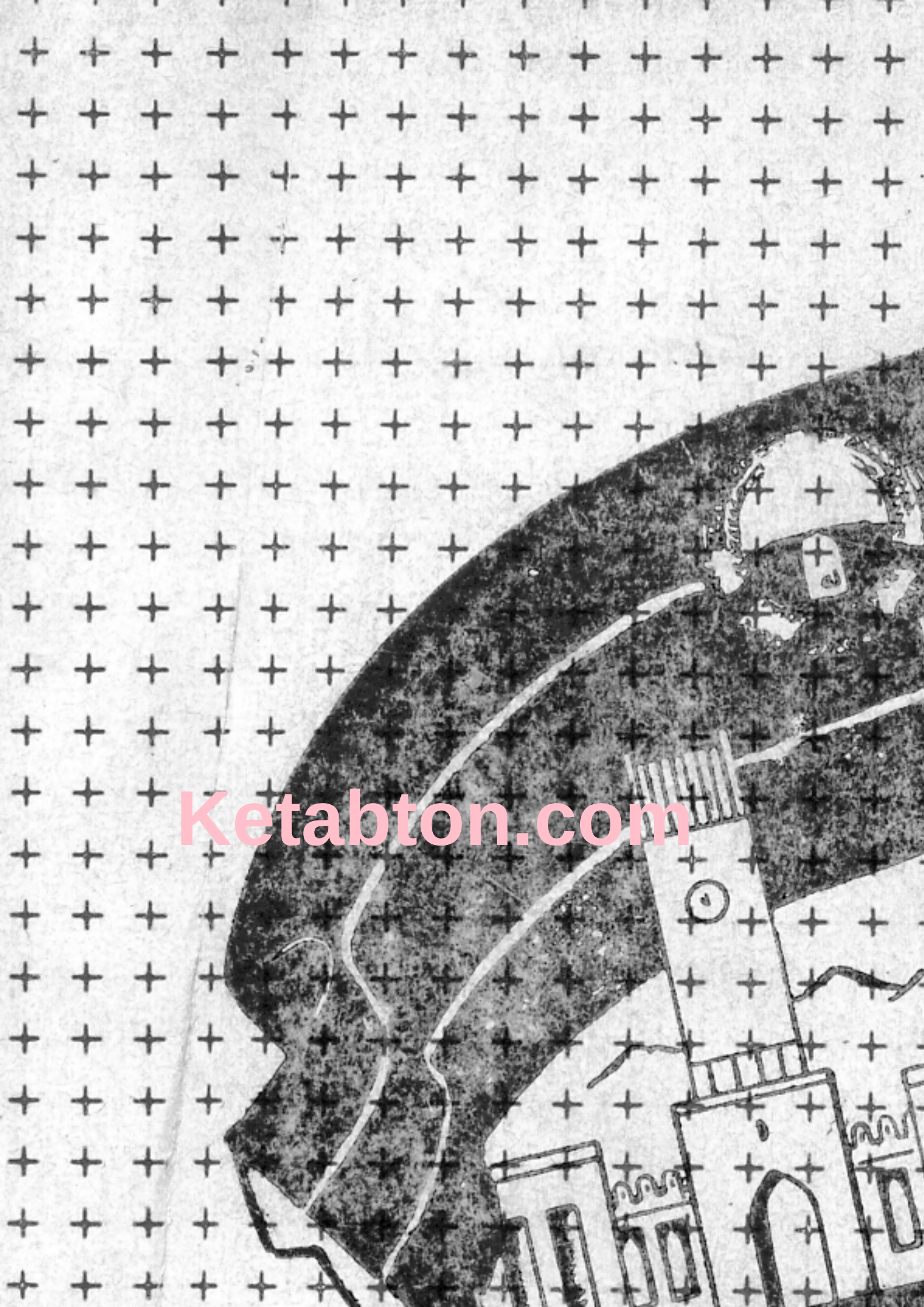

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

- نام کتاب: تاریخ خرقهٔ شریفه قندهار
- تألیف: عزیز الدین وکیلی پوپلزائی
- ناشر : مرکز تحقیقات علوم اسلامی
- اهتمام : محمد گل «رامز» وشمس الحق «فضلی»
- چاپ اول: سال ۱۳۴۳
- چاپ دوم: سال ۱۳۶۷
- تیراژ : ۲۰۰۰ نسخه
- جای چاپ: مطبعهٔ دولتی
- شماره مسلسل : (۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز تحقیقات علوم اسلامی
مدیریت عمومی نشرات

تاریخ خرقهٔ شریفه قندهار

PROPERTY OF ACKU 2318

تألیف
عزیزالدین وکیلی پوپلزائی

طبع دوم

کابل ـ ۱۳۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداء

تاریخ خرقهٔ شریفهٔ (قندهار) را که دفعهٔ دوم در عهدجمهوری افغانستان و مصادف به دورهٔاعلان صلح و آشتی ملی ازطرف مرکز تحقیقات علوم اسلامی در مطبعه دولتی ذینت چاپ یافته است. به عموم عالم اسلام وملت مسلمان افغانستان به ویژه به دوستداران صلح ، ترقی‌وعدالت اجتماعی‌اهداء میکنم .

(عزیز الدین وکیلی پوپلزایی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمهٔ ناشر	الف
مقدمهٔ مولف	۱
خرقهٔ شریفهٔ نبویه (ص) درقندهار	٦
معانی لغات	١٤
اویس قرن	١٦
پرتو وصول خرقه نبویه (ص) ...	١٨
فرمان احمد شاه درانی ...	٤١
وقفنامهٔ خرقهٔ شریفه	٤٣
فرمان تیمورشاه ...	٤٥
فرمان تیمور شاه ...	٥٣
پنجاه من نان پخته ...	٥٥
جیره و مواجب مقرری علما	٥٦
فرمان تیمور شاه در ...	٥٩
فرمان زمانشاه در ...	٦١
فرمان زمانشاه ...	٦٢
فرمان زمانشاه ...	٦٥
مقرری الحاج ملاحفیظ الله ...	٦٧
فرمان زمانشاه ...	٦٨
فرمان زمانشاه ...	٧٠
منظوری بیست تومان روپیه ...	٧٣
فرمان زمانشاه ...	٧٤
فرمان شاه محمود ...	٧٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان	صفحه
تعیین اوقاف	۷۸
فرمان شاه شجاع ...	۷۹
وقف نهر روضه باغ برای خرقهٔ شریفه .	۸۲
فرمان شاه شجاع ...	۸۳
دو باب کار بانسرا ...	۸۵
فرمان شاه‌محمود درانی	۸۶
فرمان شجاع الملك .	۸۸
فصل دوم	
اجمال واختصار معلومات ...	۹۰
فرمان شیر علیخان ...	۱۰۲
خرقه شریفه وموی مبارك	۱۰٤
مسجد موی مبارك	۱۰۷
هدیهٔ دروازهٔ نقره	۱۰۸
ترمیم عمارت خرقهٔ شریفه .	۱۱۰
خدمت در راه صلح .	۱۱۲
بیانات غازی امان الله شاه ...	۱۱٤
اهداء پوش جدید ...	۱۲٦
شرفیابی امان الله شاه به ...	۱۲۸
ده نماز جمعه در مسجد جا مع خرقه شریفه .	۱۳۱
پوش صندوق خرقهٔ شریفه	۱۳٤
القاب متولیان ...	۱۳۵
خاندان متولیان خرقه ...	۱۳۷
دفن حکمران قندهار ...	۱٤۰
حکمنامه هادر خصوص‌وظیفه ...	۱٤۱
واقعه شهادت در مقام ...	۱٤۵
مآخذ و مدارك	۱٤۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

لا اله الا الله

محمد رسول الله

صدق الله العلي العظيم وبلغ رسوله النبي الكريم

١٣٦٧

رامه عز الدين وكيلي فوفلزائي

هدية تاريخ خرقة شريفه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدمهٔ ناشر

کتاب « تاریخ خرقه شریفه حضرت محمد (ص) در قندهار » تالیف عزیز الدین وکیلی پوپلزایی طبع دوم سال ۱۳۶۶ کابل ـ که معلومات توثیق شده در باره تاریخ ورود خرقه شریفه به شهر قندهار و دیگر فیوضات خرقه شریفه در آن درج گردیده عطش تحقیقاتی و معلوماتی محققین و پژوهشگران کشور ما و کشورهای دیگر را تسکین میتواند. ضرورت طبع و نشر این کتاب بمهم وگزیده را در زمان حاضر در افغانستان خود مؤلف (عزیزالدین وکیلی پوپلزایی) به‌جا و به‌حق اظهار نموده است.

تاریخ خرقه شریفه که در زمان سابق (سال ۱۳۴۶) به تعداد پنجصد نسخه طبع شده بود دستیاب نمی شود حتی خود مؤلف هم یک جلد از نسخه های گذشته را ندارد. حوادث ورویداد های که در قندهار در مکان مقدس وپاك خرقه شریفه روی داده که تاسف آور ترین آنها قتل وبه شهادت رسیدن محمد نبی متولی خرقه شریفه می باشد. مقتضی این است که طبع دوم این کتاب که نواقص وکمبودی های طبع اول نیز درین طبع از طرف مولف شخصا مستند تکمیل گردیده به خوانندگان علاقه مند تقدیم میگردد اینك مرکز تحقیقات علوم اسلامی این افتخار را به‌خود کمایی کرد که طبع دوم تکمیل شده را به قارئین تقدیم میدارد و متوقع است که طبع و نشر این کتاب که

(c) ketabton.com: The Digital Library

به همکار ی ریاست طبع ونشـــرصور ت گر فته به دیده قدرنگریسته امید است که مصدر و منبع خیرو برکت برای مردم کشور و کشور های همسایه ماگردد و مشی مصالحه‌ملی که به خیر جا معه افغا نـــی و انسا نی است هر چه زود تـــرتحقق یابد .

(ادار ه مرکز تحقیقا ت علـــو م‌اسلامی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

من لا يرحم الناس لا يرحمه الله

بقلم عزيز الدين وكيلي فوفلزائي

۱۳۵۳

هدیهٔ تاریخ خرقهٔ شریفه (قندهار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

تبارك الذی بیده الملك وهو علی کل شی قدیر ه الذی خلق الموت و الحیو ة لیبلو کم ایکم احسن عملا

وصلی الله تعا لی علی خیرخلقه سید نا محمد و آله و اصحا بـــه صلواة کا ملة

امابعد

چو ن از پر تو و صو ل خر قه شریفه از بلاد عر ب به دیـــا ر خراسا ن تا این زما ن (۱٤۰۷هجری قمری) شش صدو یازد ه سال می گذرد و پر تو نزو ل خر قه حضرت رسول کریم صلی الله علیه و علی آله و اصحا به وسلم ـ مطا بـــق حسن نیت کا فه مردم مسلـــما ن افغانستا ن باعث نهایت عـــز ت وعظمت خا ك وطن مقد س ما ن در مرور سالیا ن شده است .

افتخا ر دار م که سوا بق ایـن مراتبه افتخا ر را همد رین دور ۀ جمهوری افغا نستان و مخصوصـــا دراین موقعیکه ازصلح وآشتی چندی میگذرد وازطرف قاطبه بهی خوا هان ملت مسلما ن افغانستا ن تاییـــد

PROPERTY OF ACKU 2318

گردید ه است . یکبار دیگر یعنی برای طبع دوم مر تب نموده در دسترس استفاد ه و استفا ضه مردم با دیانت این خطه مقد سه و تما م پیروا ن حضر ت خیر البشر می گذار م .

* * *

در چهل سا ل قبل از امرو زدر آوا نی که تاز ه به تالیف وتدوین آثار تاریخ وطن آغا زکردم - یکی هم اولتر ومهمتر تمهید تالیف و ترتیب تاریخ خر قه مشرفه متبر که فکر مرا بیشتر به طر ف این حقیقت جلب کرد .و مطابق باین حسن نیت صفحا ت زیادی را مطالعه نمود م و برای اینکه نتایج مطالعا ت و معلو مات خودرا بیشتر موثق گردانید ه دست نشر بسپارم مصمم شد م که بوطن آبا یی خود قندهار عزیمت کرده بشر فادا ی زیار ت و استد را ك خصو صیا ت آن بار گا ه پر بر کت و عز مت برسم .

به تاریخ شنبه (بیست و پنج) برج حمل سا ل ۱۳٤۱ شمسی (۱۰ ذیقعدة الحرا م ۱۳۸۱ ق ۱٤ - اپریل ۱۹٦۲م) از کابل به صو ب قند هار حر کت کرد م واز صبح دوشنبه (بیست و هفت) حمل به تحقیق آثا ر آغاز کرد ه و نتایج معلوما ت و مطالعا ت قبلی خود را با این ازدیاد معلوما ت جدید افزوده اثر ی بو جود آورد م .

انجمن تاریخ وزار ت معار ف به تعداد پنجصد نسخه در مطبعه دولتی کابل طبع و نشر نمود .

ومتاسفانه که نسبت قلت تعداد وهم اینکه (۲۱) سا ل از طبع اول آن می گذرد امروز نسخه یی از آ ن دستیا ب نمی گردد وخو شبختم که این فر صت مسا عد مژد ه داد تا به خواست اوتعا لی جل علی شا نه العزیز - به تعداد کثیر طبع وبدست عمو م دیانت پرستا ن برسد .

تاریخ خر قه شریفه را هم بـه حیث یك مجمو عه مقدس از یادگار ها ی دینی و هم به حیث یك نشانه فاتحا نه از یك دور ه بز رگ

اسلامی و افغا نی که آخرین حـــد نبوغ عسکری و سیاسی خودرا در راه حصو ل استقلال کا مل‌وتشکیل‌وتاسیس یك امپرا تور ی جد یـد اسلامی در میا ن تمام ملل آسیـاهمد را ن عهد انتقا ل خر قـــه معظمه ثابت کرد ه است .از هرنگاه‌به حیث و ثیقه در جه اول تما م افتخارات دینی و اجتماعی به‌دست‌نشر می سپاریم .

وصو ل خر قه معظمه در کابل وقندهار ـ واین مو هبت عظیـــم خداو ند کریم به مرد م مسلمان‌افغانستا ن یك زیار تگاه ، بزرگـــك ویك مرکز یت جدید اتحادو اتفا ق‌بخشید و هر فرد مسلمان امید دارد که اوتعا لی جلت عظمته به بر کت‌رو حانیت صاحب این خر قه‌مبارکه این ملت با دیانت را از همه آفا ت‌زما ن محفو ظ دارد . واین ملت را تامادام‌القیام‌درسایه شریعت اسلا م‌پابند احکا م دین و حبل المتین‌قرآن واین مرکز صلح وامید گاه قدیم‌عالم‌اسلام را به طور دایم شاد و آبا دو آزاد داشته باشد .

سر قهر مان ملی افغا نستـا ن‌ـاحمد شا ه افغا ن که اتحادواتفا ق عمو م اقوا م و قبایل مسلمان‌راجدامدنظر داشت ، کوشش بسیار او این بود که یك مرکزیت بز رگـــك امپراطوری ا سلامی افغانی‌رادرقلب آسیا بوجود بیاورد .

وتا چنا ن شد که بر حســـب‌حسن اراد ه و حسن نیت آن‌غمخوار خلق الله خر قه مطهر ه حضر ت‌سید الا نبیاء که در ســـنه (۱۱) هجر ی قمر ی به ابی عمر و او یس‌بن عا مر القر نی ر حمته الله تعالی علیه رسید ه و بعد ازو ی به مروردهور در بغداد و سمر قند و بلـخ وبدخشا ن موصو ل نمود ه‌پر تـونزو ل بر کا ت داشت ـدر اواخر سنه ۱۱۱۸ هجر ی قمر ی به کابل‌این خطه پر آ ب و گل رسید و از خطه کابل در مرکز امپرا تـــور ی‌ا فغـــا نـــستا ن (قـــندهار) سر زمین پیشرو فاتحین اســـلام‌واولین خطهٔ اعتلا ی رایت استقلال افغانستان درسنه ۱۱۸۲ قمر ی‌پرتو وصول نمودوتا امروز زینت افزای تما م بلاد کشور عزیز افغا نستا ن‌است .

موجودیت خر قه واجب الا حترام حضر ت سید الا نا م (ص) برعلاوه قد سیت وبر کت دینی که بـرا ی تمام عالم اسلام دارد ـ حسن ادا ی خدمت و تولیت آ ن برای ملـــت مسلما ن افغانستا ن یك سند نهایت موثق افتخار نا مه عسکر ی نیـــز باقی ماند ه و تا ماد م القیا م باقی خواهد ماند .

زیار ت خر قه شریفه در قندهار مقدس ترین مرکز اتحاد و اتفا ق ملیت های مسملا ن افغا نستان راتشکیل داد ه است و ملت مسلما ن افغانستان که همیشه رو ی امید به آن آستا ن مقدس دارد به حکم (وشاور هم فی الامر) برای مشور ت درامورخیر و منافع دینی و ملی بدور آ ن زیار تگا ه اجتما ع نمود ه دست دعـا بر داشته و بر میدارند. واز روحانیت صاحب خر قه استمدا دجسته قو ت سرباز ی وفداکار ی رابرا ی حفاظت دین ووطن واستقلال می جویند .

در اواخر بر ج حمل ســـا ل ۱۳٤۱ شمسی در این ایا می کـــه مصرو ف نوشتن خر قه شریفـــه بود م . محمد حق آخو ند زاد ه ، متولی گفت :

از داخل این زیار ت و قتی یك تعداد کتا ب هارا سر قت کردند. از شنید ن این سخن سخت مشوش ودچار اندیشه شده گفتم : نها یت دقت و کوشش شود تا خدای نـــاخواسته از طر ف کدام جمعیت فاسد وتحریك شده از خار ج ،دستبرددیگر ی در این مقا م مقدس رخ ندهد. چو ن متو لی موصو ف سه بار وباتاسف بسیار این حکایت نمود . حین باز گشت خود بکابل به مقامات بزرگ خبر داد م . و مقصد ازآوردن این رمز برای آن است که دســـت ناپا ك دشمن اسلام در مقا مات مقدس هم گا ه گاه دراز میشود و حتـــی به قتل و جر ح افراد صالح نیـــز مرتکب میشود . وموا ظبت هر چه بیشتر لاز م است .

اسناد مندر ج این کتا ب ، هـم اسناد تاریخ خر قه و هم اسنـــاد ثبو ت علایق نهایت زیاد مـــرد م افغانستا ن در امور مقد ســا ت و

حاوی هر گونه معلومات درخصوص معرفی نام های صاحبان ادارات بزرگ دولت و حکومت و مسوولین امور حسابات دفاتر موجود مانده است بدون کم وکاست عینا نقل گرفتم چه برای معرفی نام های علما ونویسنده گان یك تاریخ نامه علمی و اداری نیز شناخته میشود. ودر هر مساله حق به مرکز خودقرارمی گیرد .

* * *

شوال المکرم سنه ۱٤۰۷ هجری قمری (مطابق جوزا ـ سال ۱۳٦٦ هجری شمسی)

کابل ـ افغانستان

عزیز الدین وکیلی پوپلزایی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرقهٔ شریفهٔ نبویه (ص) در (قندهار)

این همان خرقه مطهر هاست که حضرت محمد مختار (ص) و هم اهل بیت اطهار آنرا بدستان مبارك خودشان دوخته اندوحضرت خاتم المرسلین صلی الله علیه وعلی آله و اصحابه وسلم در اواخر عمر مبارك شان به برمی کردند. در حجت الوداع ووقت مریضی و حالت موت دربدن مبارك شان بوده و در لحظات اخیر زندگانی به امیر المومنین عمر رضی الله تعالی عنه وامیرالمومنین علی رضی الله تعالی عنه وصیت فرمودند که این جامه را به (ابی عمر و اویس بن العامر القرنی)(۱) که نادیده برمن عاشق شده است بسپارند. پس از ارتحال سردار انبیاء صلی الله علیه و علی آله و اصحابه وسلم، قرارامر مبارك حضرت رسالت، حضرت عمر فاروق (رض) وحضرت

(۱) معنی آن در صفحات مقدمات این کتاب مطالعه شود.
(وکیلی پوپلزایی)

علی بن ابیطا لب (رض) خر قـــه‌مبار که رابه سید التابعین او یس بن العا مر القر نی سپردند .

آن دوست خداو ند تبار ك‌وتعالی‌جل علی شانه پیش از آنکه خر قه مطهر ه را دربر کند دور کعت‌نمازشکرانه بجا آورد و طلب آمرزش امت حضر ت سردار کائنا ت نمودوخر قه معظمه را شفیع آورد .تا وقتی که ابی عمرو او یس بن‌العامرالقر نی حیا ت داشت . لباس‌واجب التعظیم حضر ت النبی الکریم‌صلی‌الله علیه وسلم را دربالای سر خود نگاه میدا شت . پس از ارتـحا ل‌اویس بن العا مر القرنی بند گـان خاص حضر ت پروردگا ر (ج)خرقه‌مبار که را از ملك یمن‌نقـل داد ه احترا ما و شر فا و تعظیما در غارحرا گذاشته‌و سالهای متمادی‌درآنجا به امانت و حفاظت بود تا آنکـــه‌شیخ الا و لیا قطب الا تقیاء دوست محمد قدس سر ه مرد بزرگی ا زصلحا و قت بمژد ه آنکه خر قـــهٔ شریفه پیغمبر جلیل القدر اسـلام‌وحضر ت رسو ل انا م است. آنرا باعزت و عظمت تمام از غار حـــرابرداشته در بغدادبه جهت زیار ت کافهٔ خلایق اسلام نقل دادو تازما ن‌سلطنت یلدر م بایزید (بن سلطا ن مراد بن سلطا ن ار خان بن سلطان‌قرا عثما نلو) و تا زما ن ظهـــور قدر ت ابوالمنصور امیر تیمـــورگورگا ن که فاتح ملك بغـــداد گردید (۱).

پر تو نزو ل داشت و اجمـا ع‌مسلمین ساکنین بلاد عرب و عجم به جهت تقدیس و زیار ت‌و صرف‌صدقا ت زر و مال بگرد آن‌اما نت بابر کت اعطا ی حضر ت رب‌الجلیل‌می شتافتند . حجا ج افغا نستان در زما نه های قدیم این خر قـــه‌شریفه را در مکهٔ معظمه و بغداد ، زیار ت کرده بودند .

---

(۱) خبر و رود امیر تیموردر بغداد تفصیل زیاد داردوبحـــث جدا گا نه است . واما قسمتی ازآن‌را در ضمائم تاریخ احمد شا هـــی آورده ام .

(وکیلی پوپلزایی)

درو قتی که جنگ تیمور بـــارو میه اختتا م یافت امیر تیمو ر بشر ف زیار ت خر قه شریفـــه‌حضرت سرور کائنا ت (ص)شتافت وشرف تو لیت آن امانت مقد ســ‌ومتبر ك رابر ذمت خود لاز م‌دیده به وفق آخرین تمنا ی خود که‌ادای‌تعظیم وایثار مال و جان رادربدست آورد ن آن لباس‌بهشتی اسا س ازهمه اشیا و نوا در اهم والز م‌شمرده بود ـ حین باز گشت از سفربغدادباکسانی که در عرا ق عر ب‌بشر ف نگهدا ر ی آن امانت مبارك‌اتصا ف‌خدمت‌تولیت‌داشتند، باخود برداشته از یغداد به شهر سمر قند پایتخت ملك خودرسانید.(۱) وبرای‌حفظ و احترا م آن امانت منحصرو مطهرعمار ت عالیشا ن بصر ف زرکثیر بنیاد کرد و در سقف عما رت‌چندین‌قندیل مطلا که قبل از فتح بغدا د نذر گر فته بود سا خته نصب‌کرد.وقریه ده بید را برای‌صر ف نذورات ومصارف متولیا ن و خوا جگـا ن آن آستا ن و قف کرد و چندتن سادا ت عالی مقا م سمر قند راکه‌در ورع و تقو ی شهرت دا شتند

---

(۱)تیمور از قبیله بر لا س این‌طرف رود جیحو ن و در سنه۷۳۶ق بدنیا آمد و درسنه ۷۷۲ق در خطه‌بلخ جلوس نمود و بعد سمر قندرا مرکز دولت خود قرار داد . صو ل‌امیر تیمور در بغداد و نقـــل یافتن خر قه شریفه از بغداد بـــه‌ماوراء النهر درسنه ۷۹۵ق و ۷۹۶ق است . مذکور (سی وپنج) ســا ل‌سلطنت کرد و در سنه ۸۰۷ ق در اهواز واقع هفتاد فرسخی‌سمر قندبه عمر (هفتادویك) سالگی‌وفا ت یافت .

چون مرکز دولت او سمر قند بودخرقه شریفه را در سمر قنـــد گذاشت .

متولیا ن بغداد ی باآنکه فیضـ‌حفاظت آن گنجینه کرا مت‌راداشتند اما امیر تیمور گور گا ن‌برای‌اینکه از فیوض و بر کات آن لباســـ*

ازنگا ه اعتماد که مبادا توســـطمشایخ بغداد ی از جا بیجا گرددویا اینکه مشایخ مذکور واپس بو طـن‌خود نروند ـبشر ف تولیت آن‌مقرر فرمود . و تاسنه ۱۷۰٤ هجری‌قمری‌در همانجا بود .

درسنه مذکور ابوسعید او غلان‌حمکرا ن ترکستا ن شر قی که‌آنرا از بنا ئر امیر تیمور گورگا ن می‌شمردند توسط (۱) شیخ محمدحبیب وشیخ محمد نیاز خواست که خرقه‌شریفه را از سمر قند به‌ترکستا ن چینی ببرد . در همین و قت‌شیـخ‌آقا محمد و شیخ نظر محمدموقع را غنیمت شمرد ه آن لباس مقد س‌ومتبر ك را درسنه ۱۰۷٤ هجـر ی قمری به بلخ (یکی از شهر هـاوولایا ت معرو ف افغانستان)رسا ـ نیدند تا از تصر ف ابوسعیداوغلان‌حمکرا ن تر کستا ن چینی محفو ظ بماند . خر قه شریفه توسط آ ن‌دونفر و تاسنه ۱۱۰۹ قمر ی زما ن

---

*بهشتی اساس مردم مسلمان‌خطهٔ‌ماوراء النهر را خو بتر مطلـــع و مستفیض بگرداند ، از عرا ق عرب به ماوراء النهر آورده درسمرقنـد عمار تی برای نهاد ن آن بـــــرافرا شت .

ماوراء النهر ـ ولایتی اســـت‌بزرگ ـ شر قی اش فر غا نه ـ غربی اش خوارز م ـ شمالی اش‌تاشکند ـ جنو بی اش بلخ‌وسمرقند ومقصد امیر تیمور هم همین بودکه‌این اقلیم‌از پر تو نزو ل خر قـــه پا ك سید لولا ك زینت و رفعـــت‌بزرگتر از سابق داشته ویك‌نشانه دین دوستی و دیانت پرستی مردم‌ماوراء النهر ازین طریق نیـــز در تاریخ آن سر زمین باقی بماند .

(۱) او غـــل به مـــعنی پسر و او غـــلان جمع آن ا ست. چنانچه سادا ت خا ن مشهور به‌سید اوغلان شخصی درهندوستا ن در عهد امپراتور ی احمد شاه‌درانی‌زندگی می کرد و ممکن همین وجه تسمیه درست باشد ، اوغلی‌منسوب‌به اوغلان که نا م قو میســت ا ز ازبیك .

(عزیز الدین و کیلی پوپلزایی)

حکو مت سبحا ن قلی خان‌در بلـخ‌شریف امانت داشت .

درسنه مذکور شیخ محمد ضیاءوشیخ محمد نیاز در این و قتی که حکومت بدخشا ن به میر یار بیگ‌تعلق داشت ، بکدا م منظـــو ر میخوا ستند خر قه نبو یه را ازراه‌بدخشا ن و چترا ل عبور داده بـه هندوستا ن ببرند . حین وصو ل‌به توابع بدخشا ن قریب کوتـــل دوراه‌ـاین خبرـبه میر یاربیگ‌رسید واو بلا درنگ ملازما ن خود رابه تعقیب متولیا ن (خواجگا ن)مذکورفرستاد واز سر کوتل دورا ه بـر گردانید ه در جوز گو ن قلعه بنـاکرد ه خودش گذاشت که تاریخ‌پرتو وصو ل آن امانت مقدس در قلعـه‌جوز گو ن بدخشا ن یکشنبـــــه (بیست‌و چار) شهر محر م الحرام‌سنه (۱۱۰۹هجری قمر ی) است . میر یاربیگ (اورا میر یاربیگ‌ولی‌می ستایند) . چو ن دانست که‌به تحقیق خر قه مطهر ه نبو یه(ص)با لای اشتر سفید بار است، نقل دادن آنرا تو سط شیخان مـذکورکه ممکن بر همنونی کدام یـــک‌از اربا ب قدر ت ملك هند و یا بـه‌منظو ر مفاد خودشا ن نقل داد ن‌می خوا ستند قطعا اجاز ه حر کت نداد.ومصلحت برا ن رفت تا خواجگا ن سمر قند ی که اجداد شا ن‌از زمان‌امیر تیمور تا این زما ن به خدمت تولیت خر قه شریفه ثم به‌ثم بسربرده اند ـ دراین و قت خوا ه از ضیقی معیشت و یا کمتر غفلت‌مردم‌در اداء (۱)حرمت آن امانت بزرگ

---

(۱)میر یاربیگ متو فی سنـــــه۱۱۱۸ قمر ی معاصر سبحان قلـی والی بلخ و ابو الغاز ی خان امیـربخارا است . قلعه جوز گو ن‌بد ـ خشا ن در عهد همین شخص بنـا یافته و مذکور پس از مدت پنجا ه سا ل حمکرانی جوز گو ن و فا ت‌یافت .

میر سلطا نشا ه و میر محبو ب‌شاه جا نشینا ن او با دولت‌امپرا ـ تور ی احمد شا هی هم عصر میرمحبو ب شاه به همراه محمل خرقه شریفه درسنه ۱۱۸۲ قمر ی واردکابل شد .

میر یاربیگ سوا ی مراد بیگ‌امیر بخارا است که اشتبا ه‌نشود .

(وکیلی)

مبادر ت باین حر کت ورزیده‌اند ،برای بودو باش شیخا ن مذکور ، در جوز گو ن جایگیر تعیین گردد ،وبرا ی گذا شتن خر قه مبار که د و داخل شهر جای منز ه و مناسب‌بناءنماید و خواجگا ن حا مل خر قـه بدستو ر ماکا ن به صفت شیـــخ‌ومتو لی و صا حب الد عوا ت برقرار باشند .

ودراین راه مساعی تمام به کاررفت و میریار بیگ که مرد متدین وصاحب قدرت وو زیرش آدینه‌محمددیوان بیگی که اونیز به اوصا ف بذل و بخشش موصو ف بود د رادای این خدمت کمال اعتقادواحترام واخلاص به جا آوردند . ودهـــــم‌حصه غله اها لی شهر جوز گو ن راو قف خر قه معظمه نمودند .ودرظر ف دوسا ل به حوا لی‌زیارتگاه عمارا ت جدید احدا ث گردیدوشهر جوز گون را ا ز تـــاریخ یکشنبه (بیست‌و چار) محرم الحرا م سنه۱۱۰۹قمر ی فیض آباد نا م گذاشتند وقطعه نظم آتی شاهد آن حقیقـــت‌است :

خر قـــهٔ پا ك سعید عر بـــی ... میدهد از ریاض جنـــت یا د
در هزار و صدو نه از هجرت ... محمل او به جوز گون افتا د
جوزگون گشت لایق این‌فیض ... زا ن سبب نام گشت فیض‌آباد

* * *

از پر تو و صو ل خر قه شریفه‌شهر جوز جو ن بنا م فیض آباد تا سنه ۱٤۰۷ قمر ی (مطابق ۱۳٦٦شمسی) در افغانستا ن مشهور و معرو ف ماند ه است .

جوز گو ن ـبه زبان در ی ممکن‌چهار مغز رنگ مقصد باشد ـ چه جوز معر ب گوز واصل اسم منطقه‌مذکور گوز گو ن یاد شده است . در همه حا ل چو ن خر قه پـــا ك‌سید عر بی مدت(هفتادودو) سال همد را ن جابود قابل احترام‌است.

فیض‌ـ به معنی بسیار شد ن‌آب‌رود و ریختن آب و خیر بســیا ر

وفاش شد ن خیز و نام فیض آباد ـ در خور شا ن آن شهر خیلی به جا است .

میا فقیر الله شکارپور ی نقشبندی (متوفی سنه ۱۱۹۵ قمر ی) دربرابر سوال صو فی مولا داد قند هار ی که در شهر محر م الحرا م سنه ۱۱۸۳ قمر ی از آن عالم فاضل ومور خ معلوما ت خواسته است .موصو ف در مکتو ب هفتاد و چهار م ازمکتو با ت خویش دربار ه خر قه شریفه به زبا ن عربی توضیحا ت داد ه وحتی از کسانی که خرقه پوشی نموده اند نیز یاد کرده است .

خر قه شریفه عبار ت از یک جا مهٔ ضخیم پشمی است که اصطلا حا آنرا قاقمه(۱) پشمی یادکرده اند . هردو آستین مبا ر ك از طو ل دا من کو تا ه تر است .ازپشم ناز ك خالص اشتر بود مرنگ مبار ك آن آسما ن گو ن است.برق وتجلی خاص دارد . به تناسب قامت انسا ن کو تاه به نظر می آید.استروفرا ویز (سنجا ف دا من) ندارد. دو بر پیش رویش نسبتا ژو لیده وتوسط رشته پشمی دو خته شد ه است . و چیز ی که انسا ن را به آخرین حد به حقیقت آن معتقد می گرداند همینکه لباس پشمی درمرورچهار ده قر ن حفظ شده و آسیبی به آن لباس پشمی نرسیده است .

درسنه ۱۰۷٤ قمر ی و قتی که خرقه شریفه از سمر قند برداشته شد . محل مبار ك آنرا زیا ر تسخی شاه مردا ن نام گذاشتند . ودربعض ما خذ بیان شده که آنجارازیارت خوا جه خضر یاد کرده اند .

---

(۱)قاقم ـ بضم قا ف دوم ـ جانوریست که پو ستش بغا یت سفید وملایم باشد واز آ ن پوستین می سازند ـو لهذا هر لباس خو ب و نفیس و بهتر را بدا ن منسو ب کرده اند .

اصطلا حا قا قمی و یا قاقمه یی یاد کرده اند و یاد می کنند و این اصطلاح در قدیم بسیار مرو ج بوده است .

(وکیلی پوپلزا یی)

واین برای احترا م همان مقـــا مِاست .

در تاریخ حسین شاهی و تاریخ‌احمد نوشته است که : قندیل های طلا که امیر تیمور گور گا ن‌برای‌عمار ت خر قه شریفه در سمر قند وقف کرده بود تا عهد مراد بیگ‌خان موجود بود.و مذکور قندیل های مطلا راکه در سقف گنبد باقی‌بودازجابر کنده به علما و فضلا تقسیم نمود . یعنی این و قتی بود که‌خرقه‌مبار که در افغا نستا ن پر تونزول وبرکا تِ نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

معانی لغات

در صفحات این کتاب بعضی‌کلما ت مقد سه عر بی دیده‌میشود که تر جمه آن ضرور است :

خرقه ـ بالکسر جا مه پارینه وکهنه پارهٔ دو خته .

حرا ـ بکسر اول کو هیست به‌مکهٔ شریفه که حضر ت رسالـــت پناهی صلی الله علیه و علی آلـــه‌وسلم ـ پیش ا زنبو ت‌چند روز که‌در غار آن کوه به عباد ت مشغو ل‌بودندوحرا به معنی سزا وار ی .

تولیت ـ والی گردانید ه و پی‌درپی شد ن و عمل داد ن به کسی‌و ذمه وار ی .

متو لی ـ برسر کار باشند ه ودوستي دارنده .

والی ـ دوست و حاکم ومالك و به معنی خویش وقریب .

حجت الودا ع ـ حجت الودا ع‌عبار ت از حجی است که بعد ا ز ادای آ ن حضر ت نبی علیه السلا م‌با امت خویش وداع کرد وو فا ت شد .

چو ن این خر قه مشر فه متبرکه‌در دورا ن‌اخیر حیا ت بابرکا ت و

ایا م مریضی حضر ت سرورکائنات‌ومفخر موجودا ت بو جود مبار ك آن سید المختا ر می بود این لباس‌بهشت اساس مربو ط به آن ایا م آخرین و صایا ی حضر ت سیدا لکونین و سند الثقلین است که قند هار قهرمان درنگا هدا ر ی‌وشرف خدمت آن خر قه منوره‌متبرکه افتخا ر دارد . واین وسیله سرافراز ی بزرگ ملت افغا ن‌درساحه روضه با غ آن گلستا ن‌مینونشان‌به جهت امتیاز دینی مرد م مسلما ن این گوشه جهان پر تونزو ل داردوتا صبح ابد یاد ی از شکوه‌استقلال دینی و اجتماعی این ملت متد ین‌میدهد ومرد م با صد ق و ایقا ن مارا در راه تدین و تمدن اسلا می‌راهنمایی وارشاد میفرماید .

ونهر شاهی قند هار که بعدانهرروضه باغ یاد شده و از سنه ۱۱۸۳ قمر ی و قف خدا م زیار ت‌وصر ف صد قا ت جاریه گردید ه است به قرار این اوصا ف میتوان‌از رو ضا ت جنتش به حسا ب آورد .

* * *

دولت خدا داد ـ در اسناددولت‌افغانستا ن مندر ج این کتا ب‌جمله (دولت خدا داد) مکرر دیده‌میشود. بکار برد ن این جمله برای آن‌بوده است که استقلال کا مل افغانستان‌رانشا ن میدهد یعنی دولت افغا ـ نستا ن را خدای بزرگ به ملت‌افغا ن اعطا کرده و در تا سیس و تشکیل موجودیت سیاسی این‌سر زمین مستقل دست دخا لت دیگر ی شا مل نبود ه واین ملت‌مسلما ن خودرا مدیو ن احسا ن‌کدام دولت غیر نمیداند

CC-BY-NC-SA-4.0 Afghanistan.com The Digital Library

اویس قرن

اویس قر ن ـ بضم اول و فتح واووقا ف وراء مهمله هردو مفتو ح ـ ناو لی کا مل منسو ب به قر ن ـ چه قر ن بفتحتین نا م قبیله است در ملك یمن و به سکو ن را بخواند ن غلط است .

قرن ـ پدر قبیله ایست از یمن واو یس قر نی از آن است .واصل کنیت و لقب آن ولی کا مل در کتب معتبر باین عبار ت نوشته شد ه :
(ابی عمرو اویس بن العا مـــــر القرنی).

اویس قر ن ـ که در عصر مبارك حضرت سرور کائنا ت و مفخـــر موجودا ت میز یست ـ اولین شخصی است که خر قه مبار که نبو یه(ص) برحسب امر و وصیت حضـــر ت رسول اکر م (ص) بدست اورسیدو آن ولی کامل از نهایت حر مت وآداب واحترا م تازمانی که حیـا ت داشت ،خر قه متبر که نبو یه را ،بالای سر خود نگاه میداشت .و هر لحظه تقدیس و تکریم و افتخار می نمود .

وشاعر ی در وصف آن و لـــی کامل گفته است :

عمر ها باید که تااز پشت آد م نطفه یی
بو الوفای گرد گردد یا شو دا و یس قر ن

یعنی این خر قه شریفه که ازسنه ۱۱۸۲ قمر ی تاسنه ۱٤۰۷ قمر ی د رمرکز قندهار پر تو نزو لو بر کات دارد . ابی عمر واویس بـــن العا مر القر نی ـ در سنه (یازده)هجر ی قمر ی به زیار ت آن مشرف

شد ه و تا خاتمه عمر به شـر ف‌تولیت ونگاهدار ی آن مزید افتخار داشته است . چو ن هجرت حضرت‌رسو ل اکر م (ص)از مکه معظمه به مدینه منور ه ابتدا تاریخ هجر ی‌قمر ی وسنه (۱) هجری مصاد ف است به سا ل ٦٢٢ میلادی عیسوی‌ورحلت حضرت سرور کائنات«ص» سنه (یازده) هجر ی قمر ی‌مطابق٦٣٢ میلاد ی است . باین قـــرار معلو م شد که خر قه متبر که د رسنه (یازده) قمر ی در ملک‌یمن برای اویس قرنی رسیده است .

پرتو وصول خرقهٔ نبویه در علی آباد کابل

چنانکه مذکور شد خر قه‌شریفه‌از سنه ۱۱۰۹هجر ی قمر ی تاسنه ۱۱۸۱ هجر ی قمر ی در مدت (۷۹)سا ل در فیض آباد بدخشا ن‌پرتو نزو ل و برکا ت داشت تا آنکه دراواخر سنه ۱۱۸۱هجر ی قمـــر ی مطابق حسن نیت واراد ه دیندا رانه‌احمد شا ه دلیر امپرا تور افغانستان کبیر ـ توسط شاه و لـــی خان‌اعتماد الدو له بکابل انتقـــا ل داد ه شد .

امور ادار ی ونظا می وسیا سی‌ولایا ت شما ل افغانستا ن‌از سنـه ۱۱۶۳ هجر ی قمر ی (مطا بـــق۱۱۲۹ شمسی) توسط مخلص خان درا نی پوپلزا یی در مرور پنج‌سال‌تنظیم و تحکیم یافت .و چو ن‌شر ح مکمل داستا ن های نظا می‌وسیاسی‌در پیرا یه صفحا ت این اثر مبارك گنجا یش ندارد . حذف واختصا رنمود ه و مخصو صا متون و اسناد ویاد داشت های مربو ط به تاریـخ‌خر قه شریفه را ازنظر می گذرانیم وبدست نشر می سپاریم .

به طوری که مطالعـــه شدچون‌خر قه شریفه نبو یه‌چند بارودرچند جا احتراما نقل داده شد ه و اینکه‌در این دور ه امپرا توری احمدشاهی ازاثر بعضی حرکات که ا حتـمال‌میر فت حقو ق حرمت ارباب‌خدمت تولیت به طور شاید در ست ادا ءنگردد و هم مبادا خر قه شریفـــه

بجا ی دیگر نقل داده شود_احمدشاه‌درانی که شهر جدید قند هار رادر سنه ۱۱۶۹ هجر ی قمر ی بنـــاگذاشته و اشر ف البلاد موســو م سا خته بود از نظر نهایت حرمت‌وحسن ادا ی امانت منا سب دیدکه خر قه واجب التعظیم حضـــر ت‌رسول کریم صلی الله علیه وعلی‌آله واصحا به وسلم که در شهـــر جوز گو ن (فیض آباد) بد خشان از عهد مر حو م میریار بیگ ولی‌تا این زما ن (سنه ۱۱۸۱قمر ی) پرتو نزول و برکات دارد درمرکزامپرا تور ی جدید افغا نستـــا ن نقل داد ه شود . زیرا که‌در خلا ل‌این شهور در و لا یات شمال‌افغا- نستان بعضی مصادر اختلال وجودداشت و اندیشه برا ن بود تاخرقه معظمه از فیض آباد بطر فی نقـل‌داد ه نشود . و چنانکه قوا ی‌نظامی افغانستا ن مصاد ف بهمین‌اوقا ت‌برا ی تنظیم امنیت داخلی‌و ممانعت از تحریکا ت ومداخلات خار جـــی‌سخت مصرو فیت داشت .

چو ن احمد شا ه غا ز ی- ایا م‌تابستا ن -خزا ن - زمستا ن‌سال ۱۱۴۶ شمسی (مطابق سنه۱۱۸۱قمر ی) را در کابل گذ رانید . در برج حو ت سا ل مذکور (شو ا ل۱۱۸۱ ق-فبرور ی ۱۷۶۷ م) شا- هزاد ه سلیما ن دو مین پسر خودرا از قند هار بکابل طلب نمود .و او در بر ج ثور بکابل رســیـد .احمد شاه دلیر که به جهت‌وارسی احوا ل و لایا ت شما ل افغانستان‌خود شخصا نیز مصمم حر کت‌بود، بعد و رود سلیما ن بکابل هشت‌روز دیگر توقف کرده به تاریـــخ (هشت) بر ج جو زای سال۱۱۴۷شمسی (یازد ه محر م ۱۱۸۲ ق- بیست‌و پنج می ۱۷۶۸م) از کابل‌جانب چهاریکا ر مرکز و لایت‌پروان حر کت نمود . و به تاریخ(ده)جوزاسر دار شاه ولی خان (۱) را بـــا

---

(۱)قواء نظا می قبل از اعزا م‌شاه و لی خان‌با می زا یی‌مصروف تنظیم و لایا ت شمال و تحت‌اداره‌دیگر رجا ل افغا نی خدمت مـــی کردند وو صو ل شاه‌و لی خا ن‌به‌آن‌سمت تاثیر بیشتر بخشید .
(وکیلی)

فوجی برای تنظیم ولایات شمال افغانستان فرستاد و خود از چهاریکار بکابل باز گشت . و دربرج سرطان (صفر ۱۱۸۲ق) از شهر کابل فرمان فرستاد که خرقه مبارک که بکابل نقل داده شود .

محمود الحسینی و قایع نگار باین عبارت نوشته است :(از کابل فرمان بسرافرازی شاه ولی خان عزصدور یافته مقرر شد که خرقه متبرکه صدر نشین صفه اصطفا اعنی سالار اتقیاء و سرور انبیا را که آن حضرت درایام حیات بابرکات به خواجه اویس قرنی نور الله مرقده مرحمت فرموده بود . واز آن زمان الی الان بتداول در مملکت ترکستان به ولایت بدخشان رسیده بود ـ با عزاز و اکرام تمام برداشته در دارالسلطنه کابل آورد. شاه ولی خان که حصار بدخشان را به حیطه تصرف و تسخیر در آورده و برادر سلطانشاه والی آنجا را دستگیر کرده بود به مجرد رسیدن فرمان ـ خرقه متبرکه آن جناب را برداشته و از جمیع طوایف اوزبك نوکر گرفته با برادر سلطان شاه والی بدخشان در شهر کابل معاودت نمود و تارك افتخار باعتبار سرافرازی بساط بوسی براوج طارم سود).

حقیقت چنان است که شاه ولی خان بعد از اعزام شش هزار فوج که قبلا برای انتظام امنیت ولایات شمال افغانستان فرستاده شده بود . فرستاده شد .

وشش هزار فوج دیگر که قبلا از قندهار به طرف هرات و فاریاب به همین مقصد سوق داده شده بود . تاکید و رود ووصول هردو قوه درمحال مورد نظر برای همین بود که سرحدات قلمرو شمالی افغانستان را انتظام واستحکام بدهند و تمهید این لشکر کشی ها قبلاگر فته شده بود .احمدشاه امپراتور دستور داد که فوج قندهار از رود مرو عبور نموده نقاط مورد نظر را انتظام بدهد و فوج کابل درنقاط مورد نظر برسد .

والبته تمام این سوقیات برای حفظ امنیت و حفاظت خاك ازمداخلات خارجی بود .

شاه‌ولی خان پیام حکومت‌قوقان را که در بخارا بنا بدعوت شاه مراد خان وارد شده وامیدورودبه حضور امپراتور احمد شاه بزرگ داشت . به کابل فرستاده‌چون نماینده حکومت قوقان شخص روحانی و رتبه اقضی‌القضات و شیخ الاسلام داشت . با او محترمانه رفتار شد . چون‌متن پیام مذکور در دست نیست مطالبی بدست نمی آید. و تنها نقل سر صفحه و یاسر نامه آن‌راکه به خط محمد کلان خان عضد الدوله‌نقل بر داشته شده و درجمله‌اسناد مهم باقی مانده ازنظر می‌گذرانیم .زیرا که این عنوان و القاب‌اهمیت متن رانشان‌میدهد و برای‌موجودیت‌سیاسی واستقلال و موقعیت هرچه بیشتر مقام معنوی افغانستان‌تاثیر بسیار دارد :

الحمدلله وحدهٔ لامعبوده سواه ـمن دادالمملكة انفاخرة النجارا الـى دادالسلطنة القاهرة ام البلادبلـــغ بمحروسة احدمن الاقاليم المعظمة الى جناب حضرت الاميرالجليل الاصعدالامجد الاوحد الاسمى ا لا سنـــى صاحب الشان الكثيرالدرجات مالك القدر الكبيرالبركات سامى العظيـم البلادحامى الكريم العباد سعـــادة لسيدالخوانين السليمانين المعظم امومن الممالك الساكنين المفخـــم صاحب السلطنة القاهرة الملـــوك الامم فخرالسلاطين الهند والعجـم ادام الله ايامه الـــزاهرة وافـــاض على الخلائق غيوث مكارمه الماطرة ولابرح الزمان بوجوده دائم المسرات الفتوحات والبلادآمنة مطمئنة تهمـى عليها بحسن انظاره سحب الخيرات امين .

انامن طرائق الرسالة على التواصل المراد الجماعة الطرفين واتفاق المملكة المكرمين ارجو لحضرتكم وعظمتكـم واشراف دولتكم باجازتكم بخير عن المواسم المساعد الموافق احدمرة اتشرف ببلادالسليمانيـــة لخـاص المدارج الحية والمواحدة ولزيـادة الاماكن المقدسة وبشرف المصاحبة المباركة فارجو لمكاركم ان تفضلتم قبول ذالك وان كان دون القـــدر الجناب سائـلاً الله يجـزيـــك عن جزاء الخير ويجعلك موردفضل واحسان وبعداهداء تحيات تبـادج فى سطور الطروس عبيرها ويشرق فى مطالع سماء الصحف منيرهـــا تهدى الى مقامكم الاعلى وقدراكـم المعلى فالذى ابديـــه لحضرتكـــم السعيدة العلية الاعلى صانها عـــن الزوال وجعلها محلالمناط الامانـــى والا مال والسلام فى شهودسنة الف مائة ثمانين (حد) .

از روی سنه معلوم میشود که این نامه قبل از ورود شاه ولی خـــان نوشته شده است .

محمد کلان خان عضدالدوله درختم نقل عبارت عربی مذکورنوشته است :

منقول از سرنامهٔ مبارکه دست‌آویز قاضی القضاة وشیخ الاسلام ایچی پادشاه اسلام پناه ولایت‌قوقانات ازدارالفاخرهٔ بخارای شریف بخدمت خاقان علیین مکان دارای‌دربان رضوان جایگاه احمدشاه پادشاه صاحب غازی رحمة الله‌تعالی علیه بحدود ترکستانات و تعویذات وادعیات نوشته مختوم‌ساخته‌ـ مهرمحمدکلان سنه ۱۲۱۷.

از جریانات اداری و سیاسی‌گذشته وخلص آنکه امپراتور افغانستان سرتاسر صفحات شمال ومنطقه های سرحدی افغانستان را تنظیم بخشید وبه قناعت مردم وهمسایگان پرداخت .

میرزا سنگ محمد مولف تاریخ‌بدخشان نوشته است :

(اعتضا د خلافت و فرما ن روا ی‌اعتماد سلطنت کشور گشا ی وزیر اعظم دستور معظم نوا ب شاه ولی‌خان افغا ن که لسا ن التر جما ن پاد شاه بود صاحب اسراروهمرازاحمد شاه بنابر اهتمام سعا د ت منتظم از حصو ل مقصد اعلی ووصول بذریعه اقصی که ادرا ك‌آنرا سلطا ن بدو ن و جود آن وزیر باتدبیر محال دانسته از پیشگاه خلافت با قطا ع تورا ن و عبوربسر حد بدخشا ن محض به‌نیل سعاد ت از بدست آورد ن و بد لوجا ن برد ن خر قه متبر که‌مکرمه معظمه محتر مه علی صا حبهاالصلوةوالتسلیما ت مامور گردید .

در اسعد ساعا ت وا مجدا وقات با عساکر جرائر درانی وسپاه‌کابلی با اعلام عیو ق سا ی وخیام مراحل‌آرا ی متو جه ترکستا ن گشته به ورود و افضا ی زوایا ی هزاره‌جات‌وتما می امراء و حکا م ازسردا ر بلخ و قباد خان وغیر هماز اعیا نوارکا ن باستقبا ل شتا فته و به ورود قند ز قباد خا ن حصو ل این‌دولت را موجب شا ن وشو کت‌خود دانسته که از سابق ازین هم‌عرایض‌مشتمل بر استیلا و دست درازی امیر بمرد م قطغن به خدمت‌پادشاه‌به دارالسلطنه کابل به توا لی و تکرار مرسو ل داشته وو زیر معظم‌هم بالا صاله مامور به سمت بدخشا ن بود که آن راز مستو رغیر از وزیر پادشا ه احدی واقف

PROPERTY

نبود و قباد خان آمدن وزیر راکه‌ازجمله کمك وامداد خود دانسته حرفی امیر را در میا ن آورده که‌انتقا مخود را دراین مورد از امیرسلطا ن شا ه خواهند گر فت ووزیر هـــم‌التماس اورا قبو ل فرموده بدریا ی عساکر نصر ت ماثر متو جه‌بدخشان‌گردیدند و مدعا ی خودرا مخفـــی داشته که مبادا آ ن بهشتی لباس‌را از جا ی بیجا ی سازند و ازحصول تمنا ی شا هنشاهی محرو مبمانند. چون رایات‌ظفر آیات نـــواب‌کار- میا ب باقشو ن نصر ت مشحـــون‌از ولایت تالقا ن عبور فرمودونصرت آباد را کسا ن امیر از پیشتـــا زصر صر معسکر وا گذاشته روبـــه عزیمت نهادند.

چو ن خیر واقعه به امیر سیـــدازکما ل غیر ت ومرد ی که‌ازوجود خود داشت درصدد آن بر آمدکـــه‌رفته درموضع ایمن آباد سر را ه برایشان گرفته یکی خود را به‌آنهابزند که تارو مار نماید وسرکردگان این جر ئت را از امیر نه پذیرفتندکه منار ه در پیش کوه بلند ی‌بـــر آورد ن و شمعی در پیشگاه آفتا ب‌افرو ختن‌چه صلاح باشد . باآنکـــه اقسقا ل حیدر بیگ یفتلی که مردی‌بود سخن آور او به عرض امیـــر رسانید که اول فهمید ه شود کـــه‌دولت خوا ه کیست ؟ در مقد مـــه ننگ و نا موس کدا می باما یاری‌می‌کند و بلکه خو بی خودرا کرده‌ایم که الحا ل جانبا ز ی تواند کردزیراکه‌بعد از ورود قلما ق‌کاشغر ی‌مردم بدخشی از نظر مر حمت اند کـــی‌افتاده چندان سر گر می نداشتند. وازین سخن امیر فهمید که حقیقت‌چیست و علی الصبا ح که آفتا ب عالمتا ب لمعه پاش بسا ط زمیـــن‌گردید پیشر وا ن سپا ه وزیـــر شاه و لی خان افغا ن رسید ن‌گر فتند واز تخت کوتل ریسکا ن تاسر پل چادر و خیمه زدند . وامیـــرمحمد شا ه نیز ازین سو ی فو ج خودرا آراسته ومیخواست که‌بنا مونشا ن خود با هم ردوبدل نماید . فرقه فرقه از جانب امیر ازمـــردم‌ایلجار ی جدا گشته رو ی به‌خدمت وزیر شا ه ولی خان نهادند .

امیر هم بکار خود گردید ه باقما می لشکر خود بجانب ایل واسطه که مو ضعی است بین پساکو ه و چاه آب در غایت استحکام بدانجا رفت .

وزیر شاه و لی خان خر قه شریفه را سعاد ت دارین دانسته باخود گرفته دیگر چندا ن به سود وزیان بدخشا ن نپرداخت و آنجا که مد عا بود رسید و تمنایی که داشت به حصو ل آن مشر ف گشت و با خود میگفت :

شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا بر مقتضا ی همت خود کامران شدم و بعد از تسخیر فیض آباد (...) را از جانب خود حاکم نموده مراجعت بدار الامان پادشاهی فرموده، امیر هم عزم فیض آباد نموده وارد شهر گردید و آنرا که وزیر شاه ولی خا ن نایب الحکومه نموده به قلعه فیض آباد مقرر کرده بود سلطانشاه به غیر حق جبرا به قتل رسانید ه وخود تکرارا به قلعه فیض آباد مقیم گردید).

* * *

چو ن در ج همه جریانا ت ازوظایف تاریخ دور ه امپرا تور ی احمد شاهی است در اینجا اختصارورزید ه و خلص آنکه منظو ر امپرا تور احمدشا ه افغا ن اینکه :خر قه مطهر ه در داخل خاك مقدس افغانستا ن و بیکی از شهر ها ی کوچك اطرا ف و مناطق سر حد ی و در تصر ف یکی از حکا م ودر آنجا یعنی فیض آباد بدخشا ن بنابر واقعا تی که در سر حدا ت قلمروآن سمت جریا ن وادا مه دارد د ر معر ض خطراز جابیجا شد ن احساس میشود ، احتراما نباید گذاشت .چه در صور تیکه تما می و لایا ت شمال این طر ف رود جیحو ن شامل قلمرو سیا سی و ادار ی افغانستان است و حفظ جمیع امانا ت بزرگ ومقد س تعلق بمرکز امپرا تور ی افغا نی دارد به قرار این حسن نیت و آرزو ی عا مه مردم مسلمان افغا نستا ن بهتر است که آ ن

لباس بهشتی اساس در جا یی که‌از دستبرد حواد ث‌خوبتر و دقیقتر مصوو ن و محفو ظ بوده محـــــل‌استفا ضه برای عمو م زائرین‌اهالی ولایا ت باشد احتراما نقـل داد ه‌شود . و طبعا قند هار وبالخصوص این شهر جدید آن که با مید ایـن‌مو هبت بز رگ واین عطیه عظیـم‌ـ دوازد ه سا ل‌قبل(اشرف البلاد)نا م گذاشته شده است . شایا ن این شر ف و عظمت ودرخور ادا ی‌خدمت هر چه بیشتر در حفـــظ و نگاهداری این امانت لنگر ا فگـن‌هر هفت اقلیم دیده میشود وبایداین امانت مطهر و مقدس به طوردایـم‌در همان مرکز بزرگ پر تو تجلی به جمیع اطرا ف‌قلمرو امپرا تور ی‌افغانی داشته وزائرین از هرولایت برای ادای احترا م برسد .

وهم باید عهد ه تولیت این‌امانت‌پر از فیض وبر کت بدوش‌خدمتگار عالم اسلام احمدشا ه در درا ن‌باشدتا بتواند از جهت فتو ت این‌ملت مسلما ن باصد ق وایمان از عهده‌صرف نذو را ت وصد قا ت‌جاریـــه روزمره و حفا ظت حقو ق اربـــا ب‌تولیت وموقو فا ت آن زیارتگـــاه نسبت به سایر اربا ب قـــدر ت‌وتمول خوبتر و بهتر بدرشود. »

(بقو ل تاریخ سلطا نی کـــه ازرساله تاریخ ابدالی نقل برداشته است) متولیا ن در شب اخیـــرصندو ق مبار ك‌را گشودند وموضع (بین الکتفین) خر قه مبارکه را ازمحل لمس مبار ك مهرنبو ت‌قطـــع نموده از طریق آهن دره به بخاراشتافتند . واگر که احمد شـــاه افغا ن ازرو ی اشفاق ومراحم خاصی‌که در حق علما واتقیا داشت مـــی خواست خواجگا ن زیار ت خر قـه‌شریفه را از فیض آباد بدخشا ن‌به اشرف البلاد جابدهد ـممکن‌نشد .

در و قت و صو ل محمل خر قـــه‌معظمه از فیض آباد بدخشا ن‌بکابل

احترا ما منا سب دیده شد که د رخار ج ازحصار شهر در محل گوشه ومنز ه و جا ی وسیع دامان کو ه گذاشته شود . (۱)ودر و قت پرتو نزو ل خر قه شریفه ، در دامـــان سمت غر ب کو ه سمت شمال غرب شهر که مشر ف به واد ی وسیع دشت علی آباد (ساحه پو هنتو ن ووزار ت زراعت حالیه) خیمه گاه سپا ه اعزا می ولایت بدخشا ن قرار یافت و تا مد تی که خر قه نبو یه(ص) از برا ی زیار ت کردن مردم اطرا ف کابل در همین حصه (که بعدا زیار ت سخی شاه مردان نامیده شد) گذ اشته بود وخیمه هـــا ی عساکر محافظ در اطرا ف آن ساحه یعنی ارا ضی تحت کاریز علی آباداستوار بود واین عسا کر که د ر تنظیم و لایا ت شمال وانتقـــا ل خر قه واجب التعظیم از فیض آباد تاکابل خد مت کرده بودند خودرا خیلی ها سرافراز میدا نستند،واین عساکر ی بود که در تمام لشکـــرکشی های عهد احمد شاهی اشتراك داشتند و کار دید ه مردان مجا هدومبارز بودند .

قلعه وارا ضی علی آباد کابل به وزیر شاه و لی خا ن تعلق داشت.(۲)

* * *

مر حو م محمود طرز ی دروصف کابل گفته است :

افغانستا ن که دولت مختا ربافر است

کابـــــل وراست مرکز و از جمله برتر است

---

(۱)دیوار های تاریخی شهر کابل تاآنو قت ها استوار و محیط بـــر نوا حی شهر قدیم کابل بود .یعنی حصص خار ج آ ن دیوار اطرا ف، شهر را خار ج حصار یاد می کردند.

(۲) علی آباد تا زما ن نوادگا ن وزیر شاه و لی خا ن در ید تصرف آن خاندا ن بود .

در لفظ نام خو ب وی ارآوری نظر
یا بـی‌میا ن گل تو یکی آب چو ن گهـــر

کابل بود که تختگه دو لتست او
کابـــل بود که منبع هر عزت اســت او

کابل بود که هست به اسلام از وامید
زیرا کـــه هر زما ن زتر قی دهد نو یـــــد

(c) ketabton.com: The Digital Library

علی آباد

(اولین مقام خرقهٔ شریفه در کابل)

قلعه و باغ وساحه زراعتی موسوم به علی آباد در سمت شمال شرق چهار دهی کابل از مروردوصد و بیست و پنج سال به همین نام مشهور است. دراین ساحه شاه ولی خان اعتماد الدوله زمین داشت. قلعه و باغ او در ساحه پوهنتون حالیه واقع بود (۱) در

---

(۱) محل پوهنتون و حصه یی از دارالمعلمین و مرکز تحقیقات اسلامی متعلق به وزیر شاه ولی خان وتازمانی که حافظ عطا محمد خان وحافظ غلام احمد خان پسران وزیرشیر محمد خان ابن وزیر شاه ولی خان حیات داشتند، مربوط آن خاندان بود و غلام رسول خان ابن غلام احمد خان تا هفتاد سال قبل از امروز در حصه شرق دارالمعلمین حالیه قلعه و باغ داشت و قلعه کلوخك مشهور بود ودرسال ۱۳۲۵ شمسی تخریب گردید. کاریز علی آباد از ساحه جنوب ده نانه چی سر چشمه گرفته واز بین قریه جواد بیگ و قریه نوروز ك به طرف باغ وارا ضی جریان می پذیرفت و اکنون هم جریان دارد.

اوایل سنه ۱۱۸۲ قمر ی و قتی که‌محمل خر قه مبار که به کابـــل پرتو نزو ل نمود احتراما تصو یب‌به عمل آمد که محمل خر قه شریفه در خار ج حصار شهر و در دا مان‌کوه در محل گو شه و منزه و دور از مناز ل گذاشته شود . و تاچندوقتی‌که زائرین از شهر واطرا ف کابل میرسنددر همانجا مشر ف شوند.چو ن زایرین به کثر ت می‌شتافتند درو قت رو ز بالای سنگی کـــه‌سورا خ دارد می گذاشتند ـوزایرین از سورا خ آن عبور می نمودند .

بعد از آنکه خر قه شریفه ازکابل‌به قند هار نقل داد ه شد (همچنان که محل قدیم خر قه شریفـه د رسمر قند بعد انتقا ل آن ـزیار ت شاه مردا ن نا م گذا شته شد .

بعد انتقا ل آن از کابل‌به قندهار،محل آن امانت مقدسه رانیز زیار ت شاه مردا ن یاد کردند . و چنانکه‌درسنه ۱۱۸۷ قمر ی چاه آ ب نیزدر نزدیك آن حفر و در ختان توت‌غرس‌گردید . و جلگه سمت غر ب آن‌بنام چمن شاه مردا ن مشهور ماند).

واینکه خرقه شریفه توسط شاه‌ولی خان ا عتـــما د ا لد و له از فیض آباد بدخشا ن به کابل نقـل‌داد ه شد و هم اینکه کار یزوساحه زراعتی و جلگه سمت غر ب آن اززما ن خود و زیر تا دور ه‌نوادگانش در تصر ف آ ن‌خاندا ن‌وبه کمـك‌آن خاندا ن قلعچه یی هم‌برای‌مسکن متولیان زیار ت شاه مـردا ن (۱)درنزد یکی آن تعمیر گردید ه بود.

---

(۱)گنبد زیار ت موسو م بـــه‌سخی شاه مردا ن ـ در سنه۱۲۹۸ شمسی از طر ف سرور سـلطا ن‌علیا حضر ت سراج الخوا تین‌والده غاز ی امان‌الله شاه ـبه شکرا نـه‌حصو ل استقلال کامل افغانستا ن تعمیر گردید و درسا ل ۱۲۹۹ ش‌اتمام یافت. و قبلا محو طه یی از سنگ داشت . ودیگی از مســـ‌نیز تهیه نمود . و مفصل ایـــن گزار ش را در دیگر صفحا ت نیـزنوشته ام .

این افتخا ر برای آن خانواد ه‌باقی‌مانه . چراکه پسر ونواده گان وزیر هم در زمان خود مردا ن صاحـــب‌قدر ت بودند .

روایتی است در و قتی که وزیرشاه‌و لی خان و پسرش وزیر شیر محمد خان در نزدیك کاریز(پـــوهنتو ن حالیه) قلعه وباغ طـرح‌و احدا ث نمودند ، به همان حر مت‌این سا حه را علی آباد موسو م کردند . و البته این قصه ایست‌که از زبانها شنید ه در اسنـــاد نخواند ه ام . وهم روایتی است‌که‌شخصی علی احمد نا م یکنفرپهلوان در اینجا آبادی نمود ه وبنـــــا م‌اوعلی آباد مشهورماند ه است .اما مسکن گزید ن خاندا ن وزیر شاه‌ولی خان در کابل در گذر وزیـــر نزدیك بالا حصار واین سا حـــه پوهنتون کاملا محقق است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وصول خرقهٔ شریفه
در قندهار

امپراتور بزرگ افغا نستان احمدشاه دردرا ن و صو ل خر قه‌مبارکه را در کابل منتج فیو ضا ت غیبی وعطو فات لار یبی دانسته بعد از صرف صد قا ت و زیارتش با خودبرداشت . یعنی خودرا مطلقامسوول خدمت و نگا هدا ر ی و شر ف‌تولیت آن دانست و کلید صندو ق مبار ك را شخصا به‌ید اختیا رخودگرفت و در خار ج حصار شهرکابل در محل گوشه و آزاد و منزه وامان کوه گذاشت ودستور داد که‌خیمه‌گا ه عساکر محافظ در اطرا ف‌بعیدآن استوار گردد و چند هفته‌ازبرای زیار ت کرد ن اهالی شهر واطرا ف‌کابل گذاشت و محل آن در کابل همین جا یی است که مردم سخی‌شاه مردا ن یاد می کنند .

وسا ل انتقا ل خر قه شریفه رااز کابل به قند هار اینجا باید تصریح کرد که :

اول حمل سا ل ۱۱٤۷ شمسی‌مطابق دوم ذیعقدة ا لحرام سنه ۱۱۸۱ هجر ی قمر ی است .

احمد شا ه درا نی که از ایا م‌بهارسا ل ۱۱٤٦ شمسی تا بر ج حو ت سا ل مذکور در کابل اقامت‌داشت . در بر ج حو ت سال۱۱٤٦ ش از کابل به قندهار فرمان‌فرستادوشا هزاد ه سلیما ن دو میـــن

پسر خود را بکابل خواست.وتاریخ‌ورود او د رکابل برج ثور سا ل ۱۱۴۷ شمسی مطا بق او ایل محرم‌الحرا م سنه ۱۱۸۲ قمر ی است . احمد شا ه درا نی به تاریخ(هشت)جو زا (یازد ه) محرم جانب چهاریکار عزیمت نمود و روز(ده)جوزا (سیزده) محر م شاهو لی خان و زیر را جانب بد خشا ن‌فرستاد :

اینکه تاریخ و صو ل خر قه‌شریفه در قندهار (نه) ربیع‌الاول سنه ۱۱۸۲ قمری (مطابق ۳ برج‌اسد) تعیین شده ممکن سهوواقعه نگار باشد و حقیقت چنا ن مینما یدکه تاریخ و صو ل خرقه در قندهار (۹)جماد ی الاو ل مطابق اوایل‌برج‌میزا ن باشد .واینکه نسبت‌گرفتاری های مهمه در انتقا ل خرقه شریفه‌احترا ما از عجله کارگرفته شد ه باشد طر ف قبول می نمایـد وشاهزاد ه سلیما ن درانی درایا م تابستا ن از کابل به همراه محمل‌خر قه متبر که عزیمت قند ها ر نمود ه باشد . واین یاد داشتـی‌بود و چو ن در ماخذ (۹) ربیع‌الاول سنه ۱۱۸۲قمر ی تاریخ و صـول‌خرقه معظمه در قندهار تعیین شده تردد نمی ورزیم .

(افاض علینا من بر کاته) رجال‌موظف که عده زیاد علما و عساکر وخوانین بودند خر قه شریفه را بااعزاز واکرا م تمام‌برداشته‌در منزل اول در علاقه میدان رسانیدند و درسرا ی مسجد ی نزدیك ده افغانان بالا ی صند لی گذاشتند . بعدبر داشتن از آنجا ا هـا لی آنگوشه سرا ی را زیار ت قرار داده‌اطراف‌صند لی را دیوار کرده پوشانیدنده شمعد انها گذاشتند . زیا ر ت‌مو صو ف موجود اس ت‌و به همیـن آداب تا قندهار رسانیدند و تاریخ‌وصو ل خر قه شریفه در قندها ر (۹) ربیع الاو ل سنه ۱۱۸۲قمر ی(مطابق سو م برج اسد سا ل ۱۱۴۷ شمسی) است‌ودر اولیـن‌مسجد جدید التعمیر که در سنـه

۱۱۷۲ قمر ی کار تعمیر آن اتمام‌یافته بود گذاشتند(۱) و تا سنه ۱۱۹۰ قمر ی در همانجا بود .

درایا م طی طریق محمل خر قه‌شریفه از فیض آباد تا کابل واز کابل تا قندهار محمل مبار ك رابر پشت اشتر می گذاشتند.ودروقت فرود آورد ن در هر منزل‌مفروشات‌جدید ی را که قطعا استعمال‌نشده بود ـ هموار کرده صندوق مبارك‌رابا لای آن ودریك حصه مر تفع می گذاشتند . ودر هر بار فرودآورد ن مبلغ کثیر نذر و صد قه می کردند و در هر منزل بعد فرودآورد ن رقعه یی نوشته و حکم آویختن بگرد ن اشتر میدادند ومی‌نوشتند که با لای این اشتر خر قه مطهر ه حمل شد ه وهیچ کس حق‌بارکرد ن وسوار شد ن ندارد واین اشتر ازخدمت آزاد است‌واشترآن آزاد شده را حمایت می نمو دند. واهالی در هر منزل ـ محل‌فرودگا ه خر قه شریفه را سنگ چینی واحا طه میکردند .

احمد شاه‌بزرگ ـ که شهرجدید قندهار را درسنه ۱۱٦۹ قمری‌بنا واشر ف البلاد نام گذاشت .و قتی‌این فیض ربانی به آن شهر پر تو وصول و نزو ل نمود ـباور میشودکه در عالم رو حانیت و کرا مت‌این حقیقت را دریافته شهر بنا کرد ه‌خود را ازباعث‌ورود وو صو ل خرقه متبر که به آن نام قبلا اشتها رداده‌بود و چنانکه حق‌به مرکز خو د قرار گر فت واین نا م رادرسکه‌بی دولت و فرمانها وو ثایق ونا مه ها در ج نمود . یعنی درافغانستان‌دو افتخار (فیض آباد)و (اشر ف البلاد) از همین احترام پرتونزول خر قه واجب التعظیم حضر ت‌رسول کریم (ص) ایجاد شده است .

---

(۱)این مسجد به سمت جنوب گذر بر درانی واقع است وقندهار‌یان حال (زاره مسجد) یعنی مسجدقدیم یاد می کنند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واما اشر ف البلاد از لحاظ مجـاهد ت در راه دین اسلام وحصو ل استقلال وپیو ستگی داد ن همـــــه ولایا ت معرو ف از کران تاکرا ن د رداخل یك قملرو و در تحت یك نظا م امپرا تور ی اسلا می به تمام معا نی تر جیح و تفا ضل دارد .

وقند هار قهر مان را مرکـــــز بزرگ اجتماعا ت و صلح وامنیت عمو می افغا نستا ن می تـــوا ن قبو ل کرد .

* * *

اهل حق را زندگی از قوت است قوت هر ملت از جمعیت است

Digitized from The Digital Library

تاریخ انتقال خرقهٔ شریفه

درنظم

تاریخ انتقا ل وو صو ل خر قـهٔشریفه از جوز گو ن (فیض آباد) به اشر ف البلاد (قندهار) به‌قراراین نظم بیان شده است :

زهی خر قه با سعا دت که شـــد خراســـا ن ز فیض قدو مش‌منور
معلی جنا ب احمد آن شاه و ا لا که بد ر تبه اش بر تر ازبام اخضر
به بازو چو رستم به هیبت چو دارا به حشمت سلیمان به تکمین‌سکندر
مطیعش زمه تا به ماهی جها نی بپا بو سش آسما ن حلقه بر در
از آنجاکه آمدزوپیش‌داشت مسکن حب حق تعالی و حـــب پیمبـر
فرستاد در جوز گو ن بهر تعظیـم ولی خان وزیر خود آن نیك اختر
که تا آورد خر قه شاه لـــولاك حبیب خدا شا فع روز محشـــر
بیا و ردش از جوز گون‌آن نکونا م بصد عز و تکریم بسیار و صد فر
نهم از ربیع او ل وروز دوشنبه که شد قند هار از نزولش معطـر
بالف ماته ثما نین و اثنـــا ن خرد گفت بنو یس تا ریخش اند ر
(۱۱۸۲ق)

نظم فو ق به خط صو فی عبدا لحمید خان ـ در مدخل درواز ه و دا لان زیار ت خر قه شریفه درسنه۱۳۲۷ قمر ی نقش شده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قندهار و خرقهٔ شریفه

«کلام محمود طرزی افغانی»

خوش آب و خوش هوا ولطافت نثار شد
شیرین بود که نام خوشش قندهار شد

فخر رسل محمد مختار کز شرف
عالم بنور او شده از جهل بر طرف

یك خرقه مقدس از ثوب پاك خویش
بهر اویس کرده عطا در زمان پیش

آن خرقه مقدس پاك این زمان کجاست
پرسی کجا بگوی که در قندهار ماست

این است فضل باقی این شهر بی نظیر
قدسیتش قیاس کن ای ذات خوش ضمیر

دراین ولایتست اراضی پرشرف
انهار بس بزرگ دران جاری هر طرف

اقوام پرسلاح اصیل دلاوری
در روی شان ستاده چو شیران غاوری

© ketabton.com: The Digital Library

قندهار و خرقهٔ شریفه

کلام علامه اقبال

دو کشور سر بر اقبال شاعرشهیر ق ـ در برج عقرب سال ۱۳۱۲ شمسی حینی که از کابـــل وارد قندهار و به زیارت خرقه شریفه مشرف شد .بااحترام آن‌شهر وزیارت مقدس گفت :

قندهار آن کشور مینو سواد — اهل دل را خاك او خاك مـــراد
کوی آن‌شهراست ماراکوی‌دوست — ساربان بربند محمل سوی‌دوست
خرقه آن بر زخ لا یبغیـــا ن — دید مش درنکته (لی خر قتا ن)
آمد از پیرا هن اویـــو ی او — داد مارا نعر ۀ الله هـــو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولین فرمان دولت افغانستان

در خصوص مقر ری متولی خر قـه‌شریفه قندهار

در اول باید گفت که : مقصدازدرج این همه متو ن واسناد آن‌است که علایق مزید واحترا م نهایت زیادمرد م مسلما ن افغا نستا ن را در حفظ و نگا هدا ر ی خر قه واجـب‌الاحترا م حضر ت سید الا نا م‌از مرور تاریخ نشا ن میدهد .

چو ن سر قهر ما ن دلیر افغـانستان احمد شاه امپرا تور ـبعـد وصو ل‌خر قه معظمه در قند هار ووصول خود ش بعد از یك سفـــر فاتحا نه از بلاد شر قی امپرا توری‌به قند هار ـ از ابتدا ی سنـــه ۱۱۸۳ هجر ی قمر ی اراد ه لشکرکشی برا ی تنظیم بلاد غر بی‌قلمرو امپرا تور ی افغانستا ن داشت.و تاعشره ثانی شهر محرم الحرا م سنه مذکور خد مت تولیت خر قه معظمه‌را بدوش خود و کلید صندو ق‌مبارك محمل خر قه را بدست خود و آ ن‌امانت نهایت بزرگ را در اولین ، مسجد بنا کرد ه عهد دولت خویش (زاره مسجد) نگا هداری می‌نمود. مطابق را ی و تصو یب‌و انتخا ب‌اعضا ی دولت ـ الحا ج مولـو ی عبدالحق (و لد حا جی ملاشکرولدحا جی ملاز لال قو م یعقو ب زا یی الکو زایی را به خدمت تولیت خرقه مبارکه مقرر فرمود و به مهر خود و اعضا ی دولت و مسوو لین امورادار • و حسا ب فرمان نوشت که

اینك سراسر نقل مهر ها وعبارات‌فرما ن را درج مینمایم، و سراسر نقل عبارا ت اسناد وار قام دولت‌افغانستا ن ـبر علاو ه خد مـــت نگاهدار ی و حفاظت خر قه‌مشرفه‌برای معر فی نا م‌هاو تذکاراصطلاـ حا ت ادار ی وطرز انشا ه(قرن۱۱، ۱۲) هجری‌و بزرگی همت‌واستقلال کامل افغانستان تاثیر بسیار دارد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمان اعلیحضرت احمد شاه درانی - که در شهر قندهار برای مقرری متولی خرقهٔ شریفه نوشته اند

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
الحکم لله یا هو یا فتا ح
احمد شاه دردرا ن
۱۱۷۵

اعوذ بالله تعا لی ـ حکم همایون‌شد : آنکه بنابر مرا حم بیکرا ن خدیوا نه و مکار م بی پایان‌خسروانه‌در بار ه فضیلت و کمالات پناه‌افادت وافا ضت دستگا ه‌حا جی ملاعبدالحق‌درانی الکوزا یی که درین و قت‌ذره از پر تو انوار خورشید جهان‌افروز خسروا نی تجلی بخش شبستان‌ـ آمال وامانی مشا ر الیه گردید ه ازابتدا هذه السنه مبار که او ایل‌ترکی سا ل گاو اورا بر تبه رفیع‌المرتبـه‌تولیت خر قه مشر فه متبر کـــه حضر ت سید المر سلین و خاتـــم‌النبیین (ص) که در اشر ف البلاد احمد شاهی است سر افراز ممتازبین الا مثا ل والا قرآن فر مودیم‌که چنانچه باید و شاید واز جو هر کاردانی و صلا حیت اوسزد و آیدبلوازم امر مزبورو مراسم شغل مذکور قیام‌واقدا م داشته در سر پرستـــی و عزت واحترا م و محافظت خر قـــه‌مبار که و جمیع متعلقا ت امرتولیت مزبو ر لاز م سعی واهتمام تمـــا م‌به عمل آورد ه دقیقه از دقایـــق ملزو ما ت امر مزبو ر رافرو گذاشت ننمایدونحوی نمایدکه‌حسن‌خدمت‌او

ظا هر شود و هم تحصیل دعا ی‌خیرجهت ذا ت ستود ه صفا ت اشرف بود ه باشد و خر قه مبار که را به‌نحو ی که در صندو ق است‌درهمان صندو ق باشد و سر صندوق که‌قفل‌شد ه است به هما ن‌نحو بسته باشد و بدون حکم نوا ب‌همایو ن‌مابه حکم دیگر ی سر صندو ق مزبور را باز نکند ومرد م که زیا رت‌می‌نمایندهما ن صندو ق را زیار ت کنند واحد ی از خد مان اشر ف‌تخلف نور زد . حکا م و عمال‌ومبا- شرین و جمهور خلق الله‌سکنای‌اشر ف البلاد احمد شاهی و غیر ه حسب المقرر حا جی الحر مین‌حا جی عبدالحق متولی خر قه متبرکه وملزو ما ت‌امر مزبور را متعلق‌با و شمرد ه دربا ب زیار ت آ ن نحو ی که امر شده معمول داشته‌تخلف نور زند. مستو فیا ن عظا م ولشکر نو یسا ن کرا م صور ت‌رقم مبارك را در دفاتر لا زمه ثبت‌و حسب المقرر معمو لدا شته‌در عهده‌شنا سند .

فی (٢٦) شهر محرم الحرا م‌سنه ١١٨٣.

نقو ش مهر های ظهر فر ما ن‌دارا ی این عبار ات است :

١-افوض امر ی الی الله -عبده‌محمد قاسم -١١٦٠

٢-عبدالرحیم ابن علی ر ضاء

٣-افوض امر ی الی الله -عبده‌محمد هاشم

٤-آصف بار گاه شاه در ا ن زدل شده‌غلام بهادر شهو لیخا ن

٥-عبده گل محمد

٦- لااله الاالله الملك‌الحق المبین-عبده یاقو ت

٧- لااله الا الله الملك الحق‌المبین-عبده امان الله

٨-عبد ه سعاد ت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وقف نامهٔ خرقهٔ شریفه

نهر جدید قند هار مشهور به نهراحمد شاهی که امپرا تور احمدشاه درانی در زما ن حیا ت حفر و آبادسا خته ومرد م قند هار (شـــاه واله) یاد می نمودند.

نهر مذکور وارا ضی تحت آ ب آن که مال و ملك در خور شـا ن خدمت تولیت خر قه مشر فه مکرمه دیده میشد . در شهر رجب المرجب سنه ۱۱۹٦ هجری قمر ی(مطابـق بارس ئیل شمسی) به مهر هفت پسر آن امپرا تور بز رگ و قف خر قه شریفه گردید . چرا کـــه احمدشا ه مر حو م خود این حسن نیت را داشت وامپرا تور تیمورشاه برو ی سند معتبر به مهر خود وشش برادر خود این حسن نیت را

به جا آورد (۱) و قفنا مه خر قـــه‌شریفه که بدست حا جی عبدالحـق الکو زا یی متولی (ابن حاجـــی‌ملا شکر ابن حا جی ملازلال‌یعقوب زا یی الکوزا یی) سپرده شـــده‌سرا سر متن آن از ین قرار است :

هـــوالله تعالی مالك الملك والاستحقـاق ولله مـیـراث السموات والارض وهو بکل شی خبیر .

---

(۱)وفا ت احمدشا ه بابا ظهـــرپنجشنبه (دوم) ربیع الاو ل سنه ۱۱۸٦ق در ولسوالی مر غه ودفن‌درسا حه دولت خانه شهر جد یـد قند هار جمعه (۳)ربیع الاول .

جلوس تیمور شا ه (۱۹) جمادی‌ا لا و لـــــی سـنه ۱۱۸٦ ق ، انتقا ل مقر دولت امپرا تو ر ی‌از قندهار به کابل ـ صفر سنـــه ۱۱۸۷ق، ختم کـــار تعمیر خرقه شریفه وآرامگاه احمد شاه بزرگـك درسنه ۱۱۹۱ق، تاریخ تحریروثیقه‌آرا مگاه ا حمد شاه بـزرگ‌درسنه وقف نـامه خرقه شریفه ر جـــب سنه ۱۱۹٦ ق .

© ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
علم شد از عنايا ت الهى
بعالم دولت تيمور شا هى
١١٨٦

بسم الله الر حمن الر حيـــم ـحمدا لمن و قف على خفيا تالسرايو
ومر كو ذا تالضما ير و شكرا لمنواقف من كنه معر فة افها م الواقفين
من ذ و ى الابصار و البصا يـــروالصلواة و السلام على النبـــى
المصطفى المجتبى المعلى اشر ف الا وايل والاواخر وعلىاله آلطاهرين
الوا صلين و اصحا به الكا ملينالمجتنبين صا حبى المكار موالماثر
من يو منا هذا الى يو م تبلىالسرآير

امابعد

براى هدايت ضيا ى واقفا نحقايقآثار نا متنا هى وواقفا ن پيشگا ه
دستگا ه امكا ن و پرده كشا ىرموزكنو ز اسرار الهى ـ كه ضمايـــر
بيضا نظا ير شا ن ـاز اشعا تشار قات مشكوة .
الذين يو منو ن با لغيب ويقيمونالصلواة ومما ر زقنا هم ينفقـــو ن
جا ميست جهان نما وبر كا شفا نسراير كار خانه كن فكا نـكه خاطر
آفتاب تاثير شان از پرتو لمعات بارقات : منتنالو ا البر حتىتنفقوا
مما تحبون ـ به مثابه مر آتيست.

حقیقت نما صور ت این معنی‌روشن‌وهویدا و معنی این صور ت مبرهن وپیدا ست که اقدام در طریقـــه‌انفا ع واتفا ق‌و قیا م نمود ن بـــه وظایف بذل و انفا ق ـمور ث جزا ی‌جزیل و مودا ی من کان یزیدحرث الاخرةمن دله فی حر ثه بر این معنی‌از واضحا ت ذیل است و شـــك نیست که فاضل ترین خیرا ت جاریه‌ونافع ترین میرا ث مستمر ه‌وافیه که ثمرا ت آنها به فیضا ن‌شایسته‌لامقطو عة ولا ممنو عة موصـــو ف است . ودوا م آنها بر توا لی ایام‌وشهور منطبق و بقا ی آن باتما دی اعوا م ودهور موافق است و نه‌زمانه‌ناساز رابر انقطا ع آنها دستی ونه از تزلزل دورا ن ناشکیبا ارکـــا ن بقایش را شکستی‌ا ست و آفتاب عنایت ابد ی و نجو م سعاد ت‌سرمدی از آفا ق اقبا ل مقهلی‌وازسمای اجلال صاحبد لی‌طالع و لامع تواندگشت که بعد از ادای مراسم فرایض وواجبا ت و پس از اجرای لواز م‌نوافل و مستحبا ت همگی اوقا ت بر حر ف انوا ع خیرا ت وو قـف‌اصنا ف مبرا ت‌که هریك آنهـــا عندالخالق والخلا یق موجب حصول‌در جا ت علیه وو سیلة و صول به مراتب‌عالیه است . بموجب کـــلام‌حقیقت نظا م.

حصلو اا لا خر ةبترك الدنیا ولاتحصلو اا لدنیا بترك الا خـــر ة مصرو ف و معطو ف دارد بیت :

گوی مراد در خم چو گان‌سروریست کانرابخیرخواهی بیچار گان‌سریست

لاجر م هریك‌ازبنده گا ن خداوندوادار وپیروان طریق انیق حضر ت احمد مختا ر بر ضا ی ایزد کردگاروخوشنود ی جنا ب سید ابرارو ، مـصداق کـــلا م بـــا بـشارت ایثار الد نیا حسن العبادةوافضل السعادة ـ مبا درت بروقف‌ضیاع‌وعقا روبذل صحار و انهار نمایندتا

بـــعر و ج د ر جـــــا ت فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر مشهور و معرو ف گردند .

پس در صور ت هر صا حبا نـی‌عقو ل معقو ل و عارفا ن حقیقـــت شنا س فحو ل که‌پنج روز ی درین‌سرا ی سپنج وماوا ی پر درد ورنج رخت اقا مت افگنده و افراد اورا قلیا لی وایا م بی ریب و مین من‌حیث والو جهین بانظا ر اعتبار دیده وسنجید ه اند بقر ینه‌و قیاس‌استدلال کرده اند که عمو م‌معا شر ناســـ‌از پیرو جوا ن عاقبت ازین جها ن سالك طریق و حشت رفیق فنـــــاوخسرا ن واز پی هم روا ن‌وشاهان با عز ت وناز وگدایا ن باعدم آزدمساز باکمال سوز وساز بسو ی شهر ستا ن عدم گر م عنان‌خواهندبود . لهذا عاقلان عار ف‌و عا مـلان واقف آنا ن اند که درین دار غروروسرا ی پر فتو ر در صر ف ما ل‌و اموا ل حتی المقدو ر به محضـــــ‌رضا ی خدای غفور به هیچ و جـه اهما ل و قصورننمایند تا بفحوا ی حقانیت مقرون من عمل صالحا من ذکر وانثی وهو مؤمن فلنحیینـــا حیواة طیبة ولنجیز ینهم اجرهـــم باحسن ماکانوایعملون. آیـــه ۹۷ سوره نحل .

من عمل صالحا من ذکر وانثی وهو مو من فلنحیینه حیواة طیبة و لنجیز ینهم‌اجر هم با حسن ماکنوایعملو ن آیه ۹۷ سور ه نحل

از لطایف بیعد یل حضـــــر ت‌مستعا ن جلیل مستوجب‌اجر جمیل وجزا ی جزیل شوند وذیل مرا م‌به‌نیرو ی بازو ی اعتصا م بهر حا ل در انجا م این مها م برمیا ن‌اهتمام‌استوار سا خته جلوه گر میدا ن‌عدیم الطو ل والعرض .

سابقو ا الی مغفر ة من ربکـــــم‌وجنة عر ضها کعرض السـما ء و الارض اعدت للمتقین ، باشد.

بنابرا ن در ین آوا ن میمنـــت‌اقترا ن که اوایل جوش بهار دولت گیتی امتداد واو اخر عمر و زوا ل‌روزگار اربا ب حسد و عنادومبدا ء

سال فرخ فال سعادت قلیل بارس ییل وشهر رجب المرجب سنه (۱) سنیه ست وتسعین ومائه بعد الالف من الهجرة النبویة علیه الصلوات اکملها و من التحیات اجملها است ما مول عطیات حضرت خالق البریات و مشمول حقایق ومعانی این مقالات عاکس مرات حقیقت نمای آیات و زوایات فوق الذکر المورد بالعنایات الابدیا والسعادات السرمدیة تاج السلطنه القاهره وسراج الدولة الباهرة اعظم الملوك والسلاطین قهرمان الماء و الطین دافع سموم الظلم و النوایب بالرای والتدبیر بصایب مالك رقاب ملوك الافاق و الملاك المخیم جاها فوق السماء والسماك جلال الدنیا و الدین مروج الاسلام ومعین المسلمین ظل الله فی الافاق والارضین .

بیت

بپای جاه فلك راکشیده زیر رکاب
بدست امر جهان راگرفته زیر نگین

وانکه در عهد حکم و فرمانش
هست سایر فلك بدو را نشین

کس پراگنده نیست جز گلبرگ
هیچ مظلوم نیست جز بیداد

اختر دولت زمین وسماء
گوهر نسل آدم و حوا

حرز نصرت سواد نامهٔ او
شب دولت مداد خامهٔ او

---

(۱) سنه ۱۱۹۶ هجری قمری مطابق دهمین سال جلوس تیمورشاه برتخت امپراتوری درانی .

بیت

کریم خلقه خلق الا لهـــی عدیم الشبه م ن‌مال و جا هـــی
تعالی رایته الی اللا تنا هـی مطا عا فی الاو امر و النوا هـــی

* * *

السلطا ن بن السلطا ن‌والخاقان‌بن الخاقا ن مهر سپهر دولت‌وانتباه ماه فلك حشمت و جاه المو یدبتا ئیدا ت الاله تیمور پادشا ه لا زا ل جلال ملکه وسلطا نه وافاض علـی‌العا ملین بر ه و احسا نه‌ونو باوگان حدیقه جا ه وجلال ویگانه گو هرا ن‌عزت و اج لال‌درار ی ابهت و اقبا ل نقا ط دوایر بر وافضا ل بهمیـــن‌نتایج خاندا ن سعاد ت نشـا ن و سلاله های سلسله شها مت و شان‌شا هزاد ه سلیما ن و شا هزاد ه اسکندر و شا هزاد ه پرویز وشا هزاد ه دارا ب و شاهزاد ه شها ب وشا هزاد ه سنجر طول الله اعمارهم بمضمون آیه وافی هدائیه:

مثل الذین ینفقو ن اموا لهم فـی‌سبیل الله کمثل حبة انبتت سبـــع سنابـل فی کل سنبلة مائة حبـــةوالله یضا عف لمن یشاء موفـــق بتوفیق ایزد ی گشته در حین‌صحت‌نفس و اعتدا ل مزا ج از رو ی‌رضا ورغبت و قف صحیح مخلد مو یـدشرعی نمودند همگی و تما می نهر جدید مشهور به نهر احمد شا هی‌واقع در اشر ف البلاد احمد شا هی مع آب وارا ضی معینه متعلقه آ ن‌که‌ازآب نهر مزبور مشرو ب و زراعت میشود و بند آب نهر موصو فه‌ازرود خانه ار غنداب جدا میشود واز طرف مغر ب و شما ل‌به جانـــب‌مشر ق و جنو ب جار ی وبه باغ جدیدمبینهٔ خاقا ن علیین آشیا ن‌احمد شاه درد را ن انار الله لـــه البر ها ن که بمنزل با غ موسو م‌است . منتهی میشود و سلطـا ن مبرور در حین حیا ت خود به ما ل‌حلال و سعی جمیل بر ضا ی رب جلیل حفر و آباد سا خته و مـــا ل‌مملو ك و مورو ثی واقفین مزبورین است سوا ی با غ دیوا ن خانـــه وحر مسرا و انار با غ و مجلس باغ

ومنزل با غ که از آب نهر مزبو رحقا به دارد ومشرو ب میشود واز اوقا ف مزبور ه سو ی و مستثنـی‌است و سوا ی طاحو نه جد ید کـه عالیجا ه رفیع جایگا ه فضیلت وکما لات پنا ه افاد ت وافا ضـت دستگا ه علامی فهما می اعلم العلماءوافضل الفضلاء مقر ب الحضر ت الخاقانیه اقضی القضا ة ملا فیض‌اللهخا ن پشینما زسر کار خاصه‌شریفه وقاضی عساکر نصر ت ماثر که برسر نهر مزبو ر به مال و رجا لخود آباد و به آب نهر مزبو ر درگر واست‌وسوا ی ملاك متعلق‌به آن نهرکه به ار بابی عمل وبه تصرف مـردم‌است و از قرار ارقا م مغفورونواب همایو ن ماتعلق به آنها دارد مقرر ومشرو طبر آنکه موقو فا ت مذکورات بکل قلیل و کثیر مو فیها او منهـامن ... الدا خلیةو الخا ر جیة .

وقف مزار فیض آثار سلطا ن ،جنت مکا ن بود ه باشد و تولیت جمیع محا صلات و متعلقا ت آن رابه‌فضیلت و کما لات پناه حا جـی الحر مین الشر یفین حا جی‌عبدالحق درانی الکوزایی متولی خرقه مبارکه مفوض و مرجو ع داشته که‌هرسال‌وهر ماه و هر روز جمیع محصولات نقد ی و جنسی آن را از قرار ی‌که‌معین و مشخص و رقم‌مبار ك درآ ن با ب بشر ح و تفصیل صـــا درگردید ه خر ج بلقو ر یو میه‌وصرف فقرا و مساکین واربا ب استحقا ق‌وفاتحه ودعا ، جهت رو ح‌کثیـر الفتو ح خاقا ن مبرور و مغفر ت وآمرزش اوحاصل وواصل نماید و واقفو ن مزبور و ن نهر مغو ته رامع محدو دا ت معینه آن ازتصر ف خود خار ج و بو قفیت موقوف‌نمودندکه اخد ی از معا شر مرد مان ا ز وضیع و شریف بو جهی ازو جو ه‌تغییرو تبدیل در آ ن راه نداد ه‌از شایبه ریب و ریا معرا و مبـــرادانند .

هذا و قفا صحیحا شر عیا مخلدامو یدا صد قة جا ریا لاز ما جاذمابه جمیع شرایط الد عو ی و الشها دةحیث لایباع ولا یو هب ولایود ثولا ینتقل من ملك الی ملك‌و لایبد ل‌بوجه من الوجو ه وسبب من الاسباب فمن بد له بعد ما سمعه فانما اثمه‌علی الذین یبد لو نه والله سمیـــع علیم و کان ذا ك فی تاریخ‌الصدر .

تاریخ صدر شهر رجب المرجب‌سنه ۱۱۹۶ هجر ی قمر ی مطابـق بارس ئیل شمسی و از تاریـــخ تحریـر آن و قف نامه تااین سنه ۱۴۰۷ هجر ی قمر ی دوصدویازده‌سا ل می گذرد .
درو قف نا مه مذکور سه مهردارا ی این سجع ها نقش می‌باشد:

یار ب لطف کن بر سرسلیما ن

* * *

یار ب دل کا میا ب دا راد
سا لار سرا ن دارا ب داراد

* * *

یارب چون سوای‌تو روز رستخیز
ندارد فر یاد رس پرو یز

* * *

شهزاد ه شها ب

ورقه و قفنا مه به خط زیبا ی‌نسخ‌ونستعلیق و به کاغذ تقریبا یك‌متر وبیست‌و پنج سانتی طو ل‌و تقریباسی سانتی عرض می باشد به‌ساعت (سه) بعد از ظهر چهار شنبـــه(بیست‌و نه) حمل ســـا ل۱۳۴۱ شمسی در منز ل شخصی آخو ندزاده حا جی عبدالرزا ق (ولدحاجی عبدالحمید و لد محمد صدیق ولـدمحمد عثما ن و لد حاجی حفیظ الله ولد حا جی عبدالحق آخو ند زاده)که موصو ف به عمر هشتاد سالگی واین و قت به مرض فالج گرفتاربود ـ ارا ئه گردید و برای در ج تاریخ خر قه شریفه بدون انـد كاختصا ر نقل بر داشتم تا حفـــظ صحیفه روز گار بماند .

* * *

در تاریخ خر قه شریفه دو باروقف ارا ضی را مطالعه نمودیم‌ـاول وقف ارا ضی قریه ده بید سمر قندمرکز ماوراء النهر به فرمان امیر تیمور گور گان ـ و دوم درقندهار نهرشاهی به‌فرمان‌تیمورشاه‌امپراتور

افغانستا ن ، و البته موقو فا ت خرقه معظمه در طو ل مدت چهار ده صد سا ل از هر قسم زیاد بوده واما دربلاد خراسا ن و قف قریه ده بید سمر قند و نهر شاهی قند هارخیلی بزرگ است .

احمد شاه بز رگ در زمان حیا ت اگر که ارا ضی نهر شا هی راوقف خدمت تولیت نمود ه بود واما چون درسنه ۱۱۸۳ و ۱۱۸٤ ق مصرو ف یك لشکر کشی و هم دچارمریضی شدید گردید ـ ممکن نشد که وقف نا مه یی به طور مشخص دریـــن خصوص بنویسد . واما چو ن ایـن حسن نیت را داشت فرزند جانشین او تیمور شاه باتفا ق برادرا ن خود وقف نا مه یی به تاریخ شهـــــر رجب المرجب سنه ۱۱۹٦ هجر ی قمر ی نو شت که سرا سر متـن آن در این کتاب مندر ج است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم شد از عنایا ت الهی
بعالم دولت تیمور شاهی

اعوذ بالله تعا لی ـ حکم همایون‌شد : آنکه فضیلت و کمالات پناه حاجی الحرمین الشریفین حا جـــی‌عبدالحق درانی الکو زا یی متولـی خر قه مبار که نهر شاهی اشر ف‌البلاد احمد شا هی بالطا ف رو ز افزو ن شاها نه سر افراز گشتـه‌بداند عریضه که درین و قت د ر خصوص احوا ل خود واینکه مد ت‌پنج‌ماه است که هر روز مقـــدار پنجاه من بوز ن تبریز ی نان پخته‌از بابت حاصل نهر شاهی بـــه خیرا ت فقرا ، ومساکین داده وبعدازآ ن به سبب خشك آبی و قلت غله تا حا ل مدت دو ماه است کـه‌روز سی من نا ن پخته‌به مردم می دهد وامسا ل آب بسیار شده‌است‌ودربا ب منزل باغ که حاصل ندارد مناصفه آن باغ انگور شود وایکه‌عالیجا ه میر علی خان اسحق زایی امیر آخور باشی سر کار سلا لـــه‌دود ما ن دولت واقبا ل نقا وه‌خاندان ابهت و اجلال فرزند ار شد ارجمندسعاد ت نمو ن نایب السطنته‌القاهره

شاهزاد ه همایو ن رمه خودرا همه‌اوقا ت در میان حاصل نهرشاهی سر میدهد ووالدا ن فضیلت پنا ه‌یك‌روز گو سفندا ن اورا از میانـــه حاصل برو ن کرد ه و روز دیگرآدم‌های خود را گفته بوده‌که بیست ـ سی نفر جمع شوند و گوسفندا ن‌را د رمیا ن حاصل سر داده خـود پنهان شوید و قتی که آدم های ،حاجی عبدالحق بیایند گوسفندا ن رابیرو ن کنند شما جمعیت خودرابرآنها برد ه بز نید روز دیگر کـــه پسرا ن فضیلت پنا ه برسر حاصل‌بوده رمه آنها در حاصل آمده رمه اورا برو ن کرده است مردم امیـرآخور برو ن شد ه وپسرا ن‌فضیلت پنا ه و چند نفر کسا ن اورابسیار زده اند که یك ماه ونیم افتاده اند وازشکم‌آنهاخون‌میرود و شا هزاد ه‌بعد ازآن حا جی الحر مین‌را طلبیده وتسلی و استمالت کرده خاطرجمع‌نمود ه ومواد دیگر انفا ذ حضـــور ساطع النور نموده بود رسیدمضامین‌آن خالی را ی جهان آرا شد ـ اموری که انجا م داد ه ومیدهد خو بست‌درین‌و قت به فرزند عزیز امرشده که به حقیقت دعوا ی آن فضیلـت‌پنا ه ومیر علی خان رسیده هرگاه واقعی چنین کار کرد ه باشد اوراتنبیه نماید به همه با ب‌خاطر جمع بود ه مشغو ل امور خود باشد.فی(٤)شهر جماد ن الثانی سنـــــه ١١٩٧.

کسانی که در ظهر ورق فرما ن‌مهر کرده اند ـ نا مها و عبارا ت نقوش مهر هریك شا ن ازین قراراند :

١ـ اقل خلق الله عبداللطیـــف‌الجا می .
٢ـ عبده نور محمد ـ ١١٩٨
٣ـ عبده محمد بهادر
٤ـ صد شکر کانچه بود مرامطلب‌مراد
ازغلامی دولت شاهم رحیمداد
٥ـ یا هاد ی لاری موسو ی
٦ـ عبده محمد هاد ی الموسو ی ـ ١١٩٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنجاه من نان پخته

در هر روز

ازسنه ۱۱۸۲ هجری قمر ی د رکابل و بعدا در قندهار در هر روز پنجا ه من نان پخته برای خیرا ت‌فقراء و مساکین از طر ف دو لـت افغانستا ن منظو ر گردیـــــد.ودرقند هار از حاصل نهر شاهی که وقف خرقه شریفه گـر دیده‌بـود،این اصو ل جار ی بود . وارسا ل این فرما ن امپراتورتیمور شاه‌درانی‌موید و مصد ق آن گزار ش است، وخیرا ت عام مقرر بوده‌است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جیره و مواجب مقرری علما

از طرف دولت امپراتوری افغانستان برای علما مواجب مقرری مستمری منظور بوده وارقامی که در خصوص زیارت مقدسه خرقه شریفه وموقوفات آن صادرگردیده موید این حقایق نیز می باشد واین رقم شاهد این حقیقت است که سراپا متن آن ازنظر می گذرد . وازروی رقم ثانی معلوم میشود که از سنه ۱۱۹۰ قمری مقداری یك من ده آثار نان جیره به پنج نفر عالم که در خرقه مبارکه سوای پنج نفر که داخل دستور العمل بوده‌اند مقرر بوده است .

در فرمان مورخ ربیع الاول سنه ۱۲۱۶ ق نیز در این خصوص اکیدا هدایت داده شده است ومتن فرمان دراین کتاب مندرج است .

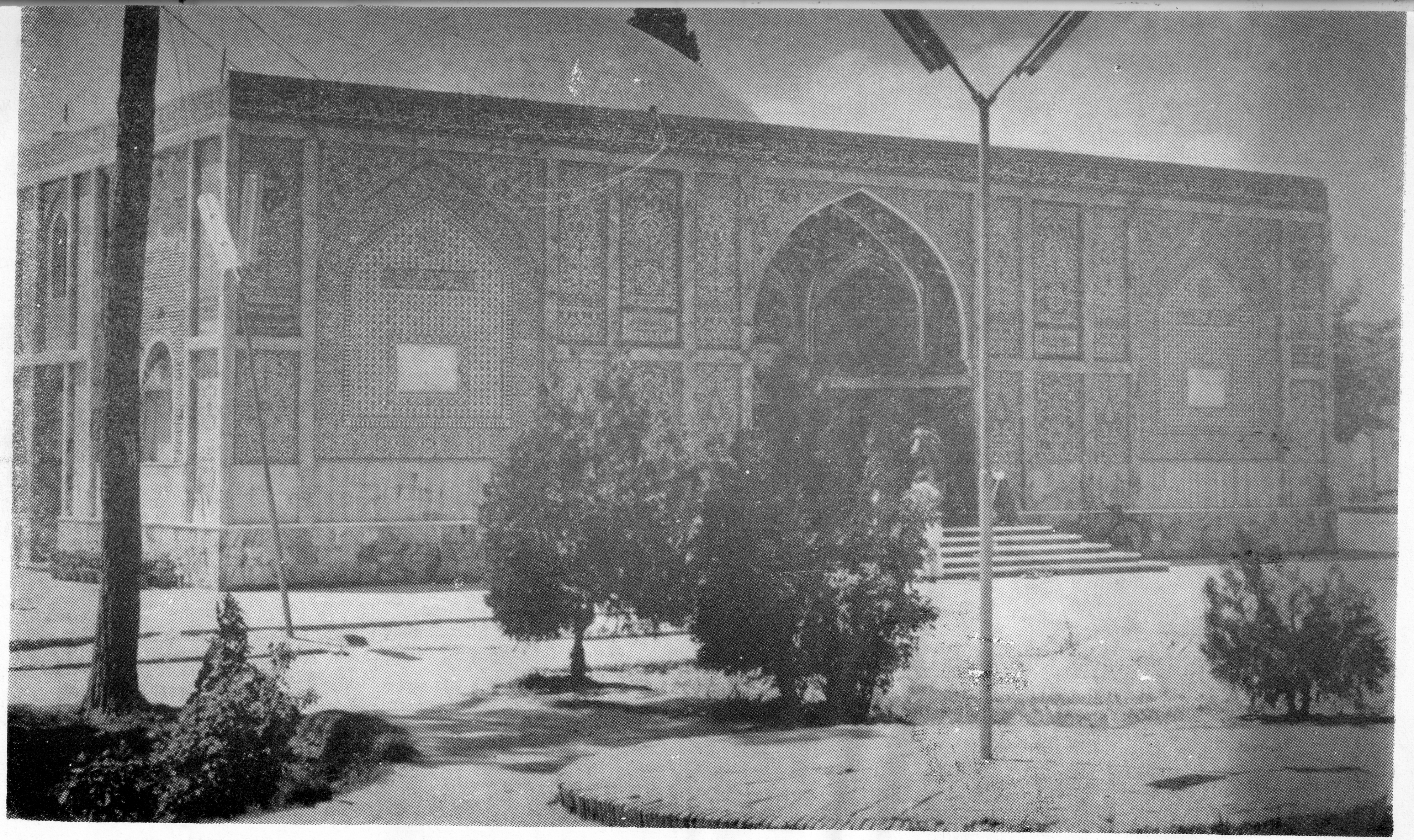

منظرۀعمارت خرقۀشریفه (قندهار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله خیر الا سماء

الملك لله
علم شد از عنایا ت الهی
بعالم دولت تیمور شاهی
۱۱۸۶

اعوذ بالله تعالی ـ حکم‌همایو ن‌شد : آنکه فضیلت و کمالات‌پناهان ملاباشی وملامدا ح امین محکمه وملا الیاس و ملا پیر محمد کاکری وملا دوست محمد عزیز تبریز ی وغیره ملایا ن اشرف البلاد احمـــد شاهی بالطا ف روز افزو ن شاهانه‌سر افراز گشته بدانند که دریـــن وقت فضیلت و کمالات پناه حا جی‌الحر مین الشریفین حا جی‌عبدالحق درانی الکوزا یی متو لی خرقه مبارکه‌ونهر شاهی اشر ف البلاد مزبو ر بعرض اشر ف رسانیده که‌ایشا ن‌بالا تفا ق باو دعوا و گفتگو دارندکه از بابت خیرا ت نهر شاهی جیـره‌مقرر ی بایشا ن بدهد وهرروز ه‌در این خصوص به او مکابر ه مـــی نمایند . بنابرا ن مقرر فر مودیم‌که ایشا ن هریك جیر ه‌و مواجب‌مقرری‌مستمر ی دارند که می گیرد. ایـن

بلقو ر و غیره که از بابت حاصل نهر شاهی پخته میشود ، خیرا ت عام است که هرکس که در آنجا حاضر باشد و به فقراومستحقین ومساکین و غیره داد ه میشود و به‌مصار ف آنها میرساند باید که‌ایشان را هیچ و جه در آن خیرا ت وبه حا جی عبدالحق مشار الیه دخل ورجوع‌و کار ی نباشد و ادعاوگفتگودر آن خصو ص ننمایند قد غن لاز م دانسته در عهده شنا سند_تحریر فی ۱۲ربیع الاو ل سنه ۱۱۹۸ .

کسانی که در پشت و رقه‌فرمان‌مهر کرده‌اند . نقوش مهر ها دارای چنین عبارا ت است :

۱_اقل خلق الله _ عبداللطیف‌الجا می

۲_عبده نور محمد

۳_ عبده محمد بهادر

٤_صدشکر کانچه بود مرامطلب
مراد از غلامی دولت شا هم

رحیمد اد

٥_بنده محمد ها دی لاری‌موسوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
علم شد از عنایا ت الهی
بعالم دولت تیمور شا هی

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایون‌شد : آنکه عمال و مستا جرا ن ، مالیا ت حا ل و استقبا ل اشر ف‌البلاد احمد شاهی بالطاف شاها نه سر افراز گشته بدانند که چون‌قبل‌ازین حسب الر قم مبار ك مطـــا ع آفتا ب شعا ع از تاریخ غره شهـــر رمضا ن سنه ۱۱۹۰ـاز ابتدا ی پنج ما هه سنه پیچی ییل سال میمو ن‌یومی مقدا ر یك من ده آثار بوز ن تبریز نا ن جیر ه موا زی پنج‌نفرملایا ن که در خر قه مبارکه‌سوا ی پنج نفر که داخل دستور العمـــل‌میباشند از سر کار مقرر بوده‌است که بر ین موجب میگر فته و بخر چ‌عمال آنجا مجری می شده :

پنج نفر برنفر ی نان یو می ده‌آثار یك‌من ده آثار

درینو لا فضیلت و کمالا ت پناه‌حا جی الحر مین الشریفین حا جی

عبدالحق درانی الکوزا یی متو لی‌خر قه مبار که بعرض اشر ف‌رسا-
نید که رقم مذکور مفقود گردید ه‌استد عا ی رقم مبار ك مجدد نمود.
بنابرا ن مقرر فرمودیم که‌بحصو ل‌اطلاع بر مضمو ن رقم مبار ك بـر
وجه سابق برین حسب الر قـــم‌مبار ك مقرر و مهم سازی می‌نموده
اند حا ل نیز بر قرار دانستـــه‌مایحتا ج خود نموده بدعا گو یی‌دوام
دولت خدا داد مشغو ل باشند .

مستوفیا ن عظا م کرا م دیوا ن‌اعلی صو ر ت رقم مبـــا ر ك را
در دفاتر لاز مه ثبت و حســـب‌المقر ر معمو ل داشته در عهـــده
شنا سند . تحر یر به تاریخ شهررجب سنه ۱۲۰۵ .

کسانی که در ظهر فرما ن مهرکرده‌اند ـ عبار ات نقو ش مهرهای
شا ن از ین قرار اند :

۱ـلااله الا الله الملك الحـــق‌المبین ـ عبده نور محمد

۲ـعبده محمد رحیم

۳ـیا غفار الذنو ب

٤ـصد شکر کانچه بود مرامطلب‌مراد
از غلامی دولت تیمور شه‌رحیم‌اند

٥ـعلی رضاء الموسو ی

© ketabton.com: The Digital Library

فرمان زمانشاه

در خصوص موقوفات خرقه شریفه

امپراتور زمانشاه درانی از اوایل سنه ۱۲۰۸ قمری یعنی از اول ورود خود به قندهار برای صرف صدقات خرقه معظمه از حاصل نهر شاهی قندهار مقدار نقد وجنس غله و کاه و هم مبلغ بیست و دو تومان روپیه رابرای صرف صدقات و خیرات عام منظور نمود ومفصل معلومات از متن فرمان هذا برمی آید که عینا نقل و درج تاریخ میشود .و در فرمان مورخ شهر صفر سنه ۱۲۰۹ ق (مرد یاور) یعنی نفری کار وخدمت حشردسته جمعی برای لای کشی نهر شاهی وقف شریفه منظور فرموده است .

ودراین سلسله اسناد از نظر می گذرد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
قرار داد ز الطاف خویشتن یزدان
نگین حکم جهان رابنا م شاه زمان

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایو نشد :آنکه چو ن قبل ازین حسب الر قم مر حمت شیم سلطا نرضوان مکا ن انار الله بر هانه تولیت نهر احمد شاهی که واقع است در اشرف البلاد احمد شاهی با فضیلت کمالات پناه حا جی الحر مین الشر یفین حا جی عبدالحق درا نی الکوزا یی متو لی خر قه مبارکه که نهر مزبوروقف صحیح شر عی میبا شد مقرر بوده که از روی راستی وهوشیاری متو جه آباد ی نهر مزبور و کشت وزراعت و ضبط و محصو لات نقدی وجنسی ارا ضی نهر مزبور راسوای منزلباغ و مجلس با غ وانار باغ وباغچه دولت سرا و دیوا ن خانه مبار که و آسیا ب وسوای زمین ها ازبا بی و باغا ت نهر احمدشاهی باقی تمام آنرا به سر حد وصول وتصر ف خودآورد ه یو م به یوم غله را به تما م نان پخته وخیرا ت نماید که نقد و جنس نهر مزبور بدین موجب است نقد بیست و دو تومان برا یی دوازد ه تومان سبز ده تومان غله دویست و پنجاه خروار کاه دو صدو پنجاه خروار

که مساوی چهار تومان را ازوجه مزبور ه دونفر نوکر بگیرد که خدمت نان و گوسفندان نمایند وهمه مقداری کاه را هر شب جمعه گوسفندان خریداری وذبح و طبخ نموده خیرات نماید و فاتحه ودعای خیر به جهته روح پر فتوح خاقان جنت مکان علیین آشیانرا لله برهانه حاصل نماید ـ درینولا از پیشگاه خلافت و جهانبانی استدعای امضای رقم مبارك مطاع نموده لهذا بنا بر مراحم بیکرانشاهانه در باره حاجی الحرمین الشریفین، حاجی عبدالحق مشار الیه ازابتدای شش ماهه هذا لسنه مبارکه اودئیل تولیت نهر وقف مذکور بدستور سابق بعلاوه تولیت خرقه متبرکه در باره او مرحمت وبرقرار فرمودیم که از قرار معمول قبل درلوازم آن پرداخته به نحوی که رقم سلطان رضوان مکان در آن باب صادر شده و در دست دارد و حکم همین رقم مبارك هرسال حاصل ومحصول نهر احمد شاهی وقف مرقومه راجمع آوری واز قراری که مقرر است خیرات نماید. حکام وعمال حال و استقبال اشرف البلاد احمد شاهی حسب المقرر بدستور قبل به نهر وقف رجوع نداشته داخل اوقاف سرکار خاقان جنت مکان دانسته و تولیت آنرا به عهده حاجی عبدالحق مذکور مقرر دانسته قلم و قدم کوتاه و کشیده دارند وبه هیچ وجه من الوجوه چیزی به نهر مذکور حواله و مطالبه ننموده رجوع ندارند .

مستوفیان عظام کرام دیوان اعلی صورت رقم مبارك را دردفاتر لوازم ثبت و حسب مقرر معمول داشته از جوانب در عهده شناسند.

تحریر به تاریخ شهر صفر سنه ۱۲۰۸.

* * *

کسانی که در پشت و رق فرمان زمانشاه درانی مهر کرده اند ـ عبارات نقوش مهر های شان ازین قرار است :

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـالله اکبر .

۲ـبه تیمورشه چو شاهی‌از کریم
است علم از خانه زادان قدیم است

۳ـپور آل احمد جام اســـــت‌یوسف

٤ـافوض امر ی الی الله ـعبده‌شکور

٥ـلااله الا الله الملك الحق‌المبین‌ـعبده نورمحمد

٦ـحافظ شیر محمد

۷ـبسم الله الر حمن الرحیم

۸ـمنتظر لطف الهی ر حیمداد

۹ـعلی رضاء الموسو ی

۱۰ـشرف یافت از نام محمداحمد

۱۱ـ عبده محمد بن فتح‌الله

۱۲ـعبده غزنین

سه مهر دیگر خوانده نشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرار داد ز الطاف خویشتن یزدان

نگین حکم جهان رابنا م شاه زمان

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایو ن شد : آنکه یگانه گو هر اکلیـــــل شهر یار ی و در صد ف ابهت ونا مدار ی قره باصر ه دولت واقبال غر ه ناصیه سطو ت واجلال فرزندارشد ارجمند کا مگار نا مدا ر والا گهر شا هزاد ه سلطا ن حیدرطول الله عمر ه بالطا ف بیکرا ن شاها نه سر افرا ز گشته بداند که دریـــن ولافضیلت و کمالات پنا ه حاجـــی الحر مین الشریفین حا جی عبدالحق درانی الکوزا یی متولی خر قه مبارکه ونهر شاهی و قف اشرف البـــلاداحمد شاهی به حضور مبار ك عرض نمود ه که حسب الر قم سلطا ن جنت مکا ن در خصوص حفر نهر مذکور مقرر است که همه ساله جما عـــه درانی سکنه چهار بلو ك اشـــرف البلاد احمد شاهی مرد یاور میدهند که نهر مزبو ر حفر ولای کشی می نمایند استدعا نمود که دریـــــن خصوص رقم مبار ك صادر شود که از قرار معمول قدیم حا ل هم مردیاور بدهند که هرسا ل نهر مزبور

حفر شود . لهذا باید آن فر زنـــدقدغن نماید که جماعه درانی موافق رقم سلطان جنت مکا ن وبدستورومعمو ل سابق مردیاور باو بدهند که سا ل بسا ل نهر مزبور را حفرولای کشی می نموده باشند . حسب المقرر معمول دارند و در عهد شنا سند. تحریر به تاریخ شهر صفر الظفـــر سنه ۱۲۰۹

* * *

کسانی که در ظهر ورق فرمان مهر کرده اند ـ نا مها و عبارا ت نقوش مهر های شا ن ازین قراراند:

۱ـبه تیمور شه چو شاهی ا ز کریم است
علم از خانه زادان قـدیم است

ـ سرکار وکیل الدوله

۲ـکرا می الموسوی ـ۱۲۰۸

۳ـپور آل احمد جا م است یوسف

٤ـبدولت خواهی سلطا ن دوران
امین الملك شد از دل و جان

٥ـحافظ شیر محمد

٦ـافوض امر ی الی الله ـعبده اسلام

۷ـسلام قو لا من رب الر حیم

۸ـالعبد المذنـب خانه زا د ـ۱۲۰۱ .

۹ـالعبد المذنب محمد شریف ـ۱۲۰۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقرری الحاج ملاحفیظالله

به رتبهٔ رفیع المرتبهٔتولیت خرقهٔ متبرکه

الحا ج ملا عبدالحق آخو ندزاد هقوم الکو زا یی که به تاریـخ(۲٦) محر م الحرا م سنه ۱۱۸۳هجری ،قمر ی بفرما ن امپرا تور احمد شاه غاز ی ـمتو لی خر قه متبر که درقند هار مقرر شده بود .موصو ف درسنه۱۲۱٤ هجر ی قمر ی(مطابققوی ئیل شمسی) فو ت شد . وبه جا ی او درسنه مذکور به فرمـــانامپرا تور زمانشا هغاز ی درانی ـ الحا ج ملاحفیظ الله آخو ند زاد هابن مر حوم عبدالحق آخو ند زاده برتبه رفیع المر تبه تولیت خر قهمتبر که مقرر گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرار داد ز الطا ف خویشتن یزدان

نگین حکم جهان را بنا م شاه زما ن

اعوذ بالله تعالی حکم همایون‌شد:آنکه در این و قت فضیلت پناه‌حاجی الحر مین ملاحفیظالله‌درانی الکوزایی‌ولد‌حاجی عبدالحق متو لی خر قـــه متبر که حضرت سیدالمر سلین و خاتم ا لنبیین (ص) بعرض اشرف رسانید که قبل‌از ین حسب الر قم‌مبار ك خاقا ن خلد آشیا ن انارالله برهانه حا جی عبدالحق والدعار ض‌برتبه رفیع المر تبه تولیت خر قه متبر که که در اشر ف البلاد احمدشا هی است‌مقرر و سر افراز بود وحا ل فو ت شده از خد مـــــت‌اشر ف استد عا ی صدور رقـــم مبار ك دربا ب تولیت بنا م خودنمودلهذا عرض‌عارض رابدر جه اجا بت مقرو ن واز ابتدا ی سه ما هه آخرهذه السنه قو ی ئیل اورابدستو ر والد ش بر تبه ر فیعه تولیت خرقه‌مبار ك سر افراز فرمودیم که‌چنانچه باید و شاید واز جو هر تقو یت وصلاحیت اوسزد و آید درسرپرستی

وعزت و احترا م و محافظت خر قه‌مبار ك و جميع متعلقا ت امر توليت وبلواز م ومراسم امر مزبور لاز مه‌سعى و اهتمام تمام به عمل آو رد ه دقيقه از دقايق ملزو ما ت امـــــرمذكور را فرو گذاشت ننمود ه‌نحوى نمايد كه حسن خدمت و صلا حيت‌او ظا هر شود و هم تحصيل دعاى خير جهت ذا ت ستود ه صفا ت،اشر ف بوده باشد و خرقه مبار ك رابه نحو ى كه در صندو ق است‌به همان نحو در صندو ق باشد و سر صندو ق كه قفل شده اســت‌به همان طريق باشد و بدون حكـم نوا ب همايو ن ما بحكم ديگرى سرصندو ق را باز نكند ومرد م كه به زيار ت بيايند صندو ق را زيا ر ت‌كنند واحد ى از فرما ن اشـــر ف تخلف نور زد و حكا م و عمال درخرقه مبار كه‌و ملزوما ت امر مزبور را متعلق باوشمر ند و دربا ب‌زيارت‌نحوى كه امر شده معمول داشتـــه تخلف نورزند .

مستوفيا ن عظا م و شكرنويسان‌كرا م صور ت رقم مبار ك رادردفاتر ثبت نمايند ١٢١٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرار داد زالطا ف خویشتن یزدا ن
نگین حکم جهان را بنا م شاه زمان
۱۲۰۷

(اعوذ بالله تعالی ـ حکم‌همایون‌شد : آنکه چو ن درینو قت‌فضیلت وکمالات پنا ه حاجی الحر میـــــن‌الشریفین ملا حفیظ الله و لد حا جی عبدالحق الکوز ی به حضور مبار ك‌عرض نمود که قبل ازین حسب‌الرقم مبار ك مطاع تولیت نهر و قف احمدشاهی که واقع است در اشـر ف البلاد مذکور بعهد ه حا جی‌عبدالحق‌والدا و ونهر مذکور و قف صحیح شر عی میباشدمقرر بود ه که‌متوجه‌آباد ی و کشت و زراعت و ضبـط محصو لات نقد ی و جنسی ارا ضی‌نهر مز بور سوا ی منزل باغ‌ومجلس با غ وانار با غ و باغچه دولت‌سراودیوا ن خانه مبار که و آسیا ب‌و زمین های اربابی و باغا ت نهـــراحمد شاهی باقی تمام آنرا بسر حد وصول و تصرف خود آورده یو م‌به‌یوم عذر اتمام نا ن پخته‌و خیرا ت‌می نمود که به قرار جنس بدین موجب نـقد بیـست و د و تـــومان

غله دویست و پنجا ه خروا ر ـ گاه دویست و پنجاه خـــر وار ومساو ی چهار توما ن رااز وجه‌مذکور نو کر میکرد که خد مت می نمایند و ... نقد و قیمت کاه راهرشب جمعه گو سفندا ن خریدار ی نمود ه خیرا ت نمایند و فاتحه ودعای خیر بجهته رو ح‌خاقا ن جنت مکا ن حاصل نمایند .

الحا ل والدا و فوت شده‌استدعای‌امضا ی رقم مبار ك بنام خود نمود لهذا عرض عارض را بانجا ح‌مقرون‌واز ابتدا چهار ما هه هذ ه السنـــه مبار که قوی ئیل ـ فضیلت‌و کمالات‌پنا ه حا جی ملاحفیظ الله مشارالیه وغیره اولاد حا جی عبدالحق‌درعوض‌والدش بر تبه تولیت نهروقف احمد شاهی بر حا ل و بر قرار فرمودیم‌که بدستو ر والدش در خد مـــت مذکور متو جه بوده به تقدیم مـــی‌رسانید ه باشد و عشر نقد و جنس محصو ل نهر مزبور را به‌تصر ف‌وصرف‌مایحتا ج خود نموده تتمـــه غله را موافق معمول سابق بلقو ر ونقد و قیمت کاه را که‌از آن جملـه چهار توما ن را دونفر نوکر گر فته‌که بخد مت خریدار ی رو غن‌وغیره ملزو ما ت بلقو ر گر فته و جه راروغن‌ونمك و همه جهت بلقـــو ر ابتیاع و خیرات نموده وفـــاتحـه‌ودعا ی خیر جهته رو ح خاقـــا ن رضوا ن مکا ن حاصل نمایند .وچون‌نهر مذکور و قف وخار ج جمـــع وتولیت آن به آن فضیلت پناه‌مفوض‌ومرجو ع است متو جه آن گردید ه در آباد ی آن ساعی بوده باشد .مستو فیا ن عظا م کرا م دیوان‌اعلی صور ت رقم مبار ك مطا ع‌را دردفاترلازمه ثبت و حسب المقرر معمـــو ل داشته در عهده شناسند. تحریربه تاریخ شهر جما دی الثا نی سنه (١٢١٤

* * *

عبارا ت نقوش مهر های پشت‌فرما ن ازین قرار است :

١ـعبده شکور

٢ـحافظ شیر محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـاحقر العباد گل محمدـ۱۲۰۶

٤ـعبده محمدرحیم

٥ـبدو لتخواهی سلطا ن دورا ن امین الملك شد ا زدل وجا ن

٦ـچوفضل ایزد و لطف محمد ی یار است

وزیر اعظم شاه زمان وفادار است ـ۱۲۱۳

۷ـالهی بحق شهٔ پنجتن نظر ی کن بحال حسن ـ۱۲۰۹

۸ـیاغفا ر الذنو ب

۹ـغلام شاه زما ن میر هوتك

۱۰ـلااله الا الله الملك الحـــق المبین ـ عبده محمد شریف

۱۱ـعبده علی رضاء الموسوی

۱۲ـشرف یافت از نا م محمـداحمد ـ۱۲۰۷

۱۳ـافوض امر ی الی الله ـعبده‌عباس ابن هاشم

۱٤ـابن علی ر ضاء عبدالر حیم

۱٥ـلااله الاالله الملك الحـــق المبین ـعبده محمد حسین

۱٦ـلااله الا الله الملك الحـــق المبین ـ عبد ه غزنین ـ۱۸۱٤

اشهد ان لا اله الا الله

واشهد ان محمداً عبده و رسوله

کابل ۱۳۶۶

عزیز الدین وکیلی پوپلزائی تحریر نمود

هدیهٔ خرقهٔ شریفه (قندهار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

منظوری بیست تومان روپیهٔ نقد معاش

همه ساله برای متولی خرقه شریفه

امپرا تور زمانشاه درانی به تاریخ شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۱۵ قمری برای الحاج حفیظ الله متولی مبلغ بیست تومان روپیه نقد موا جب همه ساله منظور نمود که بروفق برات نقد از خزینهٔ قندهار ازمدرك مالیات چهل یك آن ولایت اخـــذ کند . واین فرمان شاهد آن حقیقت است . چهل یك چی مالیـــات قندهار همدرین عهد فیض الله خان پوپلزایی بود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله خیر الا سما

الملك لله

قرار داد ز الطاف خویشتن یزدان

نگین حکم جهان را بنا م شاه زما ن

اعوذ بالله تعالی ـ حکم‌همایو نشد : آنکه بنابر تحصیل دعـــای خیر بجهته ذا ت بابرکا ت اشرف‌ارفع اعلی از ابتدا شش ما هه هذه السنه مبار که پیچی ئیل ســـال‌میمو ن هرسا له مبلغ بیست تومان برا ت نقد به صیغه موا جب همه‌ساله در و جه فضیلت پنا ه حاجی الحر مین شریفین حاجی حفیظ الله‌مقرر و مر حمت فرمودیم‌که هرسال از مالیا ت و جوه چهل یك اشرف‌البلاد احمد شاهی از عمال آن باز یافت و صر ف مایحتا ج‌خود نموده‌به دعا گو یی دوا م دولت خدا داد قیا م نمایند .

حکا م و عمال حا ل واستقبا ل‌اشر ف البلاد حسب المقرر ازتاریخ مذکور هرسا له مبلغ بیست تو ما ن‌وجه موا جب فضیلت پنا ه نامبرد ه را هرسا ل از و جه چهل یك آنجامهم ساز ی و قبض در ضمـــــن

سواد رقم مبار که باز یافت و بخرج‌خود مجر ی و محسو ب دانسته هر ساله درین خصوص رقم مجـــــددمطالبه ننمایند .

مستوفیا ن عظا م کرا م دیوا ن‌اعلی صور ت رقم مبار ك رادردفاتر لازمه ثبت و حسب المقرر معمو ل‌داشته در عهده شنا سند . تحریر شهر ربیع الثا نی سنه ۱۲۱۵.

* * *

اعضا ی دولت و حکو مت‌ومسوولین امور حسابا ت که در ظهر ورقه فرما ن مهر کرده اند نقوش مهـرهای هریك ایشا ن دارا ی ایـــن عبارا ت اند :

۱ـعبده شکور

۲ـآنکه دلش روشن از نور علی‌است گل محمد خلف‌شاه‌ولی‌است

۳ـحافظ شیر محمد

٤ـچوفضل ایزد و لطف محمد ی‌یار است
وزیر اعظم شاه زما ن و فادار است . ۱۲۱۳

٥ـمیر هوتك غلام شاه زما ن

٦ـیاغفار الذنو ب

۷ـلااله الا الله الملك‌الحق‌البمین‌ـعبده محمد شریف

۸ـعبده علی رضاء الموسوی

۹ـشرف یافت از نا م محمداحمدـ۱۲۰۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

چوبر گزید ه سبحان و ظل‌معبود است

فراز مسند شاهی مقام محمـود است

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایو نشد : آنکه فضیلت‌و کما لا ت‌پناهان ملا خدابخش ملا باشی و ملانصرالله‌امین محکمه احمد شاهی وملاالیاس وملا پیر محمد کاکر ی و ملادوست‌محمد ترینی و غیر ه علمای اشر ف البلاد احمد شاهی بالطا ف‌شاهانه‌سر افراز گشته بدانند که دریـــن ولا فضیلت و کما لات پناه حاجی‌الحر مین الشریفین حا جی‌حفیظ‌الله درانی الکوزا یی متو لی خر قه‌متبرکه‌بعرض اشر ف رسانید ه‌که ایشا ن باتفا ق هم در با ب‌خیرا ت وبلقورباا‌وگفتگو می نمایند دعوا می کنند درین خصوص قبل ازین‌هم که‌گفتگو نموده اند ر قم سلطا ن جنت مکان صادر شد ه بود که ایشا ن هریك‌موجب و جیر ه مقرر ی دارند و هر سا ل .... واین خیرا ت ازبابت‌حاصل نهر و قف احمد شا هی هر کس از فقرا و مساکین که حا ضرباشد می گیرند و ایشا ن را باین خیرا ت کار ی نباشد حال هم بایدبه نحو ی که مقرر شد ه در آن باب

گفتگو نکرده به حاجی حفیظ اللـــه‌درین خصوص دخل و رجوع‌نداشته باشند که به نحو سابق مـعمو ل‌دارند حسب المقرر منظو ر ومعمول دارند و در عهده شناسند .تحریربه تاریخ شهر ربیع الاو ل سنـــه ۱۲۱٦.

* * *

کسانی که در پشت و رق‌فرمان‌مهر کرده‌اند ، عبارا ت نقوش هر یك مهر از ین قرار است :

۱ـبسم الله الر حمن الرحیم

۲ـمحمداکرم

۳ـالعبد المذنب گلستا ن

٤ـالعبد المذنب رجب علی

٥ـاقل خلق الله علی ر ضـــاءالموسوی

٦ـزلطف احمد والطا ف سبحا ن شکر از جا ن غلام شاه جـیلان

۷ـافوض امر ی الی الله ـ عبده‌فتح الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعیین اوقاف

چو ن احمد شاه غاز ی ـدرنقل‌داد ن خر قه واجب الاحترا م‌حضرت سیدا لا نا م و شر ف خد مت‌تولیت آن مقام خدمت بزرگ نمود وهم باین منظور که بیك خانواده علمی‌معاونتی شود و املاك مورو ثـــی خاندا ن شاهی در جمله او قا ف‌محسو ب گردد . در اول شهـــر جما دی الثا نی سنه ۱۲۱۹ هجری‌قمر ی مکررا و قف نا مه نوشته‌شد که اینك خلاصه عبارا ت آنرا ازنظرمی گذرانیم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
شد از عین عنایا ت الهی
مسلم بر شجا ع الملك شاهی
۱۲۱۸

(نقود زوا هر محا مد سیاروعقودجوا هر شکر بیشمار شایسته‌صرف بار گا ه و سزاوار و قف بارگا ه‌خالق ارض وسماست که به چشم ایما ن واسلام را در زمین دل های‌مومنان رو یا نیده وبسیط غبراراز برای تحصیل ربع دارین امیدواران گسترانیده و مشعل مهروماه رابه جهته روشنا یی این عالم وقف‌بنی‌آد م گردانید ه جل جلاله و عم نواله ودر رفواید صلوةو غر ر موا یدتسلیما ت نثار رو ضهٔ صدر بدر کاینا ت و مفخر موجودا ت‌وواقف‌کنوز حقیقت و عار ف رموز معرفت حضرت محمد مصطفی صلی اللـه تعالی علیه صحیه وسلم بادکه نقد اسلام را سکه نا م شریفش رو ح‌است و متعطشا ن زلال کمالش به تجر ع کاس کرا مش محتا ج وبرآل و اصحا ب و عتر ت واضرا ب

اوکه هریك مصابیح انوار ا بتداءمفا تیح ابوا ب اقتداء اند ـ علی‌هذا لخصوص بر چهار یار کبار که هرکدا م از وزرا ی دولت محمد ی و امنا ی ملت احمدی اند رضوا ن‌الله‌تعالی علیهم اجمعین امابعد ـ

چو ن واهب العطـا یا و رازق‌البرایاً هر گاه بند ه از خواص عباد خود را که به عواطف لم یزلـــــی‌مخصوص گرداند ابوا ب خزا یـــن رحمت خودرا برو مفتو ح سازد وهرآیینه اورا بدو لتی که حر مت‌زوا ل بدا من اجلال‌آن نتواند رسید و به‌نعمتی که پای نقص پیرا مون کما ل آن نتوا ن گشت‌در میا ن سایـــــرعباد خود امتیا ز بخشد و تما می همت اورا مفتح ابوا ب خیرواحسان‌ومرشح اسبا ب برو امتنان سازدو حسن صور ت این معنی‌در مرا ت‌هدایت سما ت الرا جی الی‌ر حمـة الله تعالی بنده‌گا ن اعلیحضـــــر ت‌المو ید بتا ئیدا ت الاله شجا ع‌الملك پادشا ه لازا ل‌جلال ملکه وسلطا نه‌وبا قی شهزاد ه گا ن بلند مکا ن آرایش نمودند . چنانچه بـد یده‌تحقیق مشاهد ه و به‌نظر تدقیـــق ملاحظه فرموده‌که امتعه این جهان‌راشر ف زوا ل و در ورطه انتقا ل است مگر آنچه وسیله تقـــر ب‌به حضر ت خلاق علی الا طلاق بوده باشد چنانچه ما عندکم ینفد و مـــاعندالله با ق ـ بدین معنی ناطـــق است واز جمله وسایل یکی‌صدقا ت‌قرار یافته و از جمله صد قا ت و مرسوما ت مبرا ت یکی تعیین‌اوقاف‌است . زیراکه بمرور ایا م‌وشهور به صفایح اعصار و دهور مدا م‌الایام‌اتقیا باقی میماند .

بنابرا ن بنده‌گا ن عالیشا ن گیتی‌ستا ن معظم الیه و باقی شاهزادگان عالیشا ن همت خود هارا بر افاضه‌صد قه جاریه مصرو ف داشتند و در تاریخ غر ه شهر جما دی‌الثا نی‌سنه (۱۲۱۹) یکهزار و دو صد و نوزد ه از هجر ت نبو ی صلعم و صحیه وسلم بود که بـــه مضمون صدا قت مشحو ن آیه کریمه مثل الذین ینفقو ن اموا لهم فی‌سبیل‌الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل‌فـی‌کل سنبلة مائة حبته وا لله یضا عف

لمن یشاء و الله سمیع علیم ـ بـه‌مضمو ن هدایت رهنمو ن حدیـــث شریف اذاما ت الا نسان انقطع عنـه‌عمله الا من ثلثةالا من صد قةجاریة او علم ینتفع به او و لد صالـــــح‌یدعو له و به مطالعه این حدیـــث که گفته اند :

بزرگ عیش بگور خویشن فرست کس نیارد ز پس توپیش فر ست

موفق به توفیق ایزد ی گشته امابعد این ذکر یست در بیان آنکـــه وقف کردند و تصدق نمودند .ازخالص املاك و طیب اموا ل خالصا له تعا لی در حا ل صحت ذا ت و نفا ذجمیع‌تصرف شر عیه خود صالحـــا را ضیا همگی و تما می مواز ی دوحجر طا حو نه که واقع است د ر نهر سر کاری قریه صالحا که ا زرود ار غندا ب ....

وقفا صحیحا لاز ما و صد قةجاریة نـا فذ ة . . . ..و شـــــــرط کرد واقف معظم الیه که متو لی این‌دو حجر طا حو نه فضیلت‌و کمالات پنا ه افاد ت وافا ضت دستگا ه‌ملایاسین و لد مر حو م ملاعبدالغنی بارکزا یی گر جی زا یی ایضامتولی‌مقبره منوره خاقا ن علیین آشیا ن و بدا ن طریق که حاصل یك حجـــرطا حو نه رابه مصار ف جیر ه ملا زمان و باقی خد مه های رو ضـــه‌خاقا ن مبرور رسانید ه و حاصـــل یك‌حجر طاحونه دیگر رابه مصارف‌حصه کبوترا ن رو ضه متبر کـــه میداد ه باشد و ثوا ب موقو فـــه‌بروح پر فتو ح آن موصو ل باد .

ومشرو ط فر مودند که چـو ن‌فضیلت پنا ه مذکور از دست ساقی اجل شربت کانفس ذایقة المو ت‌رانوش کند سر رشته اختیار د ر قبضه اقتدار اولاد مذکور باشد ...واین واقفان این مر قو مه راازاملاك بیگار ی اخرا ج‌و تسلیم فضیلـــت‌پنا ه مشا ر الیه فرمودیم‌ومذکو ر قبول نمود ....

(c) kabul.com: The Digital Library

وقف نهر روضه باغ

برا ی خر قه شریفه

شجا ع الملـك شاه در دورا ن سلطنت اول نهر رو ضه باغ قندهار رابرا ی خر قه شریفه وقف نمود وسند آنرا به مهر خود به حاجـی حفیظ الله متولی سپردواین است عین عبارت وقف نا مه موصو ف :

* * *

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله و سلام علی عـباد ه الذی اصطفی امابعد ـ

بر ضما یر ار با ب فراســت و اصحاب کیاست پوشیده نماند که به مضمو ن آیه کریمه معظمه مکرمه مثل الذین ینفقو ن اموا لهم فـی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبـع سنابل فی کل سنبلة مائه حبـة والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم و به موجب حدیث صحیـح صریح حضر ت افضل البشر علیه و علی اله افضل ا لصلواة والتحـیات اذامات الا نسا ن انقطع عمله الا من ثلثة الا من صد قة جاریـة او علم ینتفع به ....

* * *

شجاع الملك شاه در درا ن

(c) kitaabton.com: The Digital Library

الملك لله
شد از عین عنایا ت الهی
مسلم بر شجا ع الملك شاهی

درینو لا جنا ب آفتا ب عالتماب صحیفه سلطنت و کا مگار ی ....
مروج قواعد شریعت غرا ....
خلد الله تعالی ملکه وسلطا نه وافاض بر ه واحسانه و قف کردو
تصد ق نمود خالصا لله تعالی ـ ازبرای حا جی الحر مین الشریفین
حاجی حفیظ الله بن حا جی عبدالحق درانی الکوزا یی واخر ه للعا لمین
الفقراء تما می یك زوج ارا ضی متعلقه معینه آن که واقع است در
اشرف البلاد احمد شا هی مشهور به نهر رو ضه با غ و محدو داست باین
حدو د شر قا متصل است اما بر ارغنداب پیوسته است بز مین های
عاشقه ـ شما لا متصل است به دامنه کوه ـ جنو با متصل است به
نهر ناگمان بکل قلیل و کثیر هوفیه ومنه و بجمیع حقو ق ومرا فقش و
بجمیع آنچه از آنها دارندو شمرندواضا فه کنند . و قفا شر عیا
صحیحا و شرط کردند واز نظر معظم الیه که متولی این و قف

حاجی مذکور مادا م حیاته وبعدازآنکه حا جی مزبور از دست‌ساقی اجل شربت ضرور یه کانفس ذایقةالموت نوش نماید .

متولی این وقف رجو ع کـــــردحضرت قا ضی اسلام نافذ الامر و الاحکام دارالسلطنه کابل درحالیکه‌عالم بود به محل اختلاف مجتهدین مواضع خلاف اعنه الدین رضـوا نالله تعالی‌علیهم اجمعین در ضمـــن مرافعه شر عیه بر خصم حاضر شـ‌حکم کرد . بر صحت‌این مو قو ف اولا و بلزو م آن ثانیا فصار هـذاوقفا صحیحا شر عیا لاز ما مسجلا جا معا نافذ ا بجمیع شرا یـــط وصحت الد عو ی و الشهادة بحیث الا باع و یو جب ولایور ثولایمهرولایبد ل و کان ذلك بمحضـــــر المسلمین فی تاریخ بیست‌و دو ی‌شهر ربیع‌الاو ل سنه ۱۲۲۱

حافظ شیر محمد

* * *

المتوکل علی الله‌الصمد
خادم دین نبی شد محمد
۱۲۱۹

توضیح : حافظ شیر محمداشرف‌الوزراء پسر اشرف الو زرا شاه‌ولی خان است و دراین ورقه وقف نا مه‌مهر کرده است .
مولوی محمد خان ـ اقضی‌القضاةوخانعلوم بوده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوباب کار بانسرا و بازارچه

وقف خرقه شریفه

محمود شاه درانی به تاریخ شهرربیع الثا نی سنه۱۲۲۳ قمـــــری فرمانی برا ی تایید و قف خر قـه‌شریفه صادر نمود ه وثابت مـــی گردد که دوبا ب کاربانسرا و بازارچه در شهر قند هار برای مصارف زیار ت واهل تولیت خر قه شریفه وقف ومـقرر بوده واین فـــر مان ثانی موید آن است :

(c) kabulmuseum.com The Digital Library

فرمان محمود شاه درانی

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایون شد : آنکه حکام وعمال حال واستقبال اشرف البلاد احمدشاهی بالطاف موفوره شاهانه سرافراز گشته بدانند که چون حسب الارقام و دستخطهای مبارك موازی دوباب کار ونسرای شاهزاده سلیمان و بازار چه دروجه فضیلت پناه حاجی ملاحفیظ الله متولی خرقه متبرکه مرحمت گردیده بود که حاصل آنرا بجهته جیره خدمه و روغن چراغ و تعمیر و غیره امورات خرقه میرسانیده باشد . ازخدمت بنده گان اعلیحضرت شاهنشاهی ظل اللهی استدعای امضای رقم مبارك نمود بنابران امرو مقرر فرمودیم که به نحوی سابق موافق ارقام و دستخط های مبارك از ابتداء هذه السنه مبارکه لوی ئیل فیروزی تحویل سال نهنگ دروجه مشارالیه مرحمت وعنایت فرمودیم که به نحو یکه از خود خرج کشید و خرابه راآباد کرده است حال سال بسال حاصل ومنافع آنرا به مصارف خرقه منوره متبرکه میرسانیده باشند وموازی دوازده باب دکان که ازجمله دکاکین وبازار چه مذکور که به غلط نهایی دروجه ملانصیر و ملاجمعه و ملا باشی و ملا صحبت وملا

عبدالر حمن و غیر ه مقرر شـــده‌بود از و جه آنها موقو ف دانستـه
بدستو ر سابق در و جه حاجـــی‌حفیظ الله مشار الیه بر قرار دانند
که هر ساله حاصل ومنافع دکاکین‌بازار چه ودوبا ب کاروانسرا رابه
مصار ف خر قه متبر که میرسانیده‌باشد و میرو خا ن درانی فوفلزایی
وغیره که رقم و دستخط لبا ســی‌نموده بودند احکا م آنهاراموقو ف
دانند و هر گاه بعد ازین هـــم‌احد ی رقم و یاد ستخط حاصـــل
نمایند حکم آنرا منظو ر نه نمایندواز با بت‌ما لیه‌دگا کین‌و مرسومات
دار و غه ها ی با زار ی و کوتوالی‌وبیگار و سیگار و صادر یا ت‌وغیره
بهر اسم ورسم که حوا له شـــودمعا ف ومرفو ع القلم دانسته به‌هیچ
و جه من‌الو جو ه مزا حم‌و متعرض‌نشوند .
مستوفیا ن عظا م صور ت رقـم‌مبار ك را در دفاتر لاز مه ثبـــت
نمود ه در عهد ه شنا سند .
فی شهر ربیع الثا نی سنـــــه۱۲۲۳).

کسا نی که در ظهرو رق‌فرمان‌مهر کرده‌اند ـنا م ها وعـبارا ت
نقوش مهر ها ی شا ن ازین قـراراست :
۱ـزلطف احمد والطا ف سبحا ن شکر از جا ن غلام شاه جیلان ـ
نظام الملك .
۲ـلطف حق شامل حال میرعلم .
۳ـبسم الله الر حمن الرحیم :
٤ـاقل خلق الله محمد حسیـن‌المو سوی .
٥ـعبده یحیی
٦ـابو القاسم الحسینی
۷ـافوض امر ی الی الله ـعبده‌میر عبدالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله

شد از عین عنایت الهی
مسلم بر شجا ع الملك شاهی

دراین آوان میمنت نشا ن کـــه‌اوایل جوش بهار دولت گیتی‌امتداد ...و مبداء سال فرخ فال سعاد ت‌قبیل سیچقا ن ئیل و شهر رمضان المبار ك سنه .... بعد ا لا لف‌من‌هجر ة ا لنبو یه علیه الصلـــــوة اکملها و من التحیا ت اجملها ست.. المو یدبتائیدا ت‌اله شجاع‌الملك پادشا ه لازا ل جلال ملکه وسلطانه‌به مضمو ن آیه وافی هدایه الذیـن ینفقو ن اموا لهم فی سبیل اللـــــه‌کمثل حبة .... الخ .

موفق به توفیق ایزدی گشته درحین‌صحت و اعتدا ل مزا ج ازرو ی‌رضا ورغبت و قف صحیح مخلد و مویدشر عی فرمودهمگی و تما می‌دکاکین ادراك خوا جه سرا که واقع است‌در اشر ف البلاد احمد شاهی دررو بروی سرا ی ادرا ك مذکور مشروطبر اینکه فضیلت و کما لات پنا ه افاد ت و افا ضت د ستگاه ملایاسین‌بارکزا یی گر جی زا یی متولـــــی مقبر ه سلطا ن علیین آشیا ن انارالله بر هانه سال بسا ل مالیه و

وجه کرایه آنرا باز یافت‌و صرف‌روشنا یی مقبر ه سلطا ن مبـرور رسانید ه احد ی دیگر را به دکاکین‌ومالیه وو جه کرایه آن غرضـــ ورجوعی نباشد . حاصل ومنافـــع‌واختیار دکاکین مذکور ومالیه‌وو جه کرایه آن به فضیلت پناه ملا یاسین‌مشار الیه است و از شایبـــه ریب و ریا معرا و مبرا دانند و قفاصحیحا شرعیا مخلدا مو یدا صدقة جاریة جازما .....

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخش دوم

اجمال و اختصار معلومات

درخصوص خرقهٔ شریفهٔ درقندهار

(۱۱۸۲ ق-۱۳٤۷)

تالیف

عزیزالدین وکیلی پوپلزائی

به تفصیلی که مذکور شـــد ـشاه‌و لی خا ن وزیر ـ خر قه‌مطهره حضر ت سید لو لاك را از میـــرسلطانشا ه ابن میر یاربیگ‌تسلیم گرفت و بعد تلاو ت آیاتی چند ازقرآن کریم و صر ف صد قا ت و نذورا ت بسیار آن امانت بزرگ‌ومقد س را که از عر صه یکصدو سی و شش سا ل به خاك افغا ـنستا ن انتقا ل یافته وسی و پنج سا ل در بلخ و هفتاد و چهارسال‌دربدخشا ن پر تو نزو ل وبرکا ت داشت .

باعزت و عظمت تمام درسنـــه۱۱۸۱ قمر ی از طریق پروا ن‌به کابل رسانید وبعد مد تی ازکابل‌براه میدا ن ـورد ك ـغز نه‌ـ مقر‌ـ قلات ـ شهر صفا ، به تاریخ نهم‌ربیع الاو ل سنه ۱۱۸۲ مطابـــق سیچقا ن ییل شمسی هجری قمری‌به شهر جدید قند هار رسانیده‌شد. ودر اولین مسجد جدید التعمیر که‌درسنه ۱۱۷۲ قمر ی ده سال پیش از ورود خر قه مطهر ه به سمت جنوبی‌گذر بردرا نی و درنزدیکی خانـــه وزیر شا ه و لی خا ن واقع است‌گذاشتند و تاسنه.۱۱۹ قمر ی د ر همان مسجد قد یمی (زاره مسجد)بود .

امپرا تور تیمور شا ه درسنـــه۱۱۸٦ قمر ی در آغاز قصدحرکت موکب از قند هار به جانب کابل-دربا ب خر قه شریفه فرمود که : باید پس ازین خر قه مبارکه قطعابه اماکن دیگر منتقل نگردد ونباید این لباس جلائل اساس دستخوش‌صا حبا ن قدر ت گردد و چنانکه در قرو ن پیشتر قدر ت مندان‌وقت‌خر قه معظمه را از جابیجا ساخته بودند ، بعد ازین از مرکز قندها ردر هیچ یك محل دیگر برده نشودو باین سخنا ن همه علما حضور فتوا داده در همان مسجد قدیم (زاره- مسجد) که درسنه ۱۱۷۲ قمر ی‌بنا یافته بود . گذاشت وخود بـه جانب کابل حر کت نمود . واز بدوحرکت در جنوب شر قی حوا لـــی مرقد احمد شاه بزرگ والد ما جدخود - نقطه خیلی خوش هواو مصفا رابرای اعمار مقا م خر قه نبویـــه‌تعیین فرمود و آنچه در فرمـــا ن احمد شاه غاز ی برای حقو ق‌تولیت‌تعیین شده بود تاسنه ۱۱۹٦قمری ادا مه داشت .

ودر سنه مذکور و قف نا مـــه‌نوشت و متن آن دراین رسالـــــه تاریخیه مندر ج است . و توام‌باو قا ت تعمیر آرا مگاه احمد شاه‌کبیر عمار ت خر قه مطهر ه را به‌صورت‌علیحد ه با مسجد جا مع‌و محو طه وسیع و حوض آب به طور خیلـــی‌مرغو ب از خشت پخته و گچ‌وچونه وسنگ مطابق مهند سی ومعمار ی‌استادا ن قند هار ی آراست ،ودر وقت تکمیل تعمیر (غر ه شهـــــررمضا ن المبار ك‌سنه ۱۱۹۰ ق‌مطابق پیچی ئیل شمسی - سا ل (میمون)خرقه مبا ر که را با نتهای عـزت وعظمت از مسجدقدیم (زاره‌مسجد)از نزد یکی منزل شاه ولی خـــا ن مر حو م با صر ف‌صدقا ت‌ونذورات‌بسیار وادعیه و تکبیر ا ت‌ودرود بروح مبار ك حضر ت سیدالاو لین‌والاخرین محمد صاد ق الوعدالامین (ص) بر داشته در عمار تی که تااکنو ن (سال ۱۳٦٦ش) زیـــب و زینت تمام دارد و باآ ن عظمت‌وشان‌پابر جا ست ، گذاشت .ودرهمین سنه برا ی جیر ه عالمان و متولیان‌خرقه معظمه فرمانی به عنوا ن عمال ومستا جرا ن مالیا ت ولایت‌قندهاردر بر قرار داشتن جیر ه پنج نفر

عالما ن و پنج نفر متولیا ن صادرنمود و مقدار یك من ده آثار بوز ن تبریز نا ن پخته مقرر داشت و درسالیا ن دراز این رسو م بجـــا میگردید .

بعد از آنکه خر قه مبارکه د رعمار ت جدید منتقل گشـــت . و تیمورشاه بکابل معاود ت نمود علما و اعیا ن انجمن حضوربعرض رسانیدند که خاقا ن کبیر (احمد شاه دردرا ن) ازرو ی نهایـــت احتیا ط خر قه شریفه رادر حجره‌مسجد و درنزدیك‌خانه وزیر شاه‌ولی خان گذاشته و تمام اکابر و اعیان‌وعلمای وقت در اندرو ن شهـــر مراقبت و موا ظبت می نمودندوالان‌که خر قه مبار که در صحن‌روضه باغ انتقا ل یافته و چنانکه د رقرون‌گذشته چند مر تبه توسط اربا ب تولیت از جابیجا گردید ه مبـــاداخدا ی نا خواسته روز ی از قندهار بدیار دیگر منتقل گردد .وامپراتورتیمورشا ه تا هنگا م معاود ت دفعه سو م‌به قندهار به تشو یش بسرمی‌برد .

تیمور شاه درسنه ۱۱۸٦ قمر ی‌در دا منه علی آباد محل اما نـــت خر قه شریفه را که درسنه ۱۱۸۲قمر ی گذاشته شده بود ملاحظـــه کرد . و آنجا را مانند زیار ت‌دشت‌ده بید سمر قند که بعد از انتقال خر قه مبار که به شهر بلخ زیارت‌شاه مردا ن نام کرده بودند_جایگاه خرقه را در دا منه علی آبـــادکابل ـ اونیز احتراما زیار ت شاه مردا ن نا م گذاشت و محل‌وموضع‌خرقه شریفه را که ازمدت چهارسال سنگ چینی شده و توغ بالا یش‌نصب کرده بودند ـفر مود که د ر نزدیك آن جایگا ه چاه آب بـرای‌وضو و نوشید ن زائرا ن حفـــر شود ودر ختا ن تو ت در زمین‌وقفی‌غرس گردد . اما اینکه بعضی جما_ عا ت از رو ی حسن عقید ت آنجاراقدمگاه حضر ت امیرالمو منیـــن علی کرم الله و جه تصور نمود ه‌وسنگ سوراخی را که صندو ق‌محمل خر قه معظمه را از طر ف روز باین‌مفهو م که از قامت زائرا ن بلنـــد باشد می گذاشتند . سنگ‌ذوالفقارنا م گذاشته اند . این یك حســـن

تعبیر عا میانه است و حقیقت‌همان‌است که درسنه ۱۱۸۲ قمر ی چند گاهی خر قه نبو یه درآن محـــل‌منز ه و گوشه از حدود شهر قدیم کابل قرار داشت (۱)

امپرا تور تیمور شاه ـ درسنـه۱۱۹۶ قمری که این و قت با ر دیگر وارد قند هار گردید باین دلیل که‌باید اربا ب تولیت ـبعلاو ه آنکـه حسبا و نسبا قند هار ی و معتمدملت اند ـاز نظر و ضع گذار ه نیز بیشتر ملتفت و متو جه ادای‌خدمت‌تولیت باشند ـ نهر شاهی (شا ه واله) را به ا را ضی آن که از آب‌مزبو ر مشرو ب می گردد ـو قف کرد و در اختیار اهل تولیت‌خر قه‌نبو یه سپرد ـ ودرسند و قف‌نامه مهر های برادرا ن خودرا نیز نقش‌نمود تا باین ثوا ب بزرگ همـــه فرزندا ن احمد شاه غاز ی مر حوم شریك باشند و بدعا ی خیر یاد شوند.

---

(۱)در اوائل دور ه سلطنـــت‌امان الله شاه ـ علیا حضر ت‌سراج الخوا تین والد ه آن پادشاه بـــه‌شکرا نه حصو ل افتخا ر استر داد استقلال افغانستا ن و هم بایـــن‌افتخا ر که نیاکا ن مادر علیـــا حضر ت به آورد ن خر قه شریفـه‌توفیق یافته بودند بصر ف پو ل شخصی خود جا ی آنرا عمار ت وبنا ی‌گنبد آهن پوش نمود.
ودرسا ل یکبار ظر ف بزرگـــك‌سنگی را که بنا م دیگ سخـــی مشهور شده است .
مملو از مالیده نموده وبطـــو رنذر بفقرا توزیع می نمود وا لا ن مرد م آنرا زیار ت‌سخی میگویند.ودر همین عهد بحسب فرمان غازی امان الله شاه دراثر عرض‌اهـــل‌تشییع نا حیه چنداو ل که‌نوشتـه بودند برای تد فین و فیا ت شا ن‌در شهر کابل جای مشخص ندارند دا منه علی آباد ـ تعیین گردید وچنانکه گمان شده است این مدفن اطرا ف زیار ت سخی از عهددرانی‌سدو زا یی است حقیقت ندارد .

وثیقه و قف نا مه به طول تقریبایك متر و (بیست‌وپنج) سانتـی و عرض تقر یبا (سی) سانتی به‌خطخوش نسخ و نستعلیق به تاریـخ شهر رجب المر جب سنه سـت وتسعین و ما ته وبعدالا لف (۱۱۹٦ هجری قمر ی)نوشته شدوهفت‌برادر :

تیمور شاه ـ سلیما ن ـ اسکندر ـ پرویز ـ دارا ب ـ شهاب ـ سنجر ـ دراین و ثیقه مهر کرده‌اند . واین‌وثیقه را هفت برادر که همه به‌قید حیا ت و در قندهار درایا م سفراین‌سا ل حاضر بودند ـ بدست خود به ملا حاجی عبدالحق الکوزا یـی‌متولی سپرده اند .و سراسر متـن دراین رساله مندر ج است .

به تاریخ (بیست‌و شش) شهرشوا ل الکمر م سنه ۱۱۹٦ ق به عنوا ن شا هزاد ه هما ن رقم دو لت‌امپرا تور ی صادر گردید و گفته شد که یك قسمت ارا ضی تحت‌آب نهر احمد شاهی که از طر ف اها لی با غها در آن احدا ث شده.مالیا ت آن با محصو لات زراعتـی زمین های مذکور به اجزا ، موقوفات‌خر قه نبو یه (ص) افزوده گردد .

در فرما ن مور خ (ده) ربیـع‌الاو ل سنه ۱۱۹۷ ق که دراثر عرض ملا عبدالحق متو لی صادر گردید ه‌مربو ط به موقو فا ت خر قه‌مبارکه واز حا جی علی نقی و صاد ق‌نا م‌تاجك تلو کانی ـ دربا ب‌دوز وج املاك نهر شاهی یاد شده واز حا جیا ن صدیقی و کسا ن دیگرنیـز اشار ت نمود ه است .

در فرما ن امپراتور تیمور شاه‌مور خ(چار) جماد ی الثانی سنـه ۱۱۹۷ ق‌که به حا جی عبدالحـق‌عنایت شده تا کید گردید ه که هر روز مقدار پنجا ه من بوز ن‌تبریزی‌نان پخته از بابت حاصل نهرشاهی به خیرا ت فقرا و مساکـین داد ه‌شود . ودر این فرما ن ثابت‌گردید که منزل باغ نیز از موقو فات‌خرقه‌معظمه در شمار آمده چنانچه‌درسنه مذکور متو لی خر قه نصف‌ارا ضی‌منز ل با غ‌را برا ی احداث‌انگو ر با غ استد عا کرده بود ودراین‌فرمان‌شاهزاد ه همایو ن به خطا ب نائب السلطنته القا هره‌واز حا جـی‌عبدالحق به عبار ت فضیلت‌وکمالات

حا جی الحر مین الشریفین یادشده‌واز میر علی خان اسحق زا یی ـامیر آخور باشی شا هزاد ه همایون(۱) نام برده شده‌است .

در فرما ن مور خ (دوازده) ربیع‌الاو ل سنه ۱۱۹۸ ق امپرا تـــو ر تیمور شا ه از نظر مسا عد ت‌بامورخانگا ه علمی قند هار وسرپرستی مدرسه و نظار ت اوضا ع مفروشات‌زیار ت خر قه نبو یه ـ تاکید شده واز چند تن عالم و شاعر بزرگـــ‌قند هار به شمول ملاخدابخشـــ اسحق زا یی حوا زایی ملا باشی ـملامدا ح رئیس محکمه شر عیـه ـ ملاالیاس ـ ملاپیر محمد کاکـــر وشاعر ـ ملا دو ست محمد تبریزی متخلص (عزیز) نام برده و برای‌هریك معاشا ت و ماکو لات منظور گردید ه است .

فرما ن مورخ سنه (۱۱۹۰ ق)مطابق پیچی ئیل سال میمو ن‌ـوقتی از نزد متو لی مفقود گردید ـدراثرعرض حا جی عبدالحق متو لـــی ـ فرما ن ثانی از حضور امپرا تـــو رتیمور شا ه صادر گردید. و بـــه جوا ب عرض اوکه گفته بود :

وضع فرش های نمدی بر هم‌است‌وپنجر ه های عمار ت شکســت و ریخت پیدا کرد ه .

درفرما ن مور خ (چـــهارده)ذیحجة الحرا م سنه (۱۲۰۰ق) امر شد که بر آورد کرده و فرش‌قالین‌ازو لایت قاین بیاورند . وثابت‌گردید که تاسنه مذکور ـاز نمد هـــا ی‌مقبو ل قند هار ی در زیار ت خرقه شریفه‌فرش بود ه و بعد از آ ن‌به‌قرار فرما ن امپرا تور تیمور شا ه قالین های قاینی برای فرش زیارت‌خر قه معظمه خواسته شند ه و در

---

(۱)کتا بی که به عنوا ن زیـب‌تاریخ ها نوشته شده و نسخه خطی آن در کتابخا نه نسخ خطـــــــی‌تاشکند درسا ل ۱۳۵۹ شمسی به نظر نگارند ه رسید باسم همیـــن‌شاهزاد ه نوشته شده است.(وکیلی پوپلزا یی)

این فرما ن از جمعه خان الکوزا یی نائب شاهزاد ه همایو ن بلقب نائب شاهزاد ه همایو ن بلقب وکیل مالیا ت قند هار وعبدالحق متو لی و غلام علی پیشخد مت وادرا ك خا ن دارو غه دفترشاهزاده همایو ن یاد شده و شاهزاد ه ،همایو ن نایب السلطنه مخا طب گردید ه است .

امپرا تور زمانشا ه که به تاریخ پنجشنبه (یازده) شوال المکرم سنه ۱۲۰۷ ق در بالا حصار کابل بر مسند امپرا تور ی موروث نشست در اولین فرمان به عنوا ن شاهزاده همایو ن در مورد زیارا ت بابرکا ت وموقو فا ت قند هار خاطر نشا ن ساخت و گفت که :در پردا خت و معا ف زیارا ت وموقو فا ت...علماوسادا ت و استما لت ر عایا ی اشر ف البلاد و تمام توابعا ت ومربوطا ت دقیقه یی از دقایق نامر عی نگذارد .

امپرا تور زمانشا ه در فرما ن مور خ شهر صفر سنه ۱۲۰۸ به عنوا ن حا جی عبدالحق متولی نوشت که : از و جه عواید نهر احمد شاهی (شاه واله)مساو ی چهار توما ن را دونفر نوکر به جهت خد مت زیار ت بگیرد و گفت که متولی موصو ف از موقو فا ت برو فق فر مانها ی سابق استفاد ه کند .

در فرما ن مور خ شهر صفرسنه۱۲۰۹ ق به عنوا ن شاهزاد ه سلطان حیدر پسر خودکه فرمانروا ی قندهاربود نوشت که : باید مردم سکنه چهار بلو ك قند هار کما فی السابق برا ی حفر نهر احمد شاهی و قف خر قه شریفه افراد کمکی بدهند .

آخو ند زاد ه عبدالحق الکوزایی(اولین متولی خر قه مبار که د ر قندهار) در سنه ۱۲۱٤ق و فا ت یافت . و بر طبق استد عا ی پسرش ، حا جی حفیظ الله که چندوقت با اشترا ك برادرانش ـحاجی نعمت الله ـملاو لی محمدـ حاجی عبدالغیا ث بخد مت زیار ت خر قه معظمه مشر ف بود ـبه حسب فرمان امپر ا تور ز ما نشا ه در ا نی مور خ جماد ی الثانی سنه۱۲۱٤قـ مطابق ابتدا ی چهار ما هه قوی

ئیل) بر تبه متولی خر قه‌بر قرارگردید . و برو ی تاکید ر فت تا دهم حصه عواید ارا ضی تحت آب‌نهر احمد شاهی (شاه واله)را ، صر ف حوایج خود و باقی و جوه‌نقد و غله و کاه را مانندگذشته صرف نا ن پخته و خریدار ی گو سفند خیرا ت و رو غن و تیـــل ومواجب خد متگارا ن زیار ت خر قه‌مشر فه بنما ید . و در فرما ن‌مورخ مذکور عواید نهر احمد شا هی‌برای‌صر ف خر قه معظمه ـ نقدبیست ودو توما ن ـغله دویست و پنجاه‌خروار ، کاه دویست و پنجاه‌خروار تصریح شده .

ودر فرما ن امپرا تور زمانشاه‌درانی (مور خ ربیع الثا نی سنـــه ۱۲۱۵ق از ابتدا ی شش ما هـــه‌پیچی ئیل سال میمون) باین مطلب صدور بخشید که :

مبلغ بیست تو ما ن بر ا ت نقدبه‌صیغه موا جب همه سا له برا ی حا جی حفیظ الله متولی مقرراست‌وهرسا ل از مالیا ت و جوه چهل یك اشر ف البلاد احمد شاهی‌ازنزدعمال باز یافت و صر ف مایحتا ج خود بنماید و به عنوا ن حکا م وعمال تاکید این مطلب کرده که از تاریخ‌مذکور هرسا ل مبلغ بیست ودوتوما ن و جه نا مبرده راازو جه چهل ویك مهم ساز ی نموده ودیگرفرما ن طلب ندارند .

در شهر صفر سنـــه ۱۲۱۶ ق‌محمود شا ه از راه سیستا ن وارد مرکز قند هار گردید و به تاریـــخ(سیـــــز ده) ربیـــع الا و ل جلوس بر تخت امپراتور ی نمود ودر فرما ن (مور خ (بیست‌ویك) ربیع الاو ل سنه ۱۲۱۶ ق ـ ا زابتدای هشت ماهه سنه‌تخاقو ی‌ئیل (سال مر غ)رتبه تو لیت حا جـی‌ملاحفیظ الله را مانند دور ه زمانشاه درا نی تایید فرمود و فرما ن‌ثا نی‌محمود شاه (مور خ ربیـع الا و ل سنه ۱۲۱۶ق) به عنوا ن حکـــا م‌وعمال و مبا شرا ن دیوانی اشر ف البلاد احمد شاهی ـ راجع بـــه‌حفر و لای کشی نهر شا هی وقف خر قه مبار که ـتوسط مردم چهاربلو ك تایید گردید ه وفر مان‌سو م محمود شاه درا نی در قند هـــا ر(مورخ ربیع الاو ل سنه ۱۲۱۶ ق)

به عنوا ن فضیلت و کمالات پناهان ملاخدا بخش ملا باشی (قو م اسحق زایی) و ملا نصر الله امین محکمه شهر قند هار وملا الیاس وملاپیر محمد کاکر ی و ملادوست محمـــدترینی و غیر ه علما صدور یافته و گفته شده که باید عالمان مذکو رازبابت حاصل نهر شاهی و قف خرقه با حا جی ملا حفیظ الله متولی دعوی گفتگو ننمایند .

به تاریخ (بیست و نه) شهـــرسنه ۱۲۱۸ ق ـ شا هزاده کامران فرمانروا ی قند هار به عنوا ن سرـدار محمد کلان خان امین الو جوهات قند هار و سند و شکار پورراجع به موقو فا ت زیارا ت قند هار که نخست مرا تب احترا م خر قه شریفه درنظر است . نوشت :

حاصلات موقو فا ت و توابـــع زیارا ت و متبر کا ت خدا م زیارا ت ومشایخ که ح ق تولیت آنها مـــی باشد و در هیچ صور ت ودرهیـــچ با ب به هیچیك از علما وسا دا ت ومشایخ و فقرا مزا حمت و تکالیف نرسد .

در فرما ن مور خ (بیست ودو) شهرربیع الاو ل سنه ۲۱۲۱ ق که ازحضور شجا ع الملك شاه صادر گشتـــه نوشته است : شجا ع الملك شاه ـ وقف کرد از برای حاجی الحر مین الشریفین حا جی حفیظ الله ابـــن حاجی عبدالحق درانی الکو زایـــی تما می یکزو ج ارا ضی متعلقـــه معینه آن که واقع است دراشرف البلاد احمد شاهی مشهور به نهر روضه با غ و قف حا جی مذکو رباشد .

در دوره سلطنت ثانی محمو دشاه درانی به تاریخ شهر ربیـــع الثانی سنه ۱۲۲۳ـ مطابق ابتدای سنه لو ی ئیل سا ل نهنگ به عنوان حکا م و عمال قندهار نوشته است:

موازی دوبا ب کار ونســـرا ی شاهزاد ه سلیما ن وبازار چه دروجه فضیلت پناه حا جی ملاحفیظ اللـــه متو لی خر قه مبارکه مر حمـــت گردید ه بود که حاصل آنرا بجهته جیره خد مه و رو غن و چرا غ و تعمیر و غیر ه امورا ت خر قه می رسانید .

بنابرا ن امر و مقر رفرمودیم که به نحو سابق سال بسا ل حاصل ومنافع آنرا به مصار ف خر قه منور ه متبر که میرسانیده باشند، وموازی دوازده ه باب دکان که ازجمله دکاکین و بازار چه مذکور که به غلط نما یی درو جه ملا نصیر وملا جمعه و ملا باشی و ملا صحبت وملاعبدالر حمن و غیر ه مقر رشده بود ، ازو جه آنها موقوف دانسته بدستو ر سابق درو جه حاجی حفیظ الله مشار الیه بر قرار دانند که هرساله حاصل و منافع دکاکین بازار چه ودوبا ب کار بانسرا را به مصار ف خر قه متبر که میرسانیده با شد . واز با بت ما لیه د کا کین و مرسو ما ت دارو غه های بازا ر ی وکو تو الی و بیگار و صادریا ت و غیره بهر اسم ورسم که حواله شودمعا ف ومرفو ع القلم دانسته به هیچ وجه من الوجو ه مزا حم ومتعرض نشوند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

علیست شیر خدا وامیر شیرعلی

۱۲۹۰

صاحب معظم والا شا ن مهربا ن‌سردار میر افضل خان حکمرا ن دارالقرا ر قندهار را واضح خاطرسا می آنکه :

درین‌و قت فضیلت نشا ن ملاعبدالله آخو ند زاد ه‌ولد رحمت الله آخوند زاد ه نواد ه غیا ث آخو ندزاد ه مر حو م شرفیا ب دربارمعلی گردید ه د ربا ب تولیت‌ومجاور ت‌مزار فیض آثار خر قه شریفه عرض واظهار کرد که از آبا و اجدادمجا ور ت و تولیت مزار مذکور بما خانواد ه تعلق داشته ودیگری‌را دخل و غرض نبود ه حال بعضی ازمرد م اجنبی را هوای مجاو رت‌و تولیت مزار(۱)مذکور درسرافتاده مارا به مجاور ت آنجا آرام نمی‌گذارند . و چند قطعه دست آویزو

(۱)مزار ـ جا ی زیار ت.اکثر اطلاق‌این لفظ بر قبر کنند . یعنی استعما ل این کلمه برای زیار ت‌خر قه شریفه درست است .واماچون عمو ما کلمه مزار برای قبر انسا ن‌بزرگ و مزارا ت برای قبو ربزرگان اهل تقو ی یاد شده است .دراین‌متن درست نمی نماید .

سند و تمسکا ت که درباب استحقاق مجاور ت و تولیت مزار فیض آثا ر مذکور در دست داشت از نظرشهریاری گذ رانید ودست آویز جدید به مهر سر کار وا لا مطالبه نمود.چو ن سر کار والا رابر احـــوا ل مجاور و متولی مزار مذکور علـــم واطلاع حاصل نیست لهذا صور ت تحقیق این مد عا وانجام مقصـــد ملا عبدالله آخوند زاده حوا له بـه رای صوا ب نمای صا حبی فرموده نگارش می یابد که خودش نوشتجات وتمسکا ت مشا ر الیه را ا زنظـــرخود گذرانید ه و علم به حقیقـــت عرض واظهار او آورده هرگاه تولیت و مجاور ت مزار فیض آثار مذکو ر حق ملا عبدالله باشد به ملا عبدالله سپرد فرما یند که به خدمت آنجـا قیا م واقدا م ورزیده آنچه حاصـل و قفیات او ست د خل وعمل داشته وبه مصر فی که سابقا مقرر بود ه برساند هر گا ه دیگر ی ازخاندا ن مشار الیه را از روی استحقا ق به قرار سابقه با مشار الیه د رامـــر تولیت وماحصل و قفیا ت شرکت ومدا خلتی باشد همان تقسیـــم سابقه را مابین شا ن بر حـــا لواستوار بداند که هر کدام حـــق خودرا مالك وقابض بوده یکی بـــردیگری ستم شریکی نداشته باشند. واگر چنانچه از مرد م اجنبی کسی را با ملاعبدالله آخوند زاده در امر مذکور دعو ی و گفتگو ی غیر حق باشد البته خود آنصاحب بکلـــی ممانعت خواهند فرمود که مزاحـــم حال مشار الیه نشود فقط تحر یـر شنبه (هفت) شهر شوا ل المکرم سنه ۱۲۹۵.

(علیست شیر خدا و امیرشیرعلی)

۱۲۹۰.

* * *

فرما ن امیر شیر علـی خان ـ این فرما ن دور ه محمد زا یی در خصوص زیار ت خر قه شریفـــه قندهار به خط وانشا و محمدنبی خا ن (واصل) دبیر الملك نوشتـه شده و قبل از آ ن سندی به نظـر نرسید ه است . در پشت فـرمان مهر دبیر دارا ی سنه ۱۲۹۰ خوانده میشود و در همان سنه بعو ضـــ محمد حسن ـ این رتبه رایا فتـــه است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرقهٔ شریفه و موی مبارک

در شهر قندهار ـ دو زیارت بزرگ ـ (خرقه شریفه و موی مبارك) موجود است . در سنه ۱۳۲۵ هجری قمری امیر حبیب الله خان بشرف زیارت واحترام آن دو زیارت مقدسه رسید وخدماتی را انجام داد ـ سیادت پناه(۱) میرمحسن آقای پشینی شرحی نوشته که سراسر عبارت اورا در جمله توضیح و حواشی این کتاب مفید ومغتنم میدانیم و آن این است :

(از آنجا که توجهات شنشه شهنشاهی شاه سعادت بنیان

---

(۱) میر محسن آقا به تاریخ یکشنبه (هجده) شهر شوال المکرم سنه ۱۳٤۱ هجری قمری در شهر قندهار فوت وهمانجا دفن گردید. موصوف شخص عالم و فاضل ودر خوشنویسی هم دستی داشت پسر کاکای شاه عبدالعظیم پشینی (شاه آقای قلعه قاضی) بود .

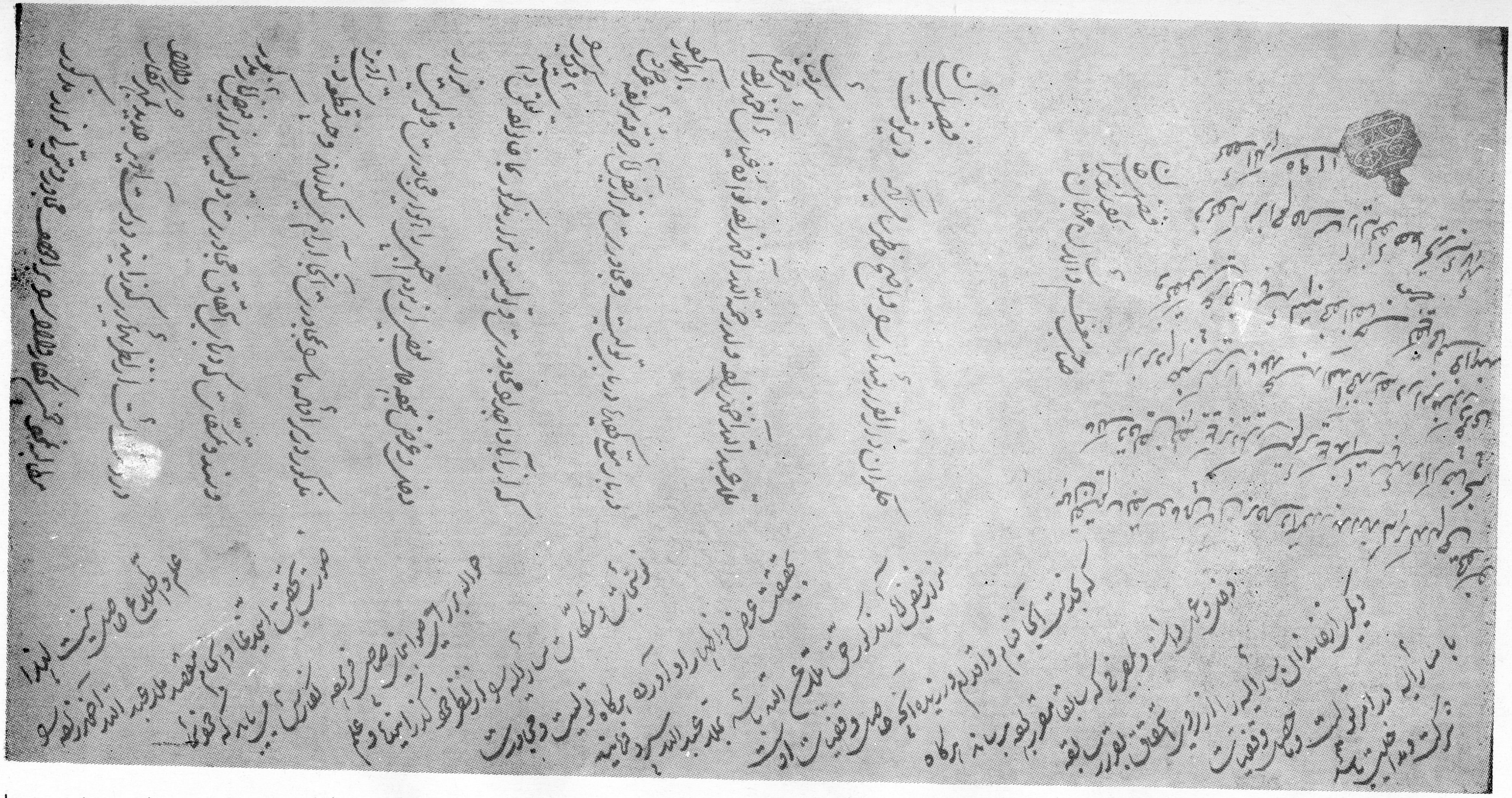

خرقهٔ شریفه (قندهار) واصل (دبیر الملک) در خصوص خان ـ بخطوانشاء میرزا محمد نبی فرمان اعلیحضرت امیر شیر علی

(c) ketabton.com: The Digital Library

المو يد بتاييد الملك الديا نسلالةالسلاطين آل افغا ن التی ابتهجت بهمالقرو ن و الازما ن اعليحضر تسرا ج الملة والدين دا م ملك دايما مصرو ف تر قی اعمار بلادوامصا رشاهانه شا ن است ـ از ابتدا آمدن موکب مسعود او به قندهار بسـی آثار عمرا ن و تر قیا ت نمایانـی برو ی کار آمده است که برخی ازآنها بیان کرده میشود .

چنانچه تعمیر قلعه قند ها ر که به مرور زما ن بر هم ورخنه رخنـه گردید ه بود از سرنو بطرز جدیـدترمیم گردید ک در صفا یی وزیبایی رشك بلدا ن عالم گردید . وارگ شهر قند هار و سلامخانه مبار که و عمار ت برج و کوتی جدید ارگـك وگلدانی هاو فوار ه ها درآن سا خته شده است و بازار ها به کـمال ،آرایش انجا م یافت واماکن متبرکه چنانچه: خر قه شریفه که در دایره وصحن او وسعت کرده سرای طر ف شر قی اوراخرید ه در دایره اش داخل کردند و صحن اورا وسعت دادند و نیز دالانها ی سمت جنوبی اورا آبادنمودند و امام وموذن وخدمه ومدرس وطلبه را مقرر فرمودندونیزمسجد جا مع شاه که آباد کرده احمد شاه مر حو م است جانب شمال آ نزمین های خالصه سر کار ی وخر ـ یدار ی در آن داخل کرده دایر ۀاورا وسعت داده دالان های شمالی اورا از سرنو تعمیر نمودند و نیزمسجد جامع سردار کهند ل خان ، مرحو م را از طرف شمال و جنوب او سراهای به قیمت بسیار خرید ـ دایره و مسجد اورا دوچند ازسابق کلان نمود ه و نهر پاتا ب رادراوسط او اجرا داد و دوصدبا ب دکـان که در حقیقت یك بازار طولا نـی است برای مصار ف وی آباد و جای موی مبار ك را در آن ساخته به آن بقعه شریف نهادند و مسجد عثمان آباد واقع بازار شکار پور و غیر ه مساجد را تعمیر نمودندو عما رت کو هکرا ن و کو تی جدید منزل باغ که مزین به تخت پادشاهی است وکو تی یخچا ل و کوتی سر بند و حفر نهر ها و ساختن سر ك ها وپك ها از آن جمله یکی حفر نهر مبارکه سرا جیه است که از دریای هلمند اراضی حالیه غیر مـز روع را به زحمت زیادی در ظر ف چهارسا ل که مواز ی هشت هزار مرددر

آن کار میکرد تا حفرآن انجا م یافت که یکی از آثار عظیمه عصرسراجیه است واز نتایج مستحسنه سفـــرخیر یت اثر همایو نی علی هذالقیاس در هر ولایت که قدو م میمنت لزوم والا رسید ه یك آثار تر قی نشان به یاد گار ماند ه این همه به سعی واهتمام عالیجا ه سردار محمـــد عثما ن نایب سالار ملکی سر دار درجه دویم بانجا م واتمام رسید).

• • •

سفر امیر حبیب الله خـان د رقندهار سنه ۱۳۲۵قمر ی (۱۲۸٦ شمسی و ۱۹۰۷ میلادی) است ازقندهار به هرا ت عزیمت نمود واین سیا حت تاسنه ۱۳۲٦قمر ی ادا مه یافت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسجد موی مبارک

مسجد موی‌مبار ك در قندهار کـه‌اولین مسجد شهر جدید (اشر ف البلاد احمد شاهی) است و گذ رپیوست مسجد موصو ف نیز بنام مسجد موی مبار ك یاد میشود ـدرفرصتی که امپراتور احمد شـــا ه بزرگ مصرو ف امور بلاد شر قی‌قلمرو افغا نی بود ـبفرموده‌وهدایت آن سهر قهر مان ملی این اولیـــن‌مسجد در شهر جدید قند هار ـدر سنه ۱۱۷۲ قمر ی (۱۱۳۸ توشقا ن‌ئیل شمسی) به پایه اکمال رسید. در سنه ۱۱۸۲ قمر ی خر قه مطهره‌ومو ی مبار ك در حجر ه هما ن‌مسجد گذاشته شد . در سنه ۱۱۹۱قمر ی‌دراین و قتی که خر قه مطهر ه به عمارت جد ید (درساحه رو ضه باغ)احتراما نقل داده شد ـ مسجـــد موصو ف بنا م مسجد موی مبار ك‌مشهور ماند و بنابراولیت وقدامت بنا آن قند هار یا ن(زاره مسجد) یاد می کنند . نگارند ه این کتا ب مسجد موصو ف را صبح سه شنبه(چار) بر ج ثور سا ل۱۳٤۱شمسی دید م که در صحن حویلی ـ هفت‌درخت سرو و چند اصله در خـت تو ت موجود وو ضع عمار ت‌قدامت‌آنرا نشان میدهد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هدیهٔ دروازهٔ نقره

درواز ه زینه داخل عمار ت خر قه‌مطهر ه که از صحن اندرو ن‌روضه به طر ف صندو ق محمل خر قـــه‌مبار که میرود قبلا از چو ب‌ساخته شده‌بود (۱) در عهد امیر حبیب‌الله‌خان به جای آ ن‌درواز ه نقر ه‌باندازه تقریبا دو متر طو ل و تقریبا یك‌مترو(بیست‌و پنج) سانتی عرض بـــا چو کا ت آن از طر ف حکو مـــت‌به توسط سردار خو شد ل خا ن

---

(۱)در بر ج حمل سا ل۱۳٤۱شمسی از آخو ند زاده محمد حق متو لی خر قه شریفه سوال کردم‌که بعد نصب درواز ه نقر ه‌ـدروازه چو بی آن را کجا برداشتند ؟ گفت:در منزل شخصی خود برده نصـــب کرده ام و موجود است ـ محـــــل‌گوشه و منزه است . (وکیلی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لویناب نایب الحکو مه قند هـار(ابن سر دار شیر دل خان لویناب مرحو م)اهدا شده واین عبا ر ت‌درو ی نقش شده است :

(در زمان سلطنت اعلی حضر ت‌سراج الملة والدین- هدیه لویناب خوشد ل نایب‌الحکو مه اشر ف‌البلادقندهار تقدیم شد ۱۳۳٦ هـ .)

بضا عت نیاورد م الا امید خدایا ز عفو م مکن نا امید

• • •

عبار ت فو ق را ساعت(یازده)قبل از ظهر جمعه (سی‌ویك)برج حمل سا ل ۱۳٤۱ شمسی نقـــل‌بر داشتم .

* * *

۱۳۳٦ هجر ی قمر ی مطا بـــق۱۲۹۷ هجری شمسی است و د ر برج حو ت همین سا ل افغانستان‌استقلال کامل خودرا اعلان نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمیم عمارت خرقهٔ شریفه

امیر حبیب الله خان در سنـــــه ۱۳۲۵ هجر ی قمر ی از کابل بـــه قند هار عزیمت نمود . و حین ورود به قندهار به زیار ت خر قه شریفه مشرف گردید و فرمود که آن زیارت بزرگ ترمیم و مجددا رنگ آمیز ی ونقا شی شود ـ و برا ی سر عت کار خرقه معظمه وسایر ابنیه مقدسه قند ها ر ـ از هرا ت یکعده نفـــراهل فن نیز حکم احضار صدور نمود تا با مور خطا طی ، نقا شی، رنگـ مالی ، مهندسی ، عمارا ت بزرگـ قند هار بپر دازند .

صو فی عبدالحمید و لد نصرالله خان از قبیله خوا نشه زا یی بار ـ

کزا یی ساکن چهارکو چه قندهار(۱) درسنه ۱۳۲۷ قمر ی از هرا ت وارد قندهار گردید داخل عمار ت خر قه مطهر ه وعمار ت مو ی مبار ك حضرت سید لولاك را مجددا رنگ آمیز ی و نقا شی نمود و هم با مور خطا طی الواح تاریخ پرداخت . در سقـــف عمار ت خر قه شریفه این بیت نو- شته شده است :

اینجا بیا که روضه خرقه محمداست اینجا بیا که نور یقین جلوه میکند

---

(۱) صو فی عبدالحمید در سنه ۱۳۰۷ قمر ی در قندهار متو لـدو به عمر (نه) سالگی با فا میـــل ایشا ن در هرا ت رفت . علوم ریاضی طبیعی ، هندسه ، هیا ت قد یمه، جغرافیا ـ تاریخ ـ از معلمیـــن خصو صی آمو خت .

ودر سنه ۱۳۲۷ قمر ی از هرا ت با مر امیر افغانستان به قنـد هار احضار گردید . د رامورمهند سـی تحت منزل باغ و ترمیم مـزارا ت خدمت نمود . درسنه ۱۳۳۲ قمر ی به کابل احضار یافت .

درسنه ۱۳۴۳ قمر ی کتـــا ب جغرافیا ی ولایا ت شمال افغانستا ن را ترتیب نمود و درسنـه ۱۳۴۴ قمر ی رئیس شر کت تعدیل صنایع ودر سنه ۱۳۴۵ قمر ی رئیســـــ مطبعه نو ت و صکو ك مقرر گردید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدمت در راه صلح

درآغاز اعلان‌جهاد استرداد استقلال‌افغانستان (برج حوت سال ۱۲۹۷ شمسی) از اثر دخالت و خیا نـت‌دشمنا ن را حت و آسایش و صلح وآرا می ملت مسلما ن افغانستا ن،دراین ایا م که قبایل پشتون قندهار از شهر احمد شاهی به‌عزم‌غزوجهادوحرز ناموس اکبر کمر همت‌بسته به طر ف سر حد افغانستا ن د رحرکت بودند ـدر شهر قند هار ، واقعه بس خطرنا ك رخداد .وتفصیل‌اینکه: یکنفر از سادات سنی مذهب که روز های قبل تبلیغ جهاد نمود ه‌بود ـ پسر نوجوا ن اورا کشته در برابر درواز ه سرای میرا ب باشی‌شهر قندهار دفن کـرده پای اورا برون کشیده بودند و به طور غیرمحسوس به نفر ی اهل جهاددرسپین بولدك خبر داده و گفته شد که شماجهاد استقلال را آغاز کرده ایدخبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نداريد که دشمن خانگی فر زندا نشما مرد م اهل سنت و جما عت را
می کشند . رو ی این اطلاع وایـن واقعه هولنا ك که زمان حکو مـت
خو شدل لوینا ب بود ا هـــل غزا ت از سپین بولد ك رو گردان
شد ه وارد شهر قند هار و بسیارنفر را کشتند . برای دفع این واقعه
خونین حا جی عبدالحمید آخو ند زاد ه متولی خر قه شریفه در بین
اجتماع وارد شده خدمت بز رگـدر راه صلح نمود . ودیگر علمـای
قندهار نیز باو ی همفکرو همکارشده آن واقعه خونین جنگ داخلی
را دفع نمودند . وبعد انجا م آن واقعه فهمیده شدکه دست خیا نت
خار جی دخیل بود واین حر کـتدریك مر حله حساس با عث ناکامی
گردید . در ضماییم تاریخ خرقـهمتـو لـی خر قـه شریفـــه
به درج ایـــن خلص اکتفـــاورزیدیم زیرا که خدمت مصلحا نـه
متولی خر قه شریفه در واقعه آ نایا م خیلی ها قابل احترا م است و
همان ایا م بود که مجاهدین قندهاربه محاذ کدنی بهحرز ناموســـ
اکبر آماد ه جان سپار ی بودند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیانات غازی امان الله شاه

د رمسجد جا مع خر قه شریفــه واقع در قندهار

غاز ی‌امان‌الله شاه به تاریـــخ‌یکشنبه (هجده) برج میزان سا ل ۱۳۰٤ شمسی (یازده ـ اکتو بـر۱۹۲۵م) از کابل به قصد قندهار حرکت نمود و روز دوشنبه (نزده)میزا ن در میدان مسجد جا مع‌خرقه شریفه به اهالی قند هار گفت :

(چونکه ا زخدمت به وطن بالاترعشقی ندار م واین مسلك را نخبــه آمال خود می شمار م لذا استفاد ه‌از موقع را بغرض تا مین امور وطن عزیزم افغانستا ن و تهیه طریـــق‌بختیاری ملت محبوبم افغانیان همه وقت ملحو ظ داشته خواسته ام به‌معو نه ایزد ی نهضت ومرا تـــب عظمت افغانیه بسر عت ممکنه بــه‌سا حه و جود آید .

بنا علیه چو ن دراین ایام خاطرم‌با لجمله ا زمهمات امور مر کـــز

مطمئن گردید سر کشی با مـــورایا لات سایر ه محرو سه رابا لا صا له تصمیم کردم).

وگفت : (مقصد م از این آمد ن به قندهار ساعت تیری و تفریـــح نیست بلکه چو ن قندهار از متبرك ترین شهر های افغا نستا ن ویـــك جا ی مقدس شمرده میشود ، ایـن عاجز در آن به قسم فال نیك بغرض زیار ت خر قه شریفه وخبرگیر ی حالات حقیقی اینجا آمده ام اولامقصد از آمدن به قندهار تشر ف به خرقه مبار که و باز ملاقا ت نمود ن باشما مرد م قندهار و معلوما ت کردن ازاحوا ل شما عزیزا ن بوده است .

امان الله شاه پنج نماز جمعه را درجامع خر قه شریفه ادا نمود وچون خود امامت و خطا بت نماز جمعه رامی نمود ـ بروز جمعه (سی) میزان سا ل ١٣٠٤ ش در مسجد جا مـــع خر قه ضمن ادای خطبه گفت :

(عزیزا ن من میدانید که مقصداز خطا بت رسانید ن احکا م خدا و رسو ل است برای سا معین پس می باید که خطبه بزبانی گفته شود که بفهم قریب و شنوند ه از آن استفاده کرده بتواند .

ماو شما بدین مر تبه که درعزت وحرمت خر قه مبار که سرو کائنات که قند هار رایك شرا فت بز رگی بخشیده واین جا مع مبار که رانسبت بدیگر مسا جد اسلامیه بعد ازحرمین شریفین بنظر ما با عظمت نشا ن میدهد میکوشیم میدانید که ازچیست؟ازاین است که این خر قه مطهر ه به وجود پیغمبر ما مشر ف شده وبه عرق پا ك شا ن معنبر و به ا ثـــر صحبت شا ن یك افتخا ر بزرگی رانایل شده است ـ پس طور ی که ما در اعزاز واکرا م این خر قه بدین حیثیت میکو شیم می بایدصد چندان آن در تعمیل آن اوامر و نوا هی که ذا ت اقد س پیغمبر بما امتا ن عاصی خویش فرموده اند ـ جد و جهـــد کنیم و به قدر یك سر مو ی ا ز هدایا ت واحکا ما ت اوشا ن تخلف نورزیم .

بشما بسیار تاکید میکنم که نمازهای پنجگا ه تا ن رابکمال تر تیـــب و پابندی اداء کنید و بدا نید که مهم ترین و افضلترین عبادا ت نمازبوده

بسی فوایدمهمه دینی ودنیو ی درآن‌موجود است تا می توانید نما ز
های خود را در مسا جد وبه جماعت‌ادا کنید و نگذ ارید که از شمـــا
قضا شود . همچنین در دیگـــــرعبا دات خویش‌که روز ه ماه ر مضان
وداد ن زکو ت و حج بیت اللـــه‌شریف ودیگر ارکا ن و احکا م دینی
است هم سستی و تنبلی نکنید وبدانید که ایزد پا ك از ین چیـــز
هایی که بشما عرض کرد م‌علیحده‌علیحد ه از شما در آخر ت مـــی
پرسد و در صور ت عد م تعمیل، بدین امر از شما سخت بـــا ز
خواست میکند و هم شما توصیـــه‌میکنم که در اتحاد واتفا ق اسلامیت
وافغانیت خود بسیار سعی وکوشش‌کنید و بدانید که همه کا میابی و
مظفر یت های ماد ی ومعنوی شمامربو ط به اخو ت ومود ت عمو می
شما است وقتی که شما با همدیگردر راه تر قیا ت ملت و مملکـت و
اسلامیت خود گر مجوشی وهمدردی‌نمودید معلو م است که همه‌برضای
خدا و رسو ل نایل میشوید وهـم‌اولو الا مر خود را که شمابه‌اطاعت
وفرمانبر دار ی او مکلف میبا شیداز خود خو شنود ساخته اید علاو تا
هیچ‌یك دشمن شر ف و عـــز ت‌شما نمی تواند که به آسا نی‌ازمیان
شما مطلب خیانت و شرار ت خودراپیش برده بتواند .
ملت ها یی که به پریشانی مبتـلاوبه نکبت و مذلت افتاده اند یگانه
سببش علیحده گی ازهم و دیگـــرنفا ق است . چیزی که اسلام رابدین
حا لت ر قت آور دچار کرده نفـاق‌است نفا ق بسیار یك حصه مهمه
عالم اسلام را مظلو م و مقهـــو ردشمنا ن ، ساخته است .
نفا ق بسیار یك چیز مخر ب ومدهش خانه و یرا ن است .ازبرای
خدا عقب اسبا ب نفاق وچیز هایی‌که دربین اسلام شقا ق را می‌افگند
هرگز نگردید .
یکی از ارکان مهمـه اسلامیـــه‌مـا و شـــما اقـا مـــهٔ جهـــاد
وکو شید ن به مال و جان است .در اعلای کلمته الله ـ خدارا شاکرم
که ملت غیور قند هار بلند تر ازخیا ل من در جهاد اظهار گـــر م

جو شی دارند ، خورد وبز رگ ـزن‌و مرد شا ن شو ق و شعـــف فوق العاد ه شان را در امورغـزانشا ن میدهند . واثرا ت همیـــن جوش و خرو ش شما ملت غیور بودکه به‌نعر ه های عدو کوب الله‌اکبر وجمع آور ی اظهار همت‌ومردانگـی‌شدید خود یعنی استقلال را حاصل واستر داد کرد ه توانستیم)

ودر خطبه دو مین در مسجدجامع‌خر قه شریفه گفت :

(الهی برای ما امتا ن پیغمبـــــرمحبو بت توفیق استقا مت شریعت رانصیب گردا ن و تمام مکرو حیله‌دشمنا ن شر ف و عزت واسلامیت مار نا کا میا ب ثابت نما . الهـی‌ملت و مملکت افغانستا ن را بـــه ترقیات و مرا تبی که بلندتر از آن‌نباشد از لطف و مکر مت خـــو د موفق‌سازد .

الهی عسکر افغانستا ن را در هرمیدا ن به مقابله اعدا ی شـــا ن مظفر و فاتح و سر افراز و تمام‌ملت‌ومامورین و علما وسادا ت افغانستان را که برای خیر و بهبود مملکـــت‌خود خدمت می کنند قرین لطـــف ومکر مت خویش داشته با عـزا زدارین شاد کا م گردا ن.

الهی من عاجز خد متگار افغانستان‌را که بجز از رفا ه وتر قیـــا ت ملت ومملکت خوددیگرآرزویی‌ندارم،به مقا صد م کا میا ب و فایزالمرام دار .

الهی عالم اسلام را ازین پریشانی‌ودر ماند گی از فضل ومر حمـــت خویش وار هانیده مانند قـــرو ن‌او لی به خد مات اسلامیه اوشان را توفیق نصیب کن وتمام دولت های‌اسلامیه را از دست دشمنان‌وخیانت کارا ن محفو ظ دار).

• • •

غاز ی امان الله شاه ـدر خطبه‌نماز جمعه (هفت) عقرب ســـال ۱۳۰٤ شمسی در مسجد جا مـــع‌خر قه شریفه واقع در قند هار که خود امامت و خطا بت‌نمود گفت :

(عزیز ا ن من ! همه تان بخو بی‌میدانید که تمام کائنا ت وسایـــر

موجودا ت دلیل برو جـــود ذات‌خداوند (ج) و شاهد معر فت‌کرد گار است .

برگ در ختا ن سبز درنظـــرهوشیار
هر ورقش‌دفتر یست معر فت کرد گـــار

پس هر قدر ی که در موضو ع‌معر فت کردگار عرض نماییم با ز حسب خوا هش من ولزو م آ ن کـم‌است . لهذا به همین یك فرداکتفا کرد ه فقط دربحث اتحاد واتفا ق‌که‌به‌جمعه گذشته اجما لا برای تان‌گفته بود م چیز ی تو ضیحا ت‌میدهم) .ودر ضمن تو ضیحا ت وارشا دا ت فرمود :

(شما را به اتحاد و اتفا ق زیادتوصیه میکنم .اما چه اتفا قی کـــه صورت عملی داشته با وصا ف وصفا ت حقیقی خویش آرا سته‌باشد از شما آرزو مند م که دربین تمام‌اقوا م و طوایف خویش چندا ن ، مراتب اتحاد واتفا ق را قایم کنیدتا افغانستا ن مرکز اتفا ق اســلام وسلسله پیو ند رشته اتحادعمومی‌عالم اسلام گرد د).

وگفت : (به اشخا صی که دادوستد و معا مله می نمایید طـر ز امانت و دیانت را اختیار و بـــاهمگنا ن لطف ومراعا ت رارو ی کار آورد ه ، کسانیکه به تکلیـــف وزحما ت دچار باشند با آنهامعاونت وهمدرد ی ومریضا ن را پرستاری‌وتیمار دار ی ودرماند گا ن رادست گیر ی ودلدار ی نمایید . که نتیجه‌وثمره هر کدام ازین‌عملیا ت‌و رفتار اتحاد واتفا ق رابوجود می آورد .

جمیع احکا م وارشادا تی کـــه‌سرور کائنا ت به ما امتان خویش فرمود ه اند در هر کدام آن یك‌عالم‌خوبی و یك جها ن باریکی موجو د است . مثلا:

پیغمبر ما تاکید مز یدی‌درمحبت‌نمود ن با همسایگا ن وایفا ی حقوق آنا ن برما فرموده است) ود رخاتمه‌خطا بت گفت :(خداوند پا ك‌درهمین موضو ع اتفا ق به ماو شما چنین‌یك امر تاکید فرموده است که :

واعتصموابحبل الله جميعا و لاتفرقوا ـ چنگ بز نید تمام تان بـه رشته خداوند ی که اسلامیت استواز هم مفار قت نجویید .

در موقعی که خداوند به ما امراسلامیت را میکند ودرین رهگذر به ما هیچ اجاز ه‌تفر ق و جدایی نمـی‌دهد . هرکسی که در افغانستا ن سکونت دارد بدو ن استثنا افغا ن‌وتمام طوایف واقوا م آن مسلما ن گفته میشو ند و بشما تاکید میکنم‌اسلامیت را طر ه امتیاز وموجـب اعزاز خویش انگاشته تابتوا نیدبرای‌قـدرت و عظـمت و بزر گـی و شوکت اسلام بکوشید و بدانید که‌همه ماو شما مسلمان و تمام‌سکنه افغانستا ن یك افغا ن گفته مـی‌شویم و اولاد یك پدر می باشیم . مراتب مود ت واخو ت رابین‌خویش‌مستحکم کنید و کسانی را که‌برای عزت و تر قیا ت تا ن بکوشندوشب‌وروز در خدما ت تان سر گرم می باشند بنظر احترا م و تقدیربنگرید)وگفت : (چیزی که عظمت‌وسطوت وشو کت حقیقی رابرا ی انسا ن‌هابهم میرساند ، اخو ت و مود ت‌و محبت اتحاد و اتفا ق و همدرد ی‌باهمدیگر است وبس .

دردی که ازین پریشانی عالـم‌اسلام بد ل دار م مرا مانند آتش میسو زاند و هیچ طاقت اظهار ش‌راندار م .)

وگفت: (بصد عجز و نیاز آرز وداریم که عالم اسلام را به‌مقررا ت صحیحه اسلامیه استقا مت نصیب‌کناد . واین گفتار ی راکه من عاجز نمود م بی اثر نگذارد .)

وگفت : (الهی مارا بدا ن رفتاروکر دار و گفتار ی موفق گردانی‌که درآ ن رضای تو ورضا ی رسول تو‌ورضا ی اشخاصی باشد که برا ی سعاد ت و شرافت ما خدمت مـی‌کنند .خداوندا دنیا یك محل‌فانی‌و آخر ت منز لگا ه جاو دانی است ،سوا ل و جوا ب روز قیا مت ما را آسان و منزل آخر ت‌مارا خـو ب‌بگردانی).

ودر خطبه دوم بعد از حمد ونعت‌ومنقبت بزبا ن عربی گفت :

خداو ندا جهان اسلام را مانندیك دیوار آهنین به مقابل غـدر و خیانت دشمنا ن شا ن بگردا ن ـالهی قو م نجیب افغا ن رابرترقیات

وتعالیا ت که من عاجزخد متگا رشان‌بدل دار م ،موفق گردانی ، الهی عسکر غیور افغانستا ن را در هرمیدان مظفر و منصور و کا میا ب داری . الهی کسانی راکه برا ی‌ترقیا ت وسعادت افغا نستان‌خدمت می کنند همه شا ن را معزز دارین‌داشته خود ت مدد گار شا ن باشی .

خداوندا خود ت بهتر میدانی که‌مسلك این بند ه عاجز ت به‌مقابل تما م‌او امر محض تسلیم است وبس . اگر به بخشی مر حمت‌است واگر بپر سی شکایتی ندار م .اگرجنتم دهی لطف است واگر بدوزخم افگنی رضا ی ترا می جویم .

من از خود اراد ه واختیار ی‌ندارم‌فقط خورسند ی ترا میخوا هم و رشته رضا ، خود م را بدست‌قضای‌تومی سپار م ، هر فرد اسلامی در تمام عملیا ت خودباید عدالت کندوبر احد ی ظلم و تجاوز و زیاد ت نه نماید و کسی را بنظر حقار ت‌ننگردودر داد و ستد برابر ی وانصا ف نماید و باز یر دستا ن خودشیو ه‌مساوا ت و یگرنگی را مر عی‌دارد .)

* * *

غاز ی امان الله شاه بروز جمعه(چهارده) عقر ب سا ل ۱۳۰٤ شمسی در مسجد جا مع‌خرقه شریفه‌در قند هار که خود مطابق همه‌وقته وظیفه امامت و خطا بت را داشت،بعد از حمد و نعت‌بزبا ن عربی ـ مطالبی بیا ن کرد که اینك خلص‌آنرا در ج‌می نماییم :

(به همه شما معلو م است که‌اسلام یك دین مقدسی است واولین مسلك و مذ هب مهذبی که‌در تمام‌کائنا ت برای ر فاه و بهبودانسا ن ها شر ف نزو ل فرموده است‌همین‌دین مبین محمد ی است که همه پیروا ن خودرا بیك قانون درست‌ونظا م خو ب راهبر ی میکند.)

وگفت : (ایزد پا ك در تعریف‌دین اسلام میفرماید که اسلام یك دین مکمل و پیرو ی آن موجب سرفراز ی دنیا و رستگار ی آخر ت است)و گفت :

برهرمسلما ن واجب است کـــه‌اسلام رابلند تر از پدر وما در وتمام کائنا ت بداندو هیچ چیز را به‌مقابل‌اسلام اهمیت نداد ه تما ما گرویده شریعت بود ه سلسله اسلامیت خودهارا مربوط نمایند .

در دور ه حکومت من قوانین که‌وضع و ترتیب شده اند تما ماهمان احکا م قرآن پا ك‌ورسو ل اکرم‌بوده‌مطابق به مذهب شریف حنفـــــی است).

وگفت : (در نظا منا مه هاـرفاه‌وآباد ی و آسوده حا لی غریب‌ترین وعاجز ترین طبقه ملت افغا نستا ن‌زیرنظر گر فته شده است .اساس فکر من تنها بیدا ری‌و خبردار ی‌عامه ملت از حقو ق‌خویش و خو بی وآسوده حا لی عمو می می باشد .وفقط برای بدست آمد ن همین‌مطلوب نظا ما ت موجود ه زا و ضع کردیم‌تا دست ظالمان و متجاوزین ازسر مظلو مین و بیچار ه‌گا ن کو تـــاه‌باشد).

وگفت : یگانه علاج این درد ووسیله دیگر تر قیا ت و بهبود ی های شما علم است .)

وگفت : (اختلافا ت وپریشا نی‌ها که تماما نتیجه بی علمی است مرا از حد زیاد ه زیر تاثیر آورده‌است و شباروز کو شش دار م تا ملت خود را ازین مغا ك تیره‌و تاربرون آورد ه به انوار علم وعرفان ایشا ن را راهنمایی کنم . لهذا ازیکطر ف برای شا ن‌نظا مات‌وقواعدی را وضع کرده ام تا از طبقه‌موجوده‌ملت افغانستا ن دست اذیت کوتاه شده تماما بواسطه تحقیقا ت‌و عمل‌نمود ن آن از مضرا ت‌بر کنار و با مسر ت سردچار شو ند واز جانب‌دیگر مکاتب ومدارس متعدد ی را در تمام گو شه های مملکت خودشا ن‌گشاده ام تا طبقه آینده‌مرد م افغاـ نستا ن عالم ودانسته شده خوبتر،ازین نظاما ت و قوانین موضوعه‌ام استفاده کرده بواسطه علم وعرفان‌نه تنها درد های ملت افغانستان را دوا بلکه به ترقیا ت و تعالیا ت ،موجود ه جهان نیز آشنا شده ایـن زحمت کشی مراکه‌برا ی آبادی وبهبود ی افغانستا ن مینمایم تقدیر خوا هند کرد .

نظا منا مه برای عموم شماآزادی‌اسلامی و حریت شخصی تا ن رااعطا کرده است و شما را از سایر پـریشانی و درمانده گی نجات‌بخشیده است .

(به آتیه اولاد خویش دلسوزی‌کنید و آنهارا به مکاتب بفرستید تا عالم و دانسته شده برای شماوملت‌ومملکت خود خدمت کنند).

وگفت : (امروز در دنیا تو پ‌های‌موجود است که بیست میل خـا ك دشمن را زیر آتش می گیردوطیاره‌ها یی سا خته شده که از تمـــا م حرکا ت وسکنا ت رقیبا ن خـــودکشفیا ت میکند . مقابله تـــو پ باسو ته و چو ب ممکن نیســـت‌پس ضرور است که ماو شما هـم بالمقابل آ ن قو تی داشته با شیم‌واز کید و حیله دشمنا ن خود غافل نشویم و پی تحصیل علوم همـت‌گماریم ، تا ما هم از یمن آن دارای توپ های دور ز ن وطیار ه ودیگرآلات وادوا ت حر بی باشیم .

اگر چه عقا ید ما مسلما نان بلندتر است واز بر کت همین عقایـــد اسلامیه همه و قت به معاونت‌خدای(ج) و رو حانیت رسول الله (ص)می توانیم که دشمنا ن شر ف وعز ت‌خود مان را عقب بنشانیم چنانچـه بار بار امتحا ن داده ایم .باز هم‌اگرقوه‌ظا هره و معنویا ت وثرو ت‌ماهم درست باشد . معلو م است که ازهمدستی‌و اجتما ع این دو قـــوه ظاهر ی و باطنی به بسیار خو بی‌می توانیم دشمنا ن خودرا پسپاکنیم ومطلب مقد س خودرا از اوشا ن به‌آسانی بگیریم .)

وگفت : (به مجردی که او لادافغا ن خواننده و نویسنده شدند- گویا کلید تمام علو م و فنـون رایافتند و پس از آن برای آنهابسیار سهل و آسا ن است که هر علـــم‌وفنی را که خواهش داشته باشند در دیگر مکاتب عالی تحصیـــــل‌کنند).

وگفت : (همین اولاد شما کـــه‌تعلیمات ابتدا یی خودرا تکمیـــل کردند عالم و متخصص هر فن‌شده‌می توانند .)

وگفت: (مال دنیو ی ضامـــــن سعاد ت آینده اطفا ل افغا ن د ر صور تی که بی علم وبی کمـــا ل باشند . هرگز شده نمی تواند).

وگفت : (داشتن علم و کما ل یك برابر بالای مرد وز ن از طـــر ف خدا فرض است . پس متسا و یانه در تعلیم پسرا ن ودخترا ن خـــود بکو شید و بدانید که احکا م واوامر دینی و مذهبی بالای زن و مرد یکسان فرض است). و گفت :(موفقیت ما جای امید مسلمانا ن جهان است).

وگفت : (خدایا الفا ظ عاجزا نه ام را که برای تر قی و بیدار ی ملت افغانستا ن میگویم موثر گردان .خدایا به عا مه ملت افغانستا ن توفیـق را رفیق بگردا ن تا اولاد خودرا به مکاتب داخل کنند و از فیوضا تِ تعلیم بهره و رشوند .

خدا به بر کت رسو ل مقبو لت افغانستا ن را سبب نجا ت عالـــم اسلام گردا ن و به ما توفیق خد مت عالم اسلام را عطا فرما).

* * *

در خطبه دوم گفت : (خدایا ملت نجیب افغانستا ن را توفیق رفیـق فرما تا برا ی تر قی و تعالی ایـــن نقطه مقد سهِ اسلامیه بجا ن ود ل بکو شند و تما می مساعی و کوشش های شا ن را در سر ســـبز ی و آبیاری این مملکت خود مصـــرو ف دارند . و به ترقیاتـــی که آرزو و خواهش این خد متگار عاجز شـــان است کا میا ب شوند .

الهی تمام مامورین و سادا ت وعلما و مشایخ وملت افغانستا ن را که در حفظ و حمایت و عزت و شرافت مملکت خود کوشش می کنند و جان ومال خودرا نثار می فرمایند دردین و دنیا سر فراز ونیك نام فرما یی و عسکر افغانستا ن و کسا نی راکه برای اسلام وافغانستا ن خدمت می کنند و آرزوی تر قیات اورا بدل می پرور انند در هر میدان فاتح و ســـر فراز و ممتاز گردانی .

الهی این عاجز راکه به جزازعشق آبادی ملت وسر سبز ی مملکت خود دیگر تمنا یی بدل ندارد به مقا صدش موفق گردان ودیگر دولت هـــا ی اسلامیه را در حفا ظت و حراســـت خود نگهدار و تمام اقوا م تبعه دولت

های اسلامی را براه هدایت خود ت‌را هنمایی فرما تا از شر بدخواهان ودشمنا ن خویش محفو ظ بمانند .

الهی به بسیار عجز و نیاز التجامی کنم که افغانستا ن را موجب سعاد ت عالم اسلام وسبب نجا ت‌واتحاد واتفا ق اسلامیا ن بگردانی واز آسیب‌و شر ور خائنین دا خلی‌وخار جی اورا همیشه نگهبا نی فرما).

* * *

امان الله شاه ـ .درادای‌نماز جمعه(بیست‌ویك) عقر ب۱۳۰٤ شمس در جامع خر قه شریفه که خوداما مت‌وخطا بت را برذمت داشت،درمسایل جهاد توضیحات داذ گفت:(اوامر پرور دگار تان را برای شماتوضیح وابلاغ میدار م . معلوم است که‌جان‌ومال ما مسلمانها از طر ف‌خداو ند تعالی‌برای اعلای کلمته الله‌و حفاظت‌دین وو طن مخصوص گردید است .)

وگفت : (در صورتیکه ماو شمااز تعلیم نظا می بی بهره‌و ازتربیه ودانستن امورحربی‌و فهمیدن‌اصول‌تعرض ومدافعه آگاه وباخبر نباشیم وقبل از و قو ع واقعه در صددعلاج‌آن نبر آییم . نخوا هیم‌توانست که یك مقابله در ستی با دشمن بکنیم.

خدمت عسکر ی در واقع عمل‌کرد ن است به همین آیه شریفه (وجاهد وا با موا لکم و انفسکم فی‌سبیل الله) و فایده رسانید ن‌است برای اسلام و نو ع انسا ن وملت‌ومملکت خویش . بهترین چاره و وسیله یی که برای تعمیم تعلیم‌نظامی‌وکثرت خدمات عسکر ی در دنیای موجود سنجید ه شده همانا همین‌طریقه نفوس است که درنظا منامه آن توضیح یافته است).

وگفت : (در مسایل زکو ت‌برای‌شما تاکید ز یاد می کنم تا بتوانید هرساله قرار فرمود ه پروردگا ردراعطا ی‌زکو ت اموا ل خویش بکوشید).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگفت : (مقصد از فرضیـــــت زکوت آن است تاماوشما ز کـوة اموا ل خود مان را هرساله برا ی رفاه وآرا می فقرا وغربا، وبینوایا ن وبیچاره گا ن مملکت خو دبدهیم).

امان الله شا ه ـ در خصوصـــــ فواید زکوت ووارداتقندهار سخنان زیاد گفت و خطبه اول را خاتمه دادودر خطبه دوم بعد حمد و نعـــــت ومنقبت بزبا نعر بی گفت : (حالادعا می کنم که خداوند برای ماوشما وتمام ملت افغا ن توفیق نصیـــــب کند تابرا ی خیرو بهبود عالم اسلام خصو صا افغانستا ن خد مت کنیم وسبب بیدار ی مسلما نها یی که به خوا ب غفلت رفته اند ماو شمـــــاشویم).

وادعیه خالصا نه بسیار ی درحق عالم اسلام نمود ودر اخیر گفت : (الهی پنجه های خونین دشمنان شر فو عزت افغانستا ن و عالـــــم اسلام را از لطف ومکر متی که با مادار ی از سرما دور گردان و تما م تشبثا ت معاندا نه شا ن راناکا م ثابت بگردانی).

غاز ی امان الله شاه ـ صبـــــح یکشنبه (بیست و سه) عـقر ب ۱۳۰٤ شمسی از قند هار به قصد کابل حر کت نمود .

غاز ی امان الله شاه ـ درخصوص احترا م مقا م خر قه متبر که واقع در قندهار فرمانی به عنوان متولی ونایب الحکو مه قند هار نو شت و در حفظ و نگاهدار ی آن مقام مقدس وحقو ق اربا ب تولیت وو جـــــه صد قا ت و نذورا ت تاکید فرمود .

محمدحق آخند زاد ه متولی دربرج حمل سا ل ۱۳٤۱ شمسی به نگارنده این کتا ب (عزیز الدین و کیلـــــی پوپلزا یی) حکایت نمود که فرمان دستخطی غاز ی امان الله شاه درنزدما موجود است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداء پوش جدید

برای صندوق خرقه شریفه

سرور سلطان علیا حضرت سراج الخواتین- والده غازی امان- الله شاه - در برج میزان سال ۱۳۰٤ شمسی -به همراه پسر بزرگ ونابغه خود دریك روز وارد قندهارگردید . و به تاریخ (نزده) میزان یعنی در روز اول و رود خود بـــه قندهار -به زیارت خرقه شریفه نبویه (ص) مشرف گردیدوپوش خیلی زیبا و نفیسی را که در کابل بامصارف و دقت نهایت زیاد درتحت نظر خود باین حسن نیت و حرمت تهیه نموده واز کابل احتراماباخود به همین عزم خالصانه برده بود - به آن بارگاه مبارك مقدس اهداء نمود .

وبعد ادای آن مراسم در صحـــن میدان پیش روی دالان زیارت خرقه شریفه و هم در طول جاده آن بارگاه که تعداد زیادی از قندهاریـــان برای ادای احترام استاده بودنـــد علیا حضرت معظمه موصوفـــه نطقی نمود و گفت :

(عزیزا ن من !الحمد لله که بعدازبسیار آرزو ها چشمم بدیدار تا ن روشن شد وو طن خود قند هارادید م . بعض شما برای من بمنزله عمو و بعضی بمثابه برادرا ن‌وبعضی‌اولاد می باشید . وازین گر مجوشی شما اظهار بسیار ممنونیت می کنم.

برادرا ن من ! عالم اسلام‌ازاتفاق‌ترقی کرده بود و رخنه هایی کـــه دشمنا ن دین‌ما و شما دربین‌اسلام‌پیداکردند از نفا ق است بایدپوره حس کنیم تاهمان اتفا ق برپا گردد وخاك پاك‌افغانستان که‌برای‌ماوشما اولاد وطن امید ترقی و تعا لی‌داردبه تعالی برسد . شکر گذار م‌خداوند خودرا که‌به کوشش های جوانمردانه‌امان الله فرق بسیار پیداشده‌است. از خداوند کریم طول عمرش رابرای‌خدمت شما ملت‌افغانستا ن میخواهم باقی از خالق خود التجا می کنم که‌چنان اعمال در دنیا از شماعزیزان ظا هر شود که روز محشر بحضورخداوند سرخ رو باشید).

* * *

عبدالعزیز خان وزیر دا خله(ابن معاذ الله خان بارکزایی ازبنی‌اعمام علیا حضرت موصوفه) کلمات‌علیـــاحضر ت صا حبه را با دقت‌استماع نمود ه و به زبان پشتو باآوازبلندبه عموم حاضرین بیان می نمود .

علیا حضر ت موصو فه دفعه دوم‌دردهه اخیر برج جـــدی سال۱۳۰۷ شمسی وارد قند هار گردید و دراول ورود به زیار ت خر قه‌شریفه مشر ف شد و بسیار صد قا ت ونذورا ت نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرفیابی امان الله شاه به زیارت خرقهٔ شریفه

در ایا م قبل وبعداز سفرآسیا وارو پا

غاز ی امان‌الله شاه به تاریخ‌چهارشنبه (هشت) قوس سا ل۱۳۰۶ شمسی وارد قندهار گردیدو صبح‌جمعه (هفده) قوس ۱۳۰۶ شمسی‌از روضه با غ(مقام خر قه‌شریفه)به‌طرف قلعه جدید حرکت نمود. در ایا م هشت روز اقامت در قندهاردوبار جمعه (ده قوس) و جـــمعه (هفده) قوس به زیار ت خر قه‌مطهره‌مشر ف شده ادعیه خالصا نه درحق عالم اسلام وافغا نستان نمود . وبعد ادای مراسم احترا م به آن‌زیارت گاه مبار ك و مقدس ـاز گروه‌علماواتقیاء که اهل تولیت نیز حاضـــر بـــودند دعا گرفته به سفر ډوازده‌کشور آغاز نمود .

بعد طی سفر آسیا و اروپاازطریق‌هرا ت به تاریخ (پنج) برج‌سرطان سال ۱۳۰۷ شمسی‌وارد شهرقندهاروپس از اند ك استراحت به زیار ت

خرقه حضرت سیدلولاك (۱)صلی الله علیه و علی آله واصحا به‌وسلم مشر ف شد و بانهایت احتـــرام‌وتعظیم وادعیه و شفقت ومر حمت باحوا ل اهل تولیت‌آن آستا ن‌وعموم‌علما و سادا ت نطق موثر نموده‌از مرام سفر خود چنانکه دربرج قوس‌سال گذشته بیا ن کرده بود ، از گزارش سفر خود شر ح‌داد وگفت:

اگررو ی دنیا را بگردیم ازیـن‌سعاد ت بیشتر نمی یابیم کـــه بحمدالله تعالی مسلما ن و بدیـن‌وایمان خود کاملا پابند و پیـــر و حضرت خیرالبشر و ختم المرسلین‌می باشیم و این حسن اعتقاد مـــا باین خر قه معظمه براساس هما ن‌صد ق دیانت است که قرآن کریم به ما کافه عالم اسلام ارشـــا دفرموده است :

(وما محمد الا رسو ل قد خلت من‌قلبه الرسل) ـچو ن‌ما به حبل ـ المتین دین مبین دست زده‌ایم‌وایمان‌واعتقاد کامل داریم امیدواریم که‌در اساس و بنیاد هستی اسلامی‌وافغانی‌ماهیچگا ه ضعف ومذلت نخوا هـد رسید چرا که خداوند بز رگ (ج)خود حافظ وناصر اسلام است :

وبه فرمود ه حضر ت سید عالم(ص) مو من کامل کسی است کـــه آزار او به همسایه نرسد . مـــاحقو ق همسایه گی را در همه‌وقت رعایت کرده ایم ومی کنیم . وازین سفر تجر بتی که آموخته‌واندوخته ام اینـکـه افغـا نـستا ن دارای‌ا ستقلا ل را همه جهان به حیـث مسلما ن حقیقی و پابند تمام آ ن‌رسوم نیف دینی ومذهبی واعتبا ر عنعنات افغانی‌آن می‌شناسندوخوب تر نیزشنا ختند. زنده‌بادافغانستان

---

(۱)لولاك اشار تست به (لو لاك‌لما خلقت الافلاك) به معنی اگر نمی بودی توالبته‌نه‌پیدا می کردمی افلاك‌را ـ واین حدیث قدسی اســـت‌و حدیث قدسی آنرا گویند کـــه آن‌حضرت «ص» رابه خواب و حـــی رسیده باشد .

وپاینده‌باد استقلال آن و شادوآبادبادملت مسلمان آن .

ازخدا خواهیم توفیـق ادب بی ادب محروم ماندازفضل رب

* * *

یاصب الجمال یاسید البشر من‌و جهك المنیرلقد نور القمر

لایمکن الثـناء کماکان حقه بعدازخدابزرگ تویی قصه‌مختصر

* * *

بلغ العلی بکما له کشف الد جی بجما له

حسنت جمیع خصا له صلوا علیه و آلـــه

ده نماز جمعه در مسجد جامع

خرقه شریفه

امان الله غازی ـ به فتوا ومشورت عموم اقوام قندهار که از تاریخ پنجشنبه (بیست و هفت) برج جدی سال ۱۳۰۷ شمسی تا پنجشنبه (٤) برج دلو سال مذکور در سلامخانه قندهار ادامه یافت. بنا بدر خواست مردم مجددا قبول پادشاهی نمود . زیرا که اقوام قندهار خلع اورا از سلطنت و پادشاهی برادر ش عنایت الله خان را نه پذیر فتند و رای عمومی بدان قرار گرفت که امان الله شاه مجددا اعلان سلطنت نماید و با خذ بیعت از مردم حاضر شود .امان الله شاه از مردم بیعت و عهد موکد به سوگند گرفت و گفت: سلطنت من همیشه دولت و سلطنت اسلامی شرعی بود و حکومت قانونی گذشته من ازروی نظاماتی که نشر کرده ام پوره معلوم میشود و الان هم بعین اساس ومطابق به مقتضیات اسلامی وافغانی و به طوری که همیشه در این جامع خرقه شریفه بیان کرده ام جاری بوده و عهد میکنم که جدا

واکیدا پیرو جمیع احکا م دیـــــن‌حضر ت سید المر سلین بوده در حفاظت اساسا ت دین وخاك وطن واستقلال کامل آن تاد م آخرین و مطابق به مشور ت شما مردم‌مسلمان‌خدمت کنم . اهالی قند هار مجددا بیعت کردند و روز جمعه (پنج)دلو۱۳۰۷ شمسی در خطبه نماز جمعه در مسجد خرقه‌شر یفه نام‌امان‌الله‌شا ه خواند ه شد (وچنانکه رو ز جمعه (بیست‌و هشت) جدی‌درخطبه‌نماز جمعه نام هیچ یك پادشاه ، خواند ه نشده‌بود).

امان الله شاه در همین روز بعدادای نماز جمعه در جامع خر قـــه شریفه مطابق رای واتفا ق علمـا ومشایخ واهل تولیت خر قه شریفه وعمو م بزرگا ن اقوا م قند هارمصمم لشکر کشی به طرف غز نی وکابل گردید .

مخالفین در اواسط برج دلو سا ل۱۳۰۷ شمسی از جلوس ثانی‌امان‌ـ الله شاه ومراسم مسجد جا مـــــع‌خرقه شریفه خبر یافتند ودر پی‌آن شدند که از کابل تاکلات موانـــــع‌ایجاد کنند .

امان الله شاه از تاریخ‌پنجشنبه‌اول حمل سا ل۱۳۰۸ شمســـــــی (نه شوال المکرم ۱۳٤۷ق) با عزام‌عساکر به طر ف کلات‌و مقروغزنی آغاز فرمود وخود به تاریخ سه‌شنبه(شش) حمل ۱۳۰۸ شمسی به‌زیارت خرقه شریفه شتا فته دعا نمود .

یعنی امان الله شاه از تاریخ‌جمعه(بیست‌و هشت) جدی سال ۱۳۰۷ شمسی تا روزجمعه (نه) حمـــل۱۳۰۸ شمسی نماز های جمعه رادر مسجد جا مع خر قه شریفه‌درقندهارادا می نمود وادعیا ت وموعظـا ت اودر حق عالم اسلام وافغانستا ن‌جار ی واز رو حانیت حضر ت‌سرور کائنا ت (ص) برای خیرو بهبودحال‌واستقبا ل افغانستا ن استمداد می جست .

اول شوا ل المکر م سنه ۱۳٤۷هجری قمر ی یعنی اول عید سعیـد

فطر که بروز چهار شنبه (بیست‌وسه)بر ج حـو ت سا ل ۱۳۰۷ شمسی تصاد ف نمود .امان‌الله شاه‌نماز عید را به همراه شهر یـــان قند هار ادا نمود و موعظا ت‌خیلی‌سود مند فرمود ومرد م رابه اتحاد واتفا ق‌کامل تو صیه وهمان گفتارهای سابقه خودرا تکرار نمود .

وخلص باید گفت که : ازبرکا ت هـمان حسن نیات بودکه خودش‌و خاندانش از میان آتش نجات یافته‌به امانت وسلامت گذ شتند و تـا آخرین لحظا ت حیا ت از حال‌واحوال‌ملت مسلما ن افغانستا ن غافـــل نبود . در کعبه مظمه وهمه جا دعانمود .

به تاریخ یکشنبه (٦) حو ت‌سال ۱۳۰۷ش(چهارده رمضان۱۳٤۷ق- بیست‌و چار فبروری ۱۹۲۹م)خرقه شریفه نبو یه (ص) از زیار تگاه آن برآورده بانظار علماء، ســـا دات، مشایخ و به حضور اهالی قندهار جلوه داده شد . واز آن تاریـــخ اهالی قند هار قصد لشکر کشـــی برای طرد قوا ی جهل نمودند .

Digitized by Digital Library of Afghanistan

پوش صندوق خرقهٔ شریفه

پوش صندوق مبارك خرقه معظمه در مرور دو صد وبیست و پنج سال چند بار با مصارف وحسن علایق و دقت زیاد از طرف دولت افغانستان ترتیب و تجدید شده است .و در دفعات اخیر یکبار در سال ۱۳۰٤ شمسی از طرف علیاحضرت والده غازی امان الله شاه و دفعه دوم در سال ۱۳۲۸ شمسی از طرف دولت افغانستان تجدید شده است .

یاد داشت :

خرقه شریفه در شهر صفرالمظفر سنه ۱۱۸۲ قمری به ولایت وردك پرتو وصول بخشید ودروازهٔ نوری محل خرقه شریفه هنوز زیادت گاه است . ودرهمان شهر صفرالمظفر سنه ۱۱۸۲ قمری (جولای ۱۷٦٥م) به شهر غزنی پرتو وصول افگند و به تاریخ نهم ربع الاول ۱۱۸۲ قمری ـ اگست ۱۷٦٥م) به شهر جدید قندهار پرتو وصول وبرکات بخشید .

(c) Ketabton.com: The Digital Library

القاب متولیان خرقهٔ شریفه

مردم عرب ـ متولیان خرقه متبرکه را به لقب شیخ یاد کرده‌اند وبعد از انتقال خرقه معظمه از بغداد به ماوراء النهر (سمرقند) به خطاب خواجه و جمع متولیان خواجگان یاد شده اند و تا سالیانی که این امانت نهایت بزرگ در خطه بدخشان پرتو نزول داشت .

متولیان آن به لقب خواجگان مشهور و موصوف بودند (سنه ۱۱۸۱ هجری قمری).

بعد از انتقال به خطه زیبای کابل ووصول به قندهار قهرمان ـ امیرا تور بزرگ افغانستان احمدشاه در درانی به حسب اصطلاح قبایل محترم قندهار که علما وروحانیون آن دیار راآخوندواولاد واحفاد عالمان بزرگ راآخوند زاده می ستایند .

برای اهل تولیت خرقه مشرفه متبرکه که اصلا از ارغسان وازخانواده روحانی و به احتمال قوی درسفر میمنت اثر بدخشان (سنه

۱۱۸۱ق) و شرف حمل و نقل‌خرقه‌شریفه (دوبرادر عبدالحق‌و مولاداد پسرا ن حا جی ملا شکر ابن حا جی‌ملا زلال) همراه بودند ـاز تا ریـخ (بیسـت‌و شش) محرم الحرا م سنه۱۱۸۳قمر ی آخو ند زاد ه لقـــب داد ه و جمیع افراد این خانواد ه‌اهل تولیت به خطا ب آخو ند زاده موصو ف‌و تاحا ل(برج جـو زا ی‌سا ل ۱۳٦٦شمسی ـ شـــو ا ل ۱٤۰۷ قمر ی)به‌همین خطا ب‌اتصاف‌دارند . ودر تمام ار قا م‌واحکا م دولت و حکومت افغانستا ن به‌همین‌خطاب بزرگ آخو ند وآخو ندزاد ه یاد شده‌اند .

وتر جمه آن القا ب ازین قـــراراست :

۱ـشیخ‌به معنی خوا جه‌و پیر .

۲ـخوا جه به معنی خدا و ندودرملك تورا ن (یعنی ماوراء النهروهم ولایـــات شمـــال ا فغا نستـــان)القا ب سادا ت است .ودر بعضـــ فرهنگ ها خوا جه به معنی وزیردانسته اند واین لفظ تر کی است. وبهر صور ت لقب بزرگ وبرا ی‌بزرگا ن علم واد ب وورع‌و تقـو ی استعمال شده و میشود .

۳ـآخو ند ـبه معنی استادومعلم .

چون خاندا ن متولیا ن قند هار ی‌شانزد ه نفر ایشا ن بشر ف‌ادای فریضه حج‌نایل شده اند و هم‌صفت‌علمیت و رو حانیت دارندو هـــم اینکه‌ازسنه ۱۱۸۲ق تاسنه۱٤۰۷ق‌پیوسته به خدمت تولیت آن زیارتگاه بزرگ نسلا بعدنسل خدمت کرده‌اند. حقوق علمیت و فضیلت‌ایشان تا امروز در نزد مردم مسلما ن‌افغانستا ن معنا و هم رسما بهر دوره حفظ و حرمت شده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاندان متولیال خرقهٔ شریفه

در قندهار

برای اینکه سلسله نسب افرا دخاندا ن متولیا ن خر قه مشر فه مظهر ه در قندهار دراین رسالـــه تاریخیه ثابت بماند ـ فهر ستی را که دربرج حمل سا ل ۱۳٤۱ هجری شمسی در خودآن زیارت واز زبان چند نفر موسفید آن خانواده شنیده ودر قید مسودا ت آورده ام دراین صحیفه تصریح میدارم :

آخوند زاده حا جی عبدالحق وآخوند زاده مولاداد پسرا ن حا جی ملا شکرابن حا جی مـلا زلال ا زقبیله یعقو ب زایی طایفه الکوزایی در عهد احمـد شاه در درا ن د رقندهار میز یستند . به تاریـــخ (۲٦) محر م الحرا م سنـه ۱۱۸۳ هجر ی قمر ی .حاجی عبدالحـــق الکو زایی به قرار فر مان آن امپراتور بزرگ افغانستا ن برتبه رفیع المرتبه تولیت خر قه متبر که واقع در قندهار مقرر گردید . واو درســنه ۱۲۱٤ هجر ی قمر ی و فات یافت ودرهمین سنه پسر ش حا جی حفیظ الله به فرما ن امپراتور زمانشا ه برتبـــه رفیع ا لمر تـــبه تو لیت خرقـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

متبر که مقرر گردید. ونام هـــای پسرا ن و نواده گان آن دو مرد با فضیلت دراین سلسله نگا شتـــه میشود .

از آخوند زاده حا جی عبدالحـق چهار پسر ـحا جی حفیظ الله ـحاجی نعمت الله ـملاولی محمد ـ حا جی عبدالغیا ث ، به جا ماندند .

از حا جی حفیظ الله ـحا جـــی عبدالوها ب واز و ی حا جی محمد نعیم و ازو ی حاجی غلام قا درآخوندزاده وار ث شدند .

از حا جی غلام قادر چهار پسر :

غلام حیدر ـمحمد صدیق ـعبدالرحمن ـمحمدنبی ـبجا ماندند .

از ملا غلام حیدر آ خوندزاده پنج پسر :

محمدنعیم ـ عبدالکریم ـ فدامحمدولی محمد ، عبدالمنیـــر ، وار ث شدند .

از محمد عثما ن آخو ند زاد ه محمد صدیق وازو ی حاجی عبدا ـ لحمید وازو ی حاجی عبدا لرزا ق وارث شد .

(واین شخص اخیر به عمرهشتادسالگی تابرج حمـل سا ل ۱۳٤۱ شمسی حیا ت داشت).

از محمد صدیق آخو ند زاده(ابن حا جی غلام قادر) سه پسر :

محمد رفیق ـ حبیب اللهـ عبید الله ـوار ث شدند .

از عبدالر حمن آخو ند زاد ه چهار پسر :

خیر محمد ـعبدالله ـخلیل اللهـمحب الله ـ وارث شدند .

از خلیفه محمدنبی آخو ند زاد ه(ابن حاجی غلام قادر)دوپسر :

شرف الدین ـ محمد سعید ـبه جاماند .

(خلیفه محمدنبی آخو نـد زاد ه شا م (نزده)ثور ســـال ۱۳٦٦ شمسی در دا خل زیار ت خر قـه شریفه بدر جه شهاد ت رسید).

از حا جی نعمت الله آخو ندزاده حاجی محمد اعظم وازو ی حا جی

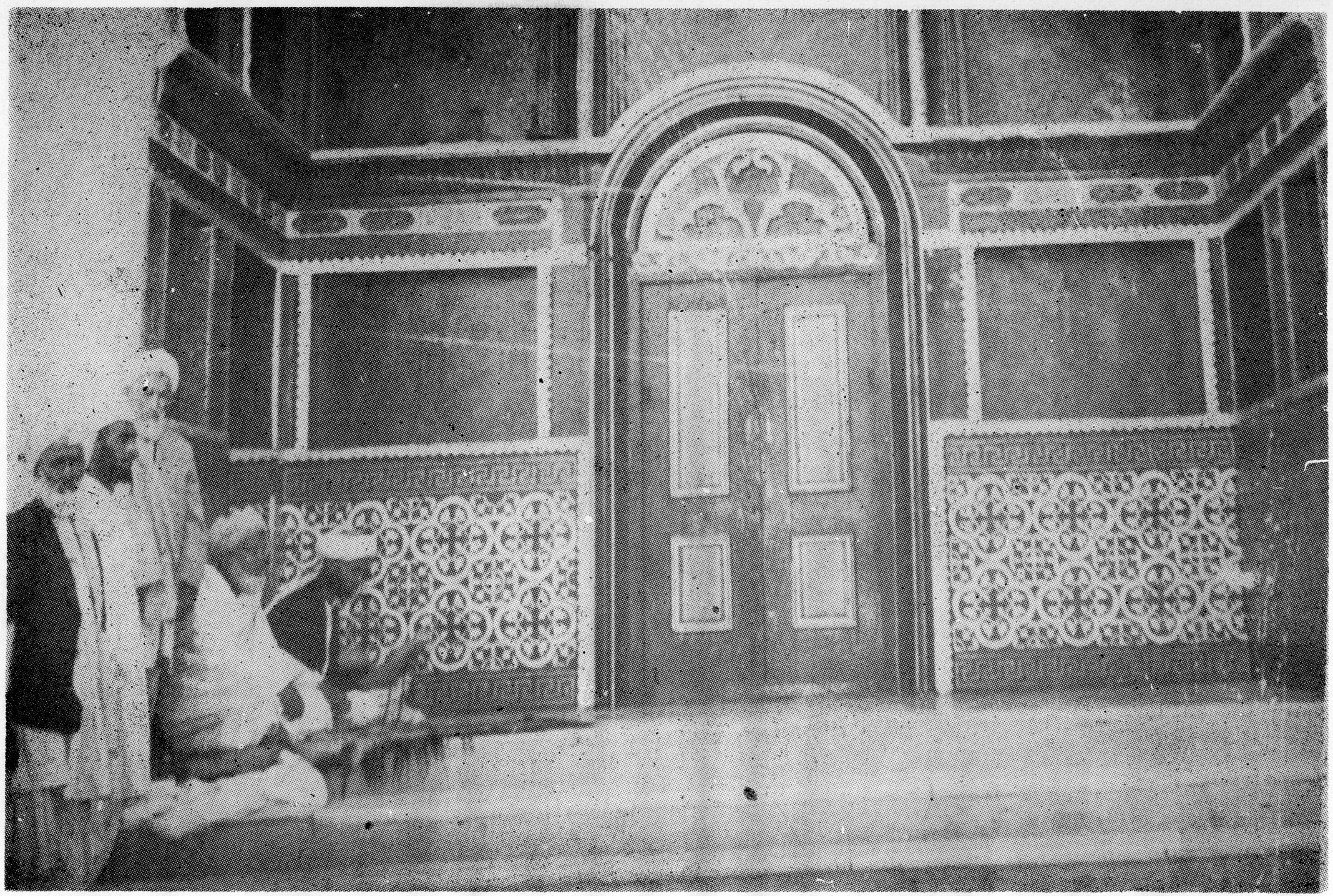

مولوی حاجی عبدالحق آخوندزاده سر متولی خرقهٔ شریفه (قند هار) وهیأت ارباب تولیت در برج حمل
۱۳٤۱ شمسی

محمد سرور وازو ی ـ محمدصاد ق ومحمد اسمعیل ـ وارث شدند .
از محمد صاد ق آخو ندزاد ه دوپسر : محمد عمر ـ صالح محمد ، وارث شدند .
از محمد ا سمعیل آخوند زاده سه پسر:
محمد اسحق ـ محمد مو سی، عبدالستار ، بجا ماندند .
از حا جی رحمت الله (ابـــن حاجی عبدالغیا ث آخو ند زاد ه) حاجی محمد رفیق وازو ی حا جی محمدحق آخو ند زاده وارث شد .
(واین شخص اخیر در برج حمل سا ل ۱۳٤۱ شمسی به قید حیا ت وصحت وبزرگ وسر کرد ه هیا ت متولیا ن خر قه شریفه شنا خته میشد).

* * *

آخو ند زاده حا جی عبدالحـــق متو لی ـ در سنه ۱۲۱٤ قمر ی وفات یافت ودر حصه تخته پل ارغسا ن بخا ك سپرده شد ـ مر قد مر حوم نمایا ن و بنا م زیار ت سفیـــد مشهور و زیارتگا ه است .
حا جی مولا داد آخو ند زاد ه (ابن حا جی ملاشکر) در علاقه میل واقع قریه مدد خان اچك زا یی مدفو ن است .
این شخص رتبه تولیت ندا شت واما اینکه از اهل علم و عر فا ن در عهد احمد شاه بزرگ وهم اینکه سوابق خر قه شریفه را ضمـــن مکتو بی از جنا ب میا فقیرا للـــه شکار پور ی سوا ل نموده بـــود اسمش در ماخذ مانده است .
علی جا ن آخو ند زاده ـ متو لی خرقه شریفه که مردعالم ـ متصو ف ومتقی بود به تاریخ جمعه (پانزده) شعبا ن المعظم سنه ۱۳٦۱ قمر ی در قندهار و فا ت یافت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفن حکمران قندهار

در محوطه خرقه شریفه

سر دارمحمد امین خان حکمران‌قندهار که خدمتگار خرقه نبویه واخلاصمند اهل تولیت آن زیارت‌بود درسنه۱۱۸۲قمری وصیت کرده بود هروقتی که فوت شوم‌مرا در زیر ناوه بام زیارت‌خرقه شریفه دفن کنند که آب بام این‌زیارت بالای قبر من بریزد. مذکور به تاریخ سه شنبه (یازده) شهرمحرم الحرام سنه ۱۲۸۲ قمری در ترنك کلات در جنگ کشته‌شد . جنازه اورا در قندهار نقل دادند کسانی که وصیت او را ، شنیده بودند، درآن روز حاضر نبودند وسایر نفری اورادر صحن‌میدان سمت شرق خرقه شریفه بخاك سپردند .

یعنی مرقدی که در پیش‌روی‌وی دالان خرقه شریفه دیده میشود قبر سر دار محمد امین خان برادر سکه امیر شیر علی خان است که‌دیر وقتی حکمران قندهار ودر تعمیروترمیم شهر و مقابر تا حد توان خدمت کرده بوده وخود را ازخدام‌اهل تولیت خرقه شریفه می دانست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمنامه ها در خصوص وظیفهٔ متولیان خرقهٔ شریفه

سردار محمد امین خان حکمرا ن قند هار نوشته است :

(عالیجا ه ناظر امیر محمد خان به عافیت باشد ! مبلغ یك تو مـــا ن وهشت صد دینار برات نقد از بابت مالیا ت هذه السنه پیچی ئیل و جوه دکاکین عوض و ظیفه متولیان خر قه مبار ك رسانیده مجرا و محسو ب دانید تحریر فی شهر ربیع الثا نی سنه ۱۲۷۷)

(محمد امین)

در پشت ورق حکمنا مه مذکو رسه مهر کوچك دارا ی این عبارا ت موجود است :

۱ـ عبدالعلی

۲ـ سید نور محمد

۳ـ صوبه سنگ ـ سنه مهـــــر ۱۲۹۳

* * *

حکمنا مه دوم

(درین و قت در خصو ص یـــك تکه زمین میا ن جو ی شاه واقـــع

مزر عه که در تصر ف متولیـــا نخر قه شریف میباشد بدون و ظیفه متولیا ن عمد ه سر کار که مالیه‌آن‌تعلق سر کار دارد همان تکه‌مذکور سه حصه می باشد ـ دوحـصه ازفیضلت پنا ه ملا فصیح الله آخوند زاد ه می باشد احد ی از متولیا نوغیر ه غرض ودخل نداشته باشید به زمین نامبرد ه اختیار زمین خودرا خود دارد .

به قرار سر رشته .... تحریرفی‌شهر ذیقعد ه سنه ۱۲۷۵)

(محمد امین)

سردار محمد امین خان حکمرا نقندهار که در شهر ربیع الاول‌سنه ۱۲٦۷ قمر ی دریکی از اسنا دمهرکرد ه نقش مهر او باین سجع بوده است :

نو شته است کلك قضابر نگین که شد در دو عالم محمد امین

* * *

در شهر ذیقعد ة الحرا م سنـــه۱۲۷۸قمر ی امیر دوست محمدخان وارد قند هار شد ـو سر دار محمداسمعیل خان ابن سردار محمدامین خان را به حکومت قند هار وسیدنورمحمد شاه پشینی را به‌نیا بتش گماشت . و ملا عبدالسلام خان ابـن‌ملامحمد سعید خان را به قضا ی قند هار مقرر نمودو قاضی موصوف‌در خصوص خر قه شریفه‌وثیقـــه نوشته که نقش مهر وعبار ت اواین‌طور است :

خاك پای تو یارسو ل انا م سرمهٔ هر دوچشم عبدالسلام

۱۲۷۲

(قبض دارد و قبو ل نمودمتولیان‌خر قه مبار که براینکه مبلغ سیزده توما ن هشت هزا ر نهصدو هفتاددینار و نودو پنج تومان نه هزار ده دینار برا ت غله عوض و ظیفـــــه‌هذاه السنه تخا قو ی ئیل سال‌مرغ به قرار سا ل مذکور به معر فت‌کار کنا ن دفتر واصل دعا شو ند فی شهر صفر سنه ۱۲۷۸).

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر عبدالر حمن خان با احترا م خرقه شریعه (قند هار) حکمنامه یی باین عبار ت نوشته است :

(داکی های تها نه ده حا جی وغلام جا ن آخند زاد ه و عطا محمد بارکزا یی و بهاء الدین قرین صحت باشد ـ در خصو ص سیور سات عبدالله حا ن آخند زاده مالکی سو خته که آنچه حصه سیو رسا ت آخند زاد ه مذکور از داکی هامیشودنامبرد ه را غرض ودخل نداشته واگذار باشید . چرا که آخندزاده مذکور از سیو رسا ت معا ف ومرعوع القلم بودند ومی باشند ـ لاز م آنکه سیو رسا ت شمارا دیگر جای بشما عوض میدهیم وز یاده طلبی نکنید. درین خصوص تاکید دانید تخلف نورزید .

(تحریر فی شهر شعبان المعظم سنه ۱۳۰۲) .

«مهر حکم علاقه قند هار »

(امیر عبدالر حمن)

حکمنا مه ثانی

(ملا زما ن سر کار و ملکا ن قریه پایمال را واضح خاطر باد !

در خصوص احمد جا ن آخندزاده وغلام قادر آخند زاده متولیا ن زیار ت خر قه مبار که که در قریه مذکور سکو نت دارند کاغذبه مهر حکو متی سابقه بدست دارند که بدو ن مالیه از دیگر تکالیفا ت مثل سیو رسا ت و جرم مقتو ل که ازمرد م سکنه قریه مذکور سابق ازین مبلغ تحویل شده خلا ص میباشند . لهذا الحا ل نیز مرقو م میشود که به آخند زاده های مذکوراز بابت سیور سا ت تکا لیفا ت غرضدار نشده واگذار باشندومالیات خود هاراز قرار رجه دفتربه حواله دارسر کار والا میرسانند .ازبابت سیور سات ودیگر غرضدار نشوید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درین با ب تاکید دانید فقط تحریریوم شنبه شهر صفر المظفـــــر ۱۳۱۳)

(مهر حکم علاقه قند هار)

(امیر عبدالر حمن)

۱۳۱۲

سفار ش خط ها در باب‌متولیا ن‌خر قه شریفه

از عهد امیر عبدالر حمن خـا ن‌سند ی بدست آمد واین طورنوشته است :

(عالیجا ه محمدابرا هیم خـــا ن‌ضابط ، عالیحضر ت میرزا علیخا ن خان نو یسند ه بندر تخته پـــل‌قرین صحت باشید . دراین‌و قت محمد اسلم آخند زاد ه وعطا محمدآخند زاد ه و حاجی دِه وپاینده‌خیل سوخته اظهار نمودند که مایا ن ازقدیم الایا م مرفوع القلم می‌باشیـم که هیچو قت با لای مایا ن‌سورسات‌وجغا ت انداز و حوا له نشده‌اکنون برا ی خاصه دار های تخته پـــل‌از مایا ن سورسا ت می گیرند . اگرچه قیمت میدهند لاکن بـــالای‌مایا ن تکلیف میشود . لهذاتحریر می شود که از اقوام پنج نفر دیگرجغا ت کش های آنجا تحقیق‌کنید هرگا ه چنین باشد که همه سا له‌معا ف بوده‌اند هوش کنید هر گا ه صحیح باشد خوا هان نشو یـــدوهر گا ه خلاف باشد از قراراظهار الوسا ت آن که احوا ل اینهابرا ی‌آنها مشخص باشد درست نظـــر آوری کنید . هرگا ه به واقعی‌باشدغرضدار نباشید و جه هم میدهید غله رابرا ت خود که سپا هی می‌گیرید چگو نه خلق الله رابجورانید فقط تاکید داند تحریر ۲۳ شهـــرصفر المظفر سنه ۱۳۱۲).

مهر : جلال الدین

مهر: عبدالقادر

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعهٔ شهادت درمقام

خر قه شریفه

تاریخ خر قه شریفه متبر کـــه حضرت فخرعالم رسول اکرم صلی‌الله علیه و سلم را که در شهرجدیدقند هار از سنه ۱۱۸۲ هجری قمر ی تا این سنه ۱٤۰۷ هجر ی قمری پرتونزول وبرکا ت دارد بحو ل وقو ۀ حضر ت بیچو ن جل شانه و تاییدمفخر کاینا ت علیه افضل‌التحیا ت حبیب خدا (ج) محمد مصطفی (ص) نو شتیم ـ و صحا یف این رساله متبر که پر از اسناد ومدا ر ك مفصلاومتدر جا از نظر اهل دیانت گذشت وعمو م اربا ب خبر ت واهل حسن‌عقید ت دانستند که صحا یف تاریخ وطن مقدس خود مان را دفعه دو م به‌تذکار خر قه شریفه زینت فخـر و شرف بخشیدیم واین عطیه پا ك پروردگا ر است که به ما مردم مسلما ن افغا ن توفیق ارزا نی فرموده‌است.

واما مضمونی که در تاریخ خرقه‌معظمه از مرور یکهزا رو چهارصد سا ل تا امروز قطعا وابدا تکـرارنگردید ه فقط صحیفه واقعه هائلـــه روز شنبه (نزده) برج ثور سا ل۱۳٦٦ هجر ی شمسی (مطا بـــق یازد ه ر مضان المبار ك سنه۱٤۰۷هجر ی قمر ی است .)

که از اثر نهایت ظلم وو حشت وقساو ت قلب عده یی از دشمنا ن دین اسلام و شر فونا موس ملی افغانستا ن به ظهور آمده واقعهٔ شهاد ت خلیفه محمد نبی متو لی خرقه مشر فه متبر که در شهر قندهار متصل مقام خرقه حضرت سیدالانا م است که قبل از و قت ادا ی نماز شا م و افطا ر ماه صیا م بوقوع رسیده که خبر این واقعه هائله نه تنها باعث نارا حتی عالم احیاء بلکه اروا ح پاك صلحا کرا م عالم اموا ت زانیز بیقرار گردانید .

چرا که قد م ناپا ك دشمنا ن اسلام باین انداز ه جسا ر ت وخیانت در محو طه مقدسه زیار ت یعنی مسجد و حریم مقا م خاص خر قه نبو یه پیش گذ اشتن و مر تکب چنین عمل خیانت و جنایت بز رگ شد ن سب ب نارا حتی عموم مسلمین را در همه گو شه های دنیا بار آورد .

وبرادرا ن دور از وطن ما ا زشنید ن چنین واقعه نسبت به ماکه در خاك مقدس وطن ساکن و متمرکز هستیم ـ بیشتر منزجر و ناقرا ر گردید . چراکه افغان در همه جا افغا ن است . وافغا ن دین ووطن خودرا هیچگا ه فرا موش نمی کند .

* * *

خلیفه محمد نبی شهید (ابن الحاج غلام قادر ابن الحا ج محمد نعیم ابن الحا ج عبدالوها ب ابن الحا ج حفیظالله ابن الحا ج عبدالحق ـ ابن ملازلال) که شخص عا لم ـ امام ـ خطیب ، واعظ ، صو فی و متو لی ، واین خانواد ه از مرور دو صد وبیست و پنج سا ل به خدمت ذ ی شرافت مر تبه تولیت خر قه نبو یه ومسند نشینی آستا ن آن مقام سعاد ت و شرا فت سر انجا م د رقندهار از پدر ، پدر به صو ر ت خاندانی و مورو ثی باین کسب شرف مطابق و موافق بارقا م دولت کا ملا مستقل افغانستا ن افتخا رخدمت وادا ی حسن امانت دارند .و خود خلیفه موصو ف تا آخرین لحظه ادا مه حیا ت باین شر ف خد مت دینی و اجتماعی اتصا ف داشت .شرح این قصه جانسو ز واقعه

شهاد ت آن اگ رکه بز رگتریـــــن‌مرتبه یی را در عالم آخر ت‌کماهـی کرد ، و ل ی‌در تاریخ خر قه‌شریفه‌شرحی از واقعه شهاد ت وی به‌جا گذاشت که هیچ یك مسمـلا ن ومخصو صا ملت افغا ن در هیچ یك زما ن فراموش نخواهد کرد .

وچو ن هر فرد نیك دیانـــت وراستی عقید ت از مطا لعه این‌سطور پررنج و فتورتکا ن میخورد ـ درپی‌آن میشود که در جستجو ی کشف این جریمه که قلو ب مسلمیـن راجریحه دار سا خته است . بـرای همیشه در پی فعالیت هر چه‌تما متر واخذ انتقا م از دشمن دین‌وناموس تا بعین حضر ت سید المر سلیـن‌باشد .

(وجاهد و با موالکم و انفسکـــم‌فی سبیل الله)

وبنا ملت نیك دیانت افغانستا ن‌عمو ما ومرد م دلیر قند ها رمخصوـ صا که در شر ف تولیت وخد مت‌پر موا ظبت آستا ن مقد سه‌خر قه نبو یه و محافظت اطرا ف آن‌بارگا ه‌اولیت دارند ـ این عهده بز رگـ را فرا موش نکرد ه از دشمن دین ووطن و استقلال انتقا م این‌جسارت وخیانت قتل نفس مسلما ن عالم وواعظ رابگیرند .

زیرا که تشخیص داد ن دو ست‌از دشمن دراین مر حله حسا س تاریخ از وظایف دینی و فرایضـــ‌اخلاقی هر فرد دیانت شعار افغاـ نستا ن آزاد و مستقل و بی طرف‌غیر منسلك است . و کافه مـرد م دیانت شعا ر این خطه مقد سه‌بایدقلبا مصمم این همه جهد و مساعی جد ی در همه امصا ر و اقطا رودیاربود ه در برابر دشمنا ن اسلام که برای قتل و تباهی مسلمین ارتکا ب‌میدارند ـ جدا قیا م واقدام ورزند وشر ف های دینی و اجتماعی‌اسلامی‌خودرا از دستبرد حواد ث و جبـر روز گار تا حد ی که نیرو و توا ن‌دارند با استعانت از فضل ومرحمت آفرید گار دانا ی توانا ، حفـــظ‌نمایند .

وچنانکه مرحوم غاز ی امان اللـه‌شا ه فر مود ه است : بعدازمسجد نبو ی (ص) در مدینه طیبه ایـــن‌مسجد جا مع خر قه شریفه‌درقندهار است . این حر ف آن مجا هدبزرگ‌ورهبر او لی العزم معظم افغا ن را

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصدیق و تایید میداریم . چرا کـه بنیا ن گزارا ن ادوار پر افتـــخا ر قند هار هست و بود خودرا در راه جهاد فی سبیل الله و حفظ نا موس وطن صر ف کرد ه اندو پر تووصول خر قه شریفه در مرکز قند هار قهر مان ـ یکی از آن نشا نه های ثبو ت فدو یت مرد م قهر ما ن افغان در برابر کشاکش روز گار است: واین شهید خر قه شریفه ـ از جمله آن شهدا یی است که در بهارســا ل ۱۲۹۸ شمسی و سنوا ت پیشتراز آن د رراه حر ز نا موس اکبر جان سپرده اند .

(رحمته الله تعالی علیهم اجمعین)

عزیز الدین و کیلی پو پلزا یـی قند هاری

لا اله الا الله محمد رسول الله

عزیز الدین وکیلی پوپلزائی تحریر نمود

کابل سال ۱۳۶۶ هجری شمسی

هدیهٔ خرقهٔ شریفه (قندهار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزیز الدین وکیلی پو پلزائی- بتاریخ ۲۵ برج حمل سال ۱۳۴۱ شمسی بالای ضریح مبارك انتقال دهندهٔ خرقهٔ مبارکه درحق آن خدمتگر عالم اسلام دعا وتهنیت میفرستند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذومدارک

زندگانی تیمور ـ تالیف شرف‌الدین علی یزدی ـ
مکتوبات میا فقیر الله شکارپوری ـ
تاریخ احمد شاهی ـ تالیف محمود الحسینی ـ طبع مسکو
تاریخ بدخشان ـ تالیف سنگی محمد
تاریخ سلطانی ـ تالیف سلطان محمد خالص
سراج التواریخ ـ تالیف فیض محمد کاتب
تیمور شاه درانی ـ طبع سال ۱۳٤٦ـ تالیف و کیلی پوپلزایی (انجمن تاریخ)
خرقه شریفه ـطبع سال ۱۳٤٦ـتالیف و کیلی پوپلزایی (انجمن تاریخ)
پراگنده ـ کتاب مولفه محمود طرزی ـ طبع مطبعه عنایت ـ کابل .
کلکسیون سراج الاخبارافغانیه‌ـکابل
کلکسیون جریده امان افغان ـکابل .
کلکسیون جریده طلوع افغان‌ـقندهار
وثایق ـ فرمانها واحکام دولت‌افغانستان مربوط خرقه شریفه ـ قندهار
دیوان اقبال ـ طبع هند
کلکسیون تصاویر ـ مناظر داخلی وخارجی خرقه شریفه
غزنه در دوقرن اخیرـ تالیف‌عزیز الدین و کیلی ـ طبع سال ۱۳٥٦ .
سفرهای غازی امان الله شاه‌تالیف عزیز الدین و کیلی طبع سال ۱۳٦٤
احمد شاه وارث مجدد امپراتوری افغانستان در دو جلد ـ تالیف عزیز الدین و کیلی پوپلزایی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابرازسپاس

مرکز تحقیقا ت علـــــوم‌اسلا می از کار مندان محترم مطبعه دو لتی هریك‌همایو ن یوسفی ، عبدالبصیـــــر ، عبداللطیف ، محمد محســـن،عبدالمحمد ، شیر محمـــد، فضل الرحمن ، محمد قاسم،محمد عظیم ، قربا ن جان ، محمد ظا هر و محمد انور که‌در زمینه چاپ و نشر ایـــن کتا ب مارا یار ی رسانید ه‌اند ، از صمیم قلب ابرا ز امتنان میدارد ، صحـــت و سلامتی دایمی نصیب شا ن.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطبعهٔ دولتی

نمبر مسلسل (۲۲۵)

(c) ketabfarsi The Digital Library

مطبعهٔ دولتی

نمبر مسلسل (۲۳۲)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library